

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2017. gada 31. janvārī

Sēdi vada

Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tiks izskatīta lieta Nr. 2016-04-03 *“Par Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumu Nr. 187 “Grozījums Ministru kabineta 2004. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1002 “Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments “Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam””” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”*.

Lietu izskatīs Satversmes tiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs — tiesnesis **Aldis Laviņš**,

Satversmes tiesas tiesneši — **Kaspars Balodis, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova, Daiga Rezevska un Ineta Ziemele**,
ar tiesas sēžu sekretāri **Mariju Paulu Pēci**.

Lietas dalībnieki ir:

Administratīvā rajona tiesa, kas iesniegusi pieteikumu

un institūcija, kuras izdotsais normatīvais akts apstrīdēts, ir **Ministru kabinets**.

No Administratīvās rajona tiesas esam saņēmuši iesniegumu, kurā ir norādīts par to, ka Administratīvā rajona tiesa un tās pārstāvis ir izteikuši lūgumu lietu izskatīt bez viņu klātbūtnes un ir saprotams, kāpēc pieteikuma iesniedzēja vietā šobrīd nav pārstāvju. Tātad viņi ir lūguši izskatīt lietu bez viņu klātbūtnes.

Ministru kabinetu kas pārstāv?

G. Aizstrauta.

Gunita Aizstrauta — no Zemkopības ministrijas.

A. Laviņš.

Pārstāvei man lūgums uzrādīt pilnvarojumu un personas apliecināšanu dokumentu tiesas sēžu sekretārei.

Lietā ir pieaicinātas vairākas pieaicinātās personas. Noskaidrosim, vai visas pieaicinātās personas ir ieradušās.

Latvijas Republikas tiesībsargs. Kas pārstāv Tiesībsarga institūciju?

G. Gailīte.

Gita Gailīte.

A. Laviņš.

Man lūgums arī pieaicinātajām personām... ja ir izsniegts pilnvarojums, uzrādīt pilnvarojumu un personas apliecinošu dokumentu tiesas sēžu sekretārei. Paldies.

Lauku atbalsta dienests. Pārstāvis ir?...

I. Tarvāne.

Inga Tarvāne.

A. Laviņš.

Paldies. Jums tas pats...

Anita Zikmane? Paldies.

Ministru kabineta pārstāve Eiropas Savienības Tiesā – Irēna Kucina. Vai ir ieradusies? Ir. Paldies.

Ministru kabineta pārstāvis Eiropas Savienības Tiesā laikā no 2011. gada līdz 2016. gadam Inguss Kalniņš. Paldies.

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedras asociētais viesprofesors Kristofs Johans Ulrihs Šēve. Paldies.

Solvita Harbaceviča. Paldies.

Zvērināta advokāte Debora Pāvila. Paldies.

Tātad visas pieaicinātās personas lietā ir ieradušās. Varam virzīties procesā uz priekšu.

Pirms dodamies uz priekšu es norādīšu, ka viena no pieaicinātajām personām izteiksies angļu valodā, savu viedokli sniegs angļu valodā un tamdēļ, lai procesā mēs gūtu tulkojumu valsts valodā, ir pieaicināta procesā tulks (Ingūna Beķere). Man ir lūgums tulkam parakstīt apliecinājumu par to, ka ir brīdināta, ka par apzināti nepatiesa tulkojuma sniegšanu vai par atteikšanos tulkot var iestāties kriminālatbildība atbilstoši Krimināllikuma 300. un 302. pantam.

Apliecinājums ir šeit. Man ir lūgums to parakstīt... tur blakus uz galda, lai jums ir ērtāk. Pateicos.

Un nelielas instrukcijas tulkam. Tātad būs nepieciešams iztulkot viedokli tajā brīdī, kad Šēves kungs sniegs savu viedokli vai atzinumu.

Labi. Uzklaušim, vai ir procesa dalībniekiem kādi lūgumi? Tātad es jau minēju, ka Administratīvā rajona tiesa ir pieteikusi lūgumu par to, lai lietu izskatītu bez viņu klātbūtnes.

Ministru kabineta pārstāvei... Kāds būtu jūsu viedoklis par šo lūgumu?

G. Aiztrauta.

Nav iebildumu.

A. Laviņš.

Nav iebildumu.

Kolēģiem? Labi. Apspriežoties, tiesa nolēma, ka lietu izskatīs bez pieteikuma iesniedzēja pārstāvja klātbūtnes, bez Administratīvās rajona tiesas.

Vai ir kādi lūgumi Ministru kabineta pārstāvei?

G. Aiztrauta.

Nē, nav.

A. Laviņš.

Nebūs. Labi.

Tad pārejam pie lietas izskatīšanas pēc būtības.

Sāksim ar tiesneša ziņojumu par lietu.

Satversmes tiesā 2015. gada 18. decembrī tika saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniegusi Administratīvā rajona tiesa. Pieteikumā lūgts izvērtēt Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumu Nr. 187 "Grozījums Ministru kabineta 2004. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam".

Satversmes tiesas 1. kolēģija 2016. gada 16. februārī ierosināja lietu Nr. 2016-04-03 par minēto Ministru kabineta noteikumu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam.

Satversmes tiesa 2016. gada 15. aprīlī saņēma Ministru kabineta atbildes rakstu.

Par pieaicinātajām personām lietā atzīti:

Latvijas Republikas tiesībsargs, Valsts kontrole, Labklājības ministrija, Lauku atbalsts dienests, Anita Zikmane, Kristīne Zīle.

Lietai pievienoti saņemtie pieaicināto personu viedokļi un citi lietas sagatavošanas gaitā iegūtie materiāli.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2016. gada 8. jūlijā.

Lietas dalībniekiem 2016. gada 6. septembrī paziņots par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Ar lietas materiāliem 2016. gada 15. septembrī iepazinusies Ministru kabineta pilnvarotā pārstāve Gunita Aiztrauta.

Satversmes tiesa 2016. gada 15. decembrī pieņēma lēmumu par lietas izskatīšanas turpināšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos un par pieaicinātajām personām lietā atzina arī Irēnu Kucinu, Kristofu Johanu Ulrihu Šēvi, Ingusu Kalniņu, Solvitu Harbaceviču un Deboru Pāvilu.

Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts 2016. gada 19. decembrī oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" Nr. 247.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2016. gada 16. decembrī.

Satversmes tiesa 2017. gada 16. janvārī saņēma Administratīvās rajona tiesas lūgumu izskatīt lietu bez tās pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē. Šis lūgums ir izlemts, un mēs skatīsim lietu bez Administratīvās rajona tiesas pārstāvja klātbūtnes.

Varam pāriet pie lietas dalībnieku uzklaušanās.

Šobrīd vārds tiek dots Ministru kabineta pārstāvei lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskā pamatojuma sniegšanai.

Jūsu runa, atbilstoši normatīvajiem aktiem, ir ierobežota laikā līdz 30 minūtēm. Cik jums vajadzēs laika? Tik daudz nevajadzēs?

Lūdzu, jums tiek dots vārds.

G. Aiztrauta.

Tāpat lietas faktisko apstākļu izklāsts.

2015. gadā Zemkopības ministrija virzīja Ministru kabinetā grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr. 2002, kā tur tika minēts, lai izslēgtu no minētajiem noteikumiem normu par to, kas paredzēja iespēju... atbalsta pasākumu priekšlaicīgās pensionēšanās ietvaros... izņemt no noteikumiem iespēju mantot šo atbalstu attiecībā uz priekšlaicīgo pensionēšanos.

Lai pieņemtu šādu lēmumu par šādu kabineta noteikumu virzīšanu, mūs tā kā virzīja uz šo gan Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobrī sanāksmē dotie norādījumi, ka minētais atbalsts nav mantojams. Taču ir jānorāda, ka šī sanāksme bija par citu plānošanas periodu, tas bija par 2007.-2013. gadu plānošanas periodu. Savukārt mums šī priekšlaicīgā pensionēšanās bija paredzēta plānošanas periodā 2004.-2006. Attiecībā uz 2007.-2013. plānošanas periodu Latvija nebija izvēlējusies šo atbalstu, līdz ar ko valsts neuzsāka... teiksim, mums nebija nepieciešams kaut ko mainīt savā tiesiskajā regulējumā, jo konkrēti šim plānošanas periodam mums šis atbalsts nebija paredzēts.

Tomēr tālāk, pieaugot šā mantojuma gadījumu skaitam, kā arī 2014. gadā, kad Valsts kontrole veica savu revīziju un nāca ar savu gala ziņojumu, mēs aizvien nopietnāk pievērsāmies mūsu noteikumu atbilstības izvērtējumam attiecībā pret regulu un nolēmām, ka noteikumi ir pretrunā ar regulā doto ietvaru, kā rezultātā mēs šo te regulējumu tā kā izņēmām... nolēmām attiecībā par mantojuma daļu ņemt ārā.

Pamatojums... tā kā mēs arī bijām izklāstījuši, ka Eiropas Padomes regula Nr. 1257/99 pati par sevi nosaka ļoti konkrētus kritērijus personai, kas nodod saimniecību citai personai, tādējādi kļūstot par atbalsta saņēmēju un normā ietvertie kritēriji ir attiecināmi uz pašu personu, kas skaidri norāda uz šīs tiesības personisko raksturu, kas attiecīgi arī atbilstoši Latvijas Civillikumam nepakļaujas mantošanai.

Savukārt šī te Eiropas Padomes regula Nr. 1257/99 normas neparedz dalībvalstij rīcības brīvību tās piemērošanā. Tas ir, ka dalībvalstis nedrīkst noteikt vieglākus vai plašākus kritērijus savos ieviešanas dokumentos. Arī Eiropas Savienības Tiesa lietā C-454/2011 paredz, ka regula Nr. 1257/99 paredz dalībvalstīm iespēju paredzēt papildus vai stingrākus nosacījumus atbalsta saņemšanai ar nosacījumu, ka tie atbilst regulā noteiktajiem mērķiem un prasībām. No tā var secināt, ka regulas prasības ir jāuzskata par robežprasībām, no kurām dalībvalstis nevar atkāpties. Savukārt mantošanas iespēja būtībā paplašina regulā ietvertās prasības, mīkstinot tās.

Šī atbalsta mērķis ir vairāk paredzēts, lai tā kā kompensēt personai tos ienākumus, kurus tā gūtu, ja turpinātu savu saimniecisko darbību, nevis lai kompensētu nodotās saimniecības jeb īpašuma vērtību.

Es nezinu, vai man būtu vērts iet vēlreiz cauri arī mūsu atbildes rakstam...

A. Laviņš.

Nu, tas jums kā Ministru kabineta pārstāvei būtu jāzina droši vien pašai, kas ir tā pozīcija, kā Ministru kabinets šajā lietā sevi pozicionē.

G. Aizstrauta.

Es atturēšos...

A. Laviņš.

Labi, tā tad tas būtu Ministru kabineta viedoklis šajā lietā.

Labi. Tad daži jautājumi no tiesas puses.

Vai piekrītat apgalvojumam, ka lauksaimniecības un zivsaimniecības jomā dalībvalstīm ir lielāka rīcības brīvība, ja runājam par tiem gadījumiem, kad regulas piemērošanā ir nepieciešams dalībvalstīm ieviest vēl atsevišķus pasākumus?

G. Aiztrauta.

Vai jūs domājat par šo te dalīto kompetenci starp Eiropas Savienību un dalībvalstīm?

A. Laviņš.

Tieši tā.

G. Aiztrauta.

Tad man ir jāsaka, ka šī rīcības brīvība ir diezgan nosacīta un viņa ir ārkārtīgi ierobežota tajā, jo dalībvalstis var brīvi rīkoties tikai tad, ja Eiropas Savienība nav izmantojusi savas pilnvaras, vai nepārprotami ir pārtraukusi to darīt, vai ir ļoti tieša norāde, kā dalībvalsts var rīkoties. Mums patiesībā šī te rīcības brīvība ir, es teiktu, ļoti ierobežota attiecībā pret to, kur Eiropa ir vai nav rīkojusies... Eiropas Savienība.

A. Laviņš.

Tad jūs sakāt, ka rīcības brīvība ir ierobežota ar pašas regulas tekstu, mērķi un ietvaru.

G. Aiztrauta.

Jā.

A. Laviņš.

Vai attiecīgajās regulās... mums relevantā regula ir 1257 šķiet... jā... vai jūs saskatāt, ka tur ir aizliegums dalībvalstīm noteikt to, ka pēc tam, kad mirst atbalsta saņēmējs, šo atbalstu varētu turpināt saņemt viņa mantinieki? Vai tur ir ietverts aizliegums?

G. Aiztrauta.

Regulā konkrēta šāda aizlieguma nav. Bet līdzīgi kā Latvijā, arī Eiropas Savienībā darbojas šis princips, ka publiskajās tiesībās tā rīcības brīvība ir tik tālu, cik tālu to nosaka tiesību akts. Līdz ar to, ja tiesību akts neparedz iespēju mantot, tātad šīs iespējas nav. Ja regula to neparedz tiešā veidā, ka to var darīt, tad dalībvalsts to nevar paredzēt.

A. Laviņš.

Tātad jūs sakāt šobrīd, ka regula to neparedz un dalībvalsts līdz ar to nevarēja paredzēt šādu noteikumu par mantošanas iespēju.

Sakiet, kā tad tas ir izveidojies, ka laikā, kad tika izstrādāts Latvijas Lauku attīstības plāns, ka tajā tika ietverts tomēr šāds noteikums?

G. Aiztrauta.

Jā, mums arī tas bija ļoti interesanti noskaidrot. Diemžēl, ja tā var minēt šādu termiņu, tad institucionālās atmiņas nav šajā gadījumā. Nav cilvēku, kam to pajautāt, kas tobrīd to tā kā darīja un bija piesaistīti šā projekta gatavošanā un virzīšanā. Līdz ar to mums atbildes ne tīri cilvēciskas, ne juridiski pamatotas šobrīd nav... uz šo jautājumu, kā tas ir izveidojies.

A. Laviņš.

Jautājums tad vēl tāds. 2011. gada 19. oktobrī Eiropas Komisijas Lauksaimniecības komiteja bija risinājusi jautājumu par to, ka vairākās dalībvalstīs ir bijusi šī iespēja par to, ka atbalsta saņēmēja nāves gadījumā šo atbalstu manto mantinieki. Un šajā sanāksmē, 2011. gada 19. oktobrī, ir nolemts, ka šāda atbalsta piešķiršana mantiniekiem neatbilstot regulai un tika darīts zināms dalībvalstīm, ka šāda prakse ir jāpārtrauc.

G. Aiztrauta.

Jā.

A. Laviņš.

Apstrīdētie Ministru kabineta noteikumi ir pieņemti 2015. gada martā. Vairāk kā trīsarpus gadi pēc tam, kad attiecīgā Eiropas Komisijas institūcija ir paziņojusi par to, ka šāda prakse ir jāpārtrauc. Kā jūs skaidrojat to, jo šeit droši vien institucionālā atmiņa nebūs arguments.

G. Aiztrauta.

Nē, tā nav arguments, protams. Šeit svarīgi ir saprast, ka šī 2011. gada 19. oktobra sanāksme bija attiecināma uz tiem tiesību aktiem, to interpretāciju, ieviešanu, piemērošanu, kas attiecas uz plānošanas periodu 2007.-2013. Arī tie ir atbalsta pasākumi. Arī šajos atbalsta pasākumu ietvaros bija paredzēts tāds atbalsta pasākums kā priekšlaicīgā pensionēšanās. Kritēriji un pārējie nosacījumi principā atbilst tiem, kas bija arī iepriekšējā plānošanas periodā, tomēr viņam ir savs tiesiskais regulējums, viņam ir cita regula... citas regulas apakšā. Ņemot vērā, ka Latvija šajā plānošanas periodā 2007.-2013. kā atbalsta pasākumu priekšlaicīgā pensionēšanās nebija izvēlējusies, tad tīri tāda tiesiskā reakcija mums uz šo īsti nebija nepieciešama, jo mums attiecībā uz 2007.-2013. viss bija kārtībā.

Kas attiecas uz iepriekšējo periodu, 2004.-2006., tad šī te sākotnējā pozīcija tiešām balstījās uz tiem apsvērumiem, ka minētā perioda Lauku attīstības plāns ir pienācīgā kārtā saskaņots ar Eiropas Komisiju, kas to ir atzinusi par atbilstošu regulai

1257/99. Tomēr es arī sākotnēji minēju, ka šis te pieaugošais mantošanas gadījumu skaits un klāt nākusi pieredze par to, kas ir atbalsts un kā viņu administrē, kādam mērķim viņš tika virzīts, kāds mērķis ir jāsasniedz, plus vēl 2014. gada Valsts kontroles ziņojums, mums lika nosvērties par labu šim solim – grozīt šos te noteikumus 2002 un ņemt ārā šo iespēju mantot, jo šī mantošanas iespēja neatbilst nedz regulas 1257 mērķim, nedz arī tur izvirzītajām prasībām. Tie ir principā, rupji rēķinot, trīs gadi, lai varētu nostiprināt sevī šo... iestādei... sevī šo pozīciju, ka nav pareiza šī pieeja, ka atbalstu manto.

A. Laviņš.

Jūs minējāt šos trīs gadus nostiprināt pozīciju. Apmēram tādus vārdus lietojāt... Tas ir kā sava veida tāds pārejas posms tiem cilvēkiem, lai šajā posmā vēl viņi saņemtu to atbalstu mantinieki?

G. Aiztrauta.

Nē, to nevar saukt par pārejas posmu, jo viņiem tas netika nekādā viedā informēts. Es vēlreiz uzsveru, ka šī 2011. gada sanāksme bija par plānošanas periodu 2007.-2013.

A. Laviņš.

Jūs tik pārliecinoši sakāt par to, ka atbalsta iespēja mantot neatbilst regulai... Šajā ziņā tad šāds jautājums. Jūsu atbildes rakstā, es domāju — Ministru kabineta atbildes rakstā, ir norādīts uz to: ja gadījumā ir veikti kādi atbalsta pasākumi, kas neatbilst regulai, tad ir iespējams Eiropas Komisijai izmantot tādu instrumentu kā veikt pārbaudes un piestādīt uzrēķinu par nepamatoti izmaksātajām summā un pat šīs summas atgūt atpakaļ.

G. Aiztrauta.

Jā.

A. Laviņš.

Šajā gadījumā, ja jūs tik pārliecinoši paužat uzskatu, ka šī mantošanas iespēja ir bijusi neatbilstoša regulai, kā jūs skaidrojat, ka Eiropas Komisija nav Latvijai uzstādījusi uzrēķinu par to, ka pietiekami ievērojamas naudas summas ir samaksātas atbalsta saņēmēja mantiniekiem. Kā jūs to skaidrojat?

G. Aiztrauta.

Tiktāl, cik man šī informācija ir bijusi pieejama, tad konkrēti uz šo pasākumu nav bijis Eiropas audits.

A Laviņš.

Neesot bijis Eiropas audits?

G. Aiztrauta.

Jā.

A. Laviņš.

Tas ir arguments.

Labi. Tad, turpinot šo pašu, ja tā var teikt, tematu par to, ka neatbilst Eiropas Savienības regulai mantošanas iespēja, es vēlos atsaukties uz tiesībsarga atzinumā norādīto. Tajā tiek minēts: tiesībsargs pieļauj, ka nereti lēmums pretendēt uz atbalstu bija abu laulāto vai pat visas ģimenes — saimniecības īpašnieks, laulātais, bērni un tamlīdzīgi — kopīga izvēle, kas tika izdarīta, ņemot vērā tos nosacījumus, kas bija spēkā laikā, kad persona pieteicās atbalstam. Tāpat tiesībsargs norāda, ka tiesībsarga ieskatā vispārzināms ir fakts, ka bieži lauku saimniecībās ir nodarbināta visa ģimene, vai vismaz daļa.

Un šeit man ir lūgums sniegt jums komentāru par šīs regulas – 1257, 10. panta otro daļu. Un te ir minēti šie trīs mērķi, kam šis atbalsts — priekšlaicīgā aiziešana pensijā — ir vērsts... uz kādu mērķu sasniegšanu:

1) nodrošināt ienākumus gados vecākiem laukstrādniekiem. Tas ir skaidrs.

2) Veicināt šādu – gados vecāku, lauksaimnieku nomaļu ar lauksaimniekiem, kas vajadzības gadījumā spēj uzlabot palikušo lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju.

Ja tiesībsargs šādus argumentus ir izvirzījis, ka Latvijā un tas man arī būtu jums jautājams, vai piekrītat tam, ka Latvijā lauksaimniecības jomā ir sava īpatnība, ka nodarbināti tiek praktiski visi ģimenes locekļi un šos ienākumus no komerciālās darbības lauksaimniecībā... šie ienākumi arī kaut kādā veidā ģimenes starpā tiek sadalīti.

Vai no šāda viedokļa raugoties, šī mantošanas iespēja, ka pēc tam, kad atbalsta saņēmējs mirst un viņa šo priekšlaicīgās pensionēšanas kapitālu varētu mantot pārējie ģimenes locekļi, kuriem, atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem, būtu mantošanas tiesības, ka tas ir viens liels ģimenes lēmums, kas tiek pieņemts, lai šo saimniecību nodotu tādas personas rokās, kura izjūt sevī varēšanu, izjūt sevī gan zināšanas, gan spējas dot zināmu izaugsmi šai saimniecībai. Un šī ģimene, kas šo saimniecību nodod, viņa šo lēmumu pieņem kopā ar domu, ka viņi nepaliks bez iztikas līdzekļiem, jo viņu iztikas līdzekļi ir ienākumi no komerciālās lauksaimniecības darbības. Ja viņi šo pārtrauc, kas ir noteikums, tad viņi rēķinās ar to, ka ģimene saņems mantojumā šo atbalstu. Vai, jūsuprāt, šis mērķis, kas ir regulas 10. pantā, otrais mērķis, veicināt, vai

tas nav sasaistāms ar šo Latvijas iniciatīvu ieviest Latvijas Lauku attīstības plānā ideju par to, ka tas varētu tikt mantots, jo Latvijas lauksaimniecībai ir šī specifika, ka visa ģimene piedalās.

G. Aizstrauta.

Jā... Es pieļauju, ka tā nav tikai Latvijas lauksaimniecības specifika, ka tur piedalās visa ģimene. Mēs nevaram atstāt bez ievēribas normas, kas paredz, kam šis atbalsts tiek piešķirts. Viens ir mērķis un otrs ir, kam piešķir atbalstu — tā tad persona, kas nodod saimniecību citai personai. Jā, acīmredzot Eiropas Savienībā ir bijuši šie gadījumi, kad šie saimniecības nodevēji vai pārdevēji vai kā to teikt... var būt vairākas personas. Un šī iemesla dēļ ir šī te Komisijas regula 817-2014. Tā nosaka sīkus ieviešanas pasākumus šai regulai Nr. 1257. Un viens no šīs regulas pieņemšanas mērķiem ir minēts, ka attiecībā uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta nosacījumiem jārisina īpašas problēmas, kas rodas, kad saimniecību nodod vairākas personas vai nomnieks. Un tad šeit ir iedoti kritēriji, kas notiek, ja nodod vairākas personas. Tātad, ja saimniecību nodod vairākas personas, tad kopējais atbalsta apjoms nepārsniedz to apjomu, kas paredzēts vienai personai, kas nodod saimniecību. Un tur ir vēl citas normas... par vairākām personām, kas ir minētas.

Ar to es vēlos arī pateikt, ka Eiropas Savienība joprojām neparedz šo iespēju mantot. Tajā noteiktajā laika posmā, tie ir piecpadsmit gadi, lai līdz saimniecības nodevēja 75 gadu vecuma sasniegšanai šis atbalsts ir saņemams un nevis nododams mantojumā. Jo pret šīm personām tiek izvirzītas konkrētas prasības un kurām šī noteiktā atbalsta saņemšanas laikā ir jāatbilst. Viņi joprojām nevar darīt šo te... nevar nodarboties ar komercdarbību lauksaimniecībā, viņi var darīt jebko citu, tikai ne lauksaimniecībā.

A. Laviņš.

Jā. Tātad būtībā mēs, modelējot situāciju, varam nonākt pie tāda rezultāta, ka... ja tas netiek mantots... ka, piemēram, es skatos arī uz informāciju, kas ir lietas materiālos, kāds ir šī priekšlaicīgās pensijas apmērs. Un ir redzams, ka tās summas ir dažādas.

G. Aizstrauta.

Jā.

A. Laviņš.

Nu, piemēram, nododot zemes daudzumu 35,2 hektāri, mēnesī priekšlaicīgās pensijas apmērs ir 495 eiro. Citai personai, nododot 180 hektārus, mēnesī

priekšlaicīgās pensijas apmērs ir 1169 eiro. Un te tās summas atšķiras. Jūs varat minēt kādus kritērijus, pēc kāda šīs summas tiek rēķinātas?

G. Aizstrauta.

Jā, tas bija minēts šajā Lauku attīstības plānā, kā to paredz arī regula, ka šajā plānā ir jāparedz metodes apraksts, kas izmantota, lai aprēķinātu maksimālo daļēji finansējamo summu vienai saimniecībai. Respektīvi, es precīzi šo formulu tagad nenosaukšu jums, bet tā balstījās uz trīs iepriekšējo gadu apgrozījuma summu, kāda šai saimniecībai bija.

A. Laviņš.

Pieteikuma iesniedzēja, kas ir Administratīvā rajona tiesa, savā pieteikumā Satversmes tiesai ir norādījusi, ka šis atbalsts ir sava veida kompensācija par atdoto īpašumu.

G. Aizstrauta.

Mēs pilnīgi tam nepiekrītam. Atbalsts ir par to, ka persona ir pārstājusi nodarboties ar lauksaimniecību kā komercdarbību. Un, izejot no tā, ka šī persona... ja lauksaimnieks ar savu komercdarbību sev pelna iztiku, tad, atsakoties no šīs iztikas pelnīšanas, viņam tiek iedots kompensējošais mehānisms, tātad šis te atbalsts. Un tālāk jau iztiku pelna ar šo saimniecību cits cilvēks.

A. Laviņš.

Un šobrīd atgriezoties... Tieši tā. Un par šo te kompensējošo mehānismu. Tātad, kā jau es minēju, varam modelēt dažas situācijas. Pieņemsim tādu situāciju... Šis nav mūsu gadījums, kur tātad ir divu personu pieteikums par publiskā tiesību līguma atzīšanu par spēkā esošu konkrētajā gadījumā... Bet, lai situācija būtu pārredzama tādā plašākā kontekstā, tad varam modelēt apmēram situāciju šādu. Ir noslēgts trīspusējais līgums un, kā jau es minēju, tās saimniecības, kas tiek atdotas, ir dažādas... Un, ja ir nodota saimniecība, piemēram, 180 hektāru apmērā un ik mēnesi šis atbalsta saņēmējs un viņa ģimene saņem 1169 eiro. Un gadās tā, ka nedēļa, mēnesis vai kas... to mēs neviens nezinām, bet šis atbalsta saņēmējs mirst. Ir atdoti citai personai 180 ha, komerciālā darbība no lauksaimniecības vairs netiek veikta, ģimenei šādi ienākumi, kas bija iepriekš no komerciālās darbības, nav, atbalsts, kā jūs sakāt, tiek pārtraukts, jo mantot nav iespējams, atbilstoši regulai. Jautājums ir — vai šāds instruments ir tas, kas veicina ģimenē saimniecības nodošanu citam? Kā jūs to redzat no šāda viedokļa?

G. Aiztrauta.

Nu, ne gluži no šāda viedokļa... Valsts brīdī, kad tika domāts par tiem atbalsta pasākumiem, kurus izvēlēties uz nākošo plānošanas periodu, ne dēļ šī miršanas aspekta... netika izvēlēts priekšlaicīgās pensionēšanās pasākums kā viens no atbalsta veidiem laukos, vienkārši tika jau tad saskatīts, ka tas nedod to cerēto pienesumu, ka nomainītos šis te vecuma sastāvs, ja tā var teikt, saimniecībās. Pēc šī te īsā perioda 2004.-2016. rādītājiem lauku saimniecības nepārņēma jauni cilvēki, caur ko valsts saprata, ka šis pasākums nav efektīvs jaunu cilvēku iepludināšanai laukos. Valsts nevērtēja no tā, cik ātri viņi mirs vai nemirs.

A. Laviņš.

Tad vēl tāds jautājums. Tad, kad Latvijas Lauku attīstības plāns tika izstrādāts, detalizēts un iesniegts saskaņošanai Eiropas Komisijā, tas tika saskaņots, un pēc tam Ministru kabinets šādu Latvijas Lauku attīstības plānu, pieņemot normatīvo aktu, ir arī apstiprinājis, kurā bija ietverta iespēja mantot. Vai šis apstāklis, ka Eiropas Savienības Komisija ir apstiprinājusi Latvijas Lauku attīstības plānu kā atbilstošu regulai un Ministru kabinets ir pieņēmis tādu normatīvo aktu, kas paredz mantošanas iespēju un ir noslēgts administratīvs trīspusējs līgums, kas paredz atbalsta saņēmēja nāves gadījumā, ka mantinieki mantos šo atbalstu, vai, jūsuprāt, atbalsts saņēmēja mantiniekiem bija izveidojusies tiesiska aizsargājama paļāvība attiecībā uz to, ka viņi šo mantojumu saņems?

G. Aiztrauta.

Viņa, protams, varēja izveidoties. Tomēr ir jāpatur prātā, ka dalībvalsts nacionālais regulējums nedrīkst būt pretrunā ar Eiropas Savienības regulējumu. Un šie te Ministru kabineta noteikumi, kas pamatā izriet no šī lauku attīstības plāna, viņi principā ir jāpārņem viens pret vienu, ir pretrunā ar regulu 1257.

A. Laviņš.

Tātad... neizpratu līdz galam jūsu atbildi. Jūs teicāt, ka varētu izveidoties tiesiskā paļāvība, bet bija pretrunā ar regulu un... secinājums?

G. Aiztrauta.

Šis te nacionālais regulējums nedrīkst būt pretrunā ar Eiropas Savienības tiesisko regulējumu. Un, ja šis te tiesiskais regulējums ir pretrunā ar Eiropas Savienības regulējumu, tad... es diemžēl nenosaukšu to Eiropas Savienības Tiesas lietu, bet vienā no viedokļiem pieaicināto personu sniegtajiem bija šī tiesas lieta minēta. Tātad... tas nedrīkst radīt tiesisko paļāvību cilvēkā, ja nacionālais regulējums ir pretrunā ar Eiropas Savienības tiesisko regulējumu.

A. Laviņš.

Labi.

Kolēģi? Vai būs jautājumi? Lūdzu, tiesnesis Gunārs Kusiņš uzdos jautājumu.

G. Kusiņš.

Es gribētu atgriezties pie šī jautājuma, ko jūs nupat izteicāt, ka regula šo lietu neparedz. Vai es pareizi saprotu, ka tie jūsu argumenti ir trīs. Sanāksmē dotie norādījumi – pirmais arguments. Valsts kontroles veiktā revīzija — otrs arguments. Un trešais — ka jūs paši veicāt šo pārbaudi un atzināt, ka šie noteikumi neatbilst regulai. Vai es pareizi saprotu, ka ir trīs argumenti?

G. Aiztrauta.

Jā.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai Valsts kontrole vērtēja likumību? Šinī gadījumā... vai Valsts kontrole vērtēja šī pasākuma atbilstību?

G. Aiztrauta.

Nē. No revīzijas ziņojuma tas neizriet, nē.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, vai šajā sanāksmē dotie norādījumi ir uzskatāmi par tādiem, kas pierāda, ka Kabineta noteikumi neatbilst regulai?

G. Aiztrauta.

Sanāksmē dotie norādījumi ir uzskatāmi par tādiem, kas dalībvalstij ir jāvērtē. Tātad dalībvalsts pārstāvji, no šīs sanāksmes atgriežoties mājās, šos dotos norādījumus izvērtē, vai viņi iekļaujas Eiropas Padomes, ja tā varētu teikt... jo šī komisija ir pie Eiropas Padomes... Eiropas Padomes deputāti ir šajā komisijā un te ir vairāk kā tāda tiesību aktu interpretācija. Tajā brīdī viņi vēro, kā dalībvalstis piemēro šīs te regulas. Tad, saskatot kaut kādas neatbilstības šim te regulas mērķim, tiek doti dalībvalstīm tādi kā norādījumi izvērtēt savus nacionālos tiesību aktus. Un tad dalībvalsts atgriežas mājās un dara savu mājasdarbu.

G. Kusiņš.

Un tad šī mājasdarba veikšana, jūsuprāt, ir tas, kas rezultējas ar simtprocentīgu secinājumu, ka kabineta noteikumi neatbilst regulai? ...jo jūsu konstrukcija visu laiku balstās uz to, ka noteikumi neatbilst regulai.

G. Aizstraute.

Jā.

G. Kusiņš.

Es gribu atrast juridiskus argumentus, lai nonāktu pie šāda secinājuma. Jūs sakāt, ka Valsts kontrole to nevar. Komisija dod mājasdarbu. Un tad jūs mājasdarba rezultātā jūs nonācāt pie tāda secinājuma, ja?

G. Aizstraute.

Jā, Izvērtējot to... šo regulas ietvaru un mūsu tiesību aktu tekstu... Mūsu tiesību akts iziet ārpus no tā regulas ietvara.

G. Kusiņš.

Paldies. Vairāk nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Nebūs vairāk jautājumu? Nebūs.

Paldies, sēdieties, lūdzu!

Tālāk turpināsim ar pieaicināto personu uzklaušīšanu. Bet pirms tam ir jānoteic kārtība, kādā uzklaušīsim pieaicinātās personas. No Satversmes tiesas puses mēs piedāvājam... un šeit ir arī lietas dalībnieku viedokli svarīgi uzklaušīt, kādā secībā... Tātad, vispirms mēs varētu uzklaušīt viesprofesoru Kristofu Johanu Ulrihu Šēvi, tad turpināt ar Ingusa Kalniņa uzklaušīšanu, tad Lauku atbalsta dienesta pārstāves uzklaušīšanu, Tiesībsarga biroja pārstāves uzklaušīšanu, tālāk sekotu Ministru kabineta pārstāves Eiropas Savienības tiesā Irēnas Kucinas uzklaušīšana, tad Anita Zikmane, Solvita Harbaceviča un noslēgtu ar zvērinātas advokātes Deboras Pāvilas uzklaušīšanu.

Vai jums ir kādi citi priekšlikumi par pieaicināto personu uzklaušīšanu? Nebūs, ja? Tad mēs paliekam pie šī. Labi.

Tātad vārds viedokļa sniegšanai ir Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedras asociētajam viesprofesoram Kristofam Johanam Ulriham Šēves kungam.

Šēves kungs, es palūgtu jūs pie tribīnes un jūs droši varat sēdēt šeit, lai mikrofonā ir dzirdams tas, ko tulkojat, jo tiek stenogramēts.

K.J.U. Šēve.

Kā mums vajadzētu strādāt? Vai jūs man uzdosiet jautājumus un vai man vajadzētu atbildēt uz tiem jautājumiem, kurus es iepriekš saņēmu?

A. Laviņš.

Jā, paldies. Visupirms mēs labprāt uzklaušītu jūsu viedokli, jūsu redzējumu par šo lietu un tālāk sekotu tiesnešu jautājumi un tālāk arī būtu iespēja Ministru kabineta pārstāvei uzdot jums precizējošus jautājumus. Tādā secībā.

K.J.U. Šēve.

Vispirms, kā es saprotu šo lietu, tā attiecas uz Satversmes 105. pantu, kas nosaka īpašumtiesības un šis pants arī kopumā ietver tiesības mantot.

Un, lai izprastu šo jautājumu, es esmu izskatījis ne tikai Satversmes 105. pantu, bet arī Latvijā noteiktās mantojuma tiesības un, kā es saprotu, mums ir jāizvērtē visa atbilstība saistībā ar Padomes regulas 1257 10. pantu.

Un tāpēc es turpināšu atbildi tajā secībā, kādā saņēmu jautājumus no Satversmes tiesas un, atbilstoši tiem, pirmais jautājums, kas jau tika apspriests arī iepriekš, ir par to, vai dalībvalstīm ir rīcības brīvība attiecībā uz regulas nosacījumu paplašināšanu.

Un tad pirmais jautājums, lai būtu arī saprotams, kāda tad ir bijusi Eiropas Savienības Tiesas tiesu prakse šajā jomā, ir jautājums par to, cik lielā mērā nacionālajās tiesībās regulas var mainīt arī tās ieviešot, bet galvenajā dibināšanas līgumā, gan arī tiesu praksē ir noteikts, ka regulas ir piemērojamas pilnībā.

Un pamatā ir tā, ka, tas... ja kopumā ņemot vērā regulu tiešo un vispārējo iedarbību, dalībvalstīm ir jāatturas no autonomiem pasākumiem, ieviešot regulas, jo tādējādi tas mainītu tās tvērumu vai arī paplašinātu tās nosacījumus. Un arī tiesu praksē ir noteikts, ka šāda veida paplašinājumi vai izmaiņas, ja maina regulas būtību, nav pieņemami.

Bet tāpat gan ir arī noteikts tas, ka, ja regula piešķir dalībvalstīm rīcības brīvību, tad izņēmuma gadījumos dalībvalstis var to izmantot, lai efektīvi regulu administrētu vai arī ieviestu it īpaši tad, ja ir jānosaka kaut kādas sankcijas vai arī detalizēta ieviešana.

Un tāpat tagad par 10. pantu un par šajā 10. pantā regulā jau noteiktajiem diviem mērķiem. Mērķi bija nodrošināt, lai gados vecāki lauksaimnieki priekšlaicīgi pensionētos un arī, lai notiktu gados vecāku lauksaimnieku nomaina. Un saistībā ar šiem diviem mērķiem nebija nekādas rīcības brīvība, ne arī nepieciešamība noteikt tiesības šo atbalstu mantot.

Un ņemot vērā, ka pastāv šī ciešā saiste ar efektivitātes mērķi tieši lauksaimniecības zemes izmantošanā un arī lauksaimniecībai domāto fondu izmantošanu tieši šī paša mērķa sasniegšanai, tad šis mērķis bija nodrošināt ienākumus gados vecajiem lauksaimniekiem.

Un vismaz no šiem diviem punktiem... šajos divos punktos mēs neatrodam nekādas norādes par to, cik lielā mērā šī norma pieprasītu šāda veida atbalstam, lai būtu mantojamības raksturs.

Un tagad varbūt dažās tādās pārdomas, kas sasaucas arī ar tiesībsarga iepriekš minētajām pārdomām un arī kas attiecas uz Satversmes 105. pantu.

Un šajā argumentācijā, kas bija sniegta, tā sasaucas arī ar tiem apsvērumiem, kas tiek minēti regulas apsvērumos punktos 2.-4., 40., 48., arī 2. panta 5. punktā, proti, par to, ka šie atbalsta pasākumi lielā mērā ir saistīti ne tikai ar lauksaimnieku, bet arī ar viņu ģimenēm un lielā mērā tas attiecas arī uz sociālo kontekstu.

Un varētu domāt, ka šāda veida apsvērumi un arī tas, kas ir minēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartā 9. pantā un arī tādos pantos kā 9., 33., 34., mēs varētu pieņemt, ka likumdevējam varēja šajā ziņā būt rīcības brīvība, attiecinot to arī uz sociālo kontekstu, taču šajā gadījumā tā izrietētu nevis... un būtu saistība nevis ar tiesībām uz īpašumu, bet ar citām no Konstitūcijas izrietošām tiesībām.

Un mums arī gan Latvijā, gan Vācijā arī ir dažādas pensijas, ir arī pensijas, kas tiek izmaksātas atraidītājiem vai bāreņiem, apgādnieka zaudējuma gadījumā, bet arī šajā gadījumā tas tad izriet no citām tiesībām un tās nebūtu saistītas ar šiem atbalsta pasākumiem.

Un savukārt 3. pants regulas 10. pantā ir noteikts, ka lauksaimniecības zemes nodošana ne lauksaimnieciskai izmantošanai. Un šķiet, ka arī šis trešais mērķis ir izolēts... vai tas nav saistīts ar personiskajām tiesībām un ir saistīts ar zemi. Un tajos gadījumos, kad atbalsts, kas ir piešķirts šādas zemes nodošanas rezultātā, varētu uzskatīt, ka šis ir tiesības, kas ir piesaistītas zemei. Un līdz ar to arī šādā mantojuma lietā varētu pieņemt, ka mantiniekam tiek piešķirtas attiecīgas tiesības saņemt šo atbalstu, bet tikai tik tālu, kamēr tas nenotiek automātiski un tikai tik tālu, kamēr atbalsts tiek izmaksāts saskaņā ar šo nosacījumu, ka lauksaimniecības zeme ir nodota ne lauksaimnieciskai izmantošanai.

Un, kaut arī šķiet, ka te mēs saskatām zināmu loģiku šādai iespējamai šī panta izlasīšanai, tomēr 10. panta struktūra ar šiem trim mērķiem varbūt nepieļauj šādu izolētu analīzi. Un, ņemot vērā arī to, ka arī šī trešā prasība ir ietverta tajā sadaļā, kas attiecas uz agrīno pensionēšanos, un ņemot vērā arī gan šī panta konstrukciju, gan struktūru, mēs nevaram to skatīt atrauti un tas nozīmē, ka būs nepieciešams arī, lai šī persona atbilstu tām prasībām, kas ir noteiktas regulas 11. pantā.

Tad vēl papildus piezīme. Lauksaimniecības fondā ir arī citi nosacījumi, kas ir saistīti tieši ar zemes izmantošanas maiņu. Bet šajā gadījumā visi šie nosacījumi attiecas uz agrīno pensionēšanos.

Un tad varbūt, ja nekādi īpaši paskaidrojumi par šo pirmo jautājumu nav nepieciešami, es varbūt tagad pievērsīšos otrajam jautājumam.

Un, proti, jautājums ir tāds: vai regulas 7. pants, kas piesaista atbalstu tikai vienai fermai, rada citādāku izpratni nekā atbalsts, kas ir saistīts ar konkrētu personu.

Un te jau arī regulas 817/2004. astotajā apsvērumā arī tiek izskatīta šī konkrētā problēma, proti, apraksta to, ka tas, ka ir daudzi zemes nodevēji, saimniecību nodevēji, tas rada īpašu problēmu, kas ir jāatrisina. Un arī kā šeit tiek minēts, ka pretējā gadījumā Eiropas Savienībai jāveic ļoti daudz mazu izmaksu. Un tāvad šie apsvērumi arī ir pamatā tam, ka ir ietverts regulā 817. 7. pants.

Un arī 11. panta trešais punkts regulā 1257/1999 arī pieņem tādu pašu attieksmi, nodrošinot atbalstu gados vecākiem strādniekiem.

Un šī paša jautājuma otrā daļa. Ir izvirzīts jautājums par to, vai regulas 1257/1999 41. pants, kas nosaka to, ka dalībvalstij ir jāizstrādā lauku attīstības plāni, vai tas tad piešķir dalībvalstij rīcības brīvību?

Un uz šo jautājumu ir jāatbild līdzīgi kā uz iepriekšējo, proti, ka šī rīcības brīvība, kas tiek piešķirta dalībvalstij, tomēr nedod tai tiesības un brīvību mainīt regulas dabu vai arī radīt papildus tiesības vai arī mainīt regulā noteiktās tiesības.

Ja šobrīd jautājumu nav, tad es pievērsīšos trešajam jautājumam.

Un tad nākamais jautājums bija saistīts ar to, kā vērtēt Eiropas Komisijas rīcību un komentārus... rīcību, pirmkārt, sākumā apstiprinot un pēc tam šo apstiprinājumu atsaucot, kas notika 2011. gada 19. oktobra sēdē.

Tā kā sākotnēji Eiropas Komisija apstiprināja Latvijas izstrādāto Lauku attīstības plānu, tad ir jāpieņem, ka šī shēma bija likumīga.

Un tā kā tiešām šāds apstiprinājums varēja radīt iespaidu... radīja iespaidu par šādu likumību, līdzīgi ir lēmusi arī Eiropas Savienības Tiesa Nīmana lietā pirmajā un otrajā, ka patiešām Eiropas Komisija tad ir atbildīga par šāda iespaيدا radīšanu.

Manā rīcībā nav pilna saraksta saistībā ar šo jautājumu, kas tika vests ar komisiju, bet tomēr var pieņemt, ka, ja komisija apstiprināja šādu te attīstības plānu, kurā bija ietverta šī shēma, tad tā arī jāuzskata par likumīgu.

Un tāpat līdzīgi mēs varam spriest arī par to tālāko periodu, kas bija pēc 2011. gada 19. oktobra šīs sēdes, par to man arī ir tāds kopsavilkums, bet tur arī ir teikts, ka regula nedod tiesības uz mantošanu, bet ka šis periods jau atšķiras.

Bet savukārt no šī brīža, no 2011. gada 19. oktobra, kad tika skaidri pateikts, ka dalībvalstis nav tiesīgas mainīt regulas nosacījumus un ka šī likumdošana neatbilst regulai, no tā brīža bija ļoti skaidri šis Eiropas Savienības rīkojums un dalībvalstis no šī brīža zināja par savu pienākumu grozīt savus tiesību aktus.

Un tad, protams, ir jautājums, cik lielā mērā ir jāturas pie šīs te shēmas, ko Eiropas Komisija bija apstiprinājusi un ir bijuši arī jautājumi Eiropas Savienības Tiesā par to, cik lielā mērā Eiropas Komisijai piemīt elastība, cik tā var mainīt savu iepriekšējo nostāju, mainīt savu rīcību. Bet pieņēmums ir tāds, ka it īpaši lauksaimniecībā šī elastība ir nepieciešama, lai varētu ņemt vērā arī visu Eiropas Savienības valstu kultūras un būt elastīgiem un reaģēt un tāpēc Eiropas Komisijai ir tiesības mainīt savu viedokli un mainīt savu rīcību.

Un tāpat arī jāņem vērā arī tas, ka šo programmu... Komisija apstiprināja programmēšanas periodam 2004.-2006. gads un jāņem vērā tā brīža konteksts. Tas bija laiks, kad Eiropas Savienībā ienāca desmit jaunas dalībvalstis ar savām lauksaimniecības tirgus īpatnībām. Savukārt 2011. gadā situācija jau bija cita un arī fondu administrēšana bija cita un tāpēc Eiropas Komisija bija tiesīga mainīt savu nostāju.

Protams, varētu runāt par to jautājumu, cik daudz Latvijai bija dots laika, lai mainītu savu likumdošanu, bet jāpieņem, ka četru gadu laikā to bija iespējams izdarīt, lai neradītu problēmas vēlāk un, protams, arī par šo jautājumu bija iespējas runāt ar komisiju, jo arī šajā ziņā Eiropas Komisija var izrādīt zināmu elastību.

Tātad mans secinājums būtu tāds, ka Latvijas pienākums bija grozīt savu likumdošanu. Jautājums, protams, ir par šo pensiju, cik liela varētu būt elastība šajā ziņā. Varbūt būtu iespējams runāt par mantošanas iespēju atraitnēm un bāreņiem, lai nodrošinātu sociālu konsekvenci šajā ziņā. Bet šis jautājums neizrietētu, vai nebūtu saistīts ar Satversmes 105. pantu.

Patiesībā... bet par to jautājumu, kādas varētu būt sekas Latvijai. Vienas no iespējamām sekām ir, ka Eiropas Komisija vēlas atgūt izmaksātos šos atbalstu lauksaimniekiem, bet ir jautājums arī par to, kas ir tiesiskā palāvība un ir jautājums, vai uz to varēja... uz šiem nosacījumiem paļauties gan atbalsta ieguvējs, un vai uz to varēja paļauties arī Latvijas valsts.

Un šeit ir bijušas divas lietas līdzīgas Eiropas Savienības tiesā. Lieta Alkan Vācija un Milkontor un tas lēmums bija tāds, ka, ja rīkojas pretēji Eiropas Savienības tiesībām un iepriekš nav saņemts Eiropas Komisijas atbalsts, tad nevar paļauties uz šo tiesisko palāvību un nevar runāt par to, ka ir notikusi... šī darbība ir bijusi labticībā. Un vienā šajā lietā, kas bija valsts atbalsta lieta, pati tiesa lēma, ka ir jāatmaksā viss saņemtais valsts atbalsts un beigu beigās tas noveda pie šī uzņēmuma maksātnespējas. Savukārt Alkan lietā arī secināja, ka ir nepareizi noticis šis valsts atbalsta piešķirums. Savukārt šajā gadījumā varbūt drīzāk varētu runāt par pasākumu neefektivitāti un varbūt varētu būt situācija tāda, ka atbalsta vai labuma saņēmējs drīkst paturēt šo saņemto atbalstu, bet iespējams, ka Latvijas valstij varētu būt jāatmaksā šīs summas.

Un, ja jautājumu par šo nav, tad uz pēdējo jautājumu atbildi, kas bija par kompetencēm, tad šķiet, ka Eiropas Savienība ir rīkojusies savas kompetences

ietvaros tā, kā to nosaka attiecīgie līgumi. Līgums par Eiropas Savienības darbību. Un es domāju, ka iespējams, ka būtu jāskatās tas ne tikai 105. panta kontekstā, bet arī Eiropas Savienības darbības līguma 345. panta kontekstā, kur tiek noteikts, kādas ir tās kompetences, ko Eiropas Savienība atstāja dalībvalstīm.

A. Laviņš.

Paldies jums par sniegto viedokli.

Jautājums būs šāds. Tātad no jūsu teiktā es saprotu, ka Eiropas Komisija, sniedzot apstiprinājumu Latvijas Lauku attīstības plānam, kurā bija iekļauta arī iespēja mantot atbalstu, līdz 2011. gada 19. oktobrim ir bijusi likumīga un personām varēja radīt subjektīvās tiesības saņemt mantojumu.

K.J.U. Ševe.

Jā, man nav... Tas, kas man ir pieejams, manā rīcībā nav pieejams viss Eiropas Komisijas teksts. Man ir tikai šī informācija, ka Eiropas Komisija apstiprināja šo dokumentu.

Un uz to es arī balstīju savu spriedumu un vēl manā rīcībā ir informācija par vēstuli 2005. gadā, kurā Eiropas Komisija arī atsaucās uz šo apstiprinājumu un nenoliedza šo rīcību.

A. Laviņš.

Jā. Tas mans jautājums ir par to, vai šī subjektīvā tiesība pēc tam, kad viena no Eiropas Savienības institūcijām ir rīkojusi sanāksmi un sanāksmes rezultātā ir pieņēmusi tālāk lēmumu informēt dalībvalstis, ka mantošanas iespēja nav pieļaujama. Tātad tas mans jautājums ir, ja šī pati regula 1257/1999 paredz, ka Eiropas Komisijai ir jāapstiprina nacionālo dalībvalstu Lauku attīstības plāni, tad kas ir tas... ja tā var teikt, tas tiesiskais pamats, Šēves kungs, jūsu secinājumam, ka vienas institūcijas, Eiropas Savienības Komisijas vienas no struktūrvienībām secinājumi par to, kā piemērojama vai izprotama regula, varētu būt par pamatu subjektīvās tiesības zaudēšanai personām. Nevis es runāju par sankcijām pret valsti, bet par subjektīvo tiesību zaudēšanu personām.

No 2011. gada 19. oktobra, kā tas tika minēts...

K.J.U.Ševe.

Manuprāt, indivīdu subjektīvās tiesības neizrietētu no šī 2011. gada, bet tās izrietētu no Latvijas nacionālās likumdošanas.

Es uzskatu, ka tās subjektīvās tiesības nav saistītas ar 10. vai 11. regulas panta interpretāciju. Regula vienmēr ir bijusi tāda, kāda tā ir bijusi un Eiropas Komisija,

apstiprinot šo plānu, es pieļauju, ka tā izdarīja kļūdu, varbūt rūpīgi neizlasot šo plānu un atstājot to tādu.

Un komisijai sava kļūda bija jālabo. Tā ir tās atbildība, tāpēc arī ir šī te noteiktā aizsardzība saņēmējiem vai mantiniekiem, saskaņā ar Latvijas likumu.

Jā, un tad, protams, ir jautājums, kā to risināt, jo 19. oktobrī 2011. gadā teorētiski situācija mainījās un saņēmējs vairs nevarēja paļauties uz šo regulējumu. Ir jautājums, kā to risināt, jo subjektīvās tiesības un iekšējā situācija Latvijā nemainījās, jo likums joprojām bija spēkā un saņēmēji joprojām varēja arī uz to paļauties, jo tas nebija atcelts.

A. Laviņš.

Jā, lūdzu, turpiniet... lai es jūs nepārtraucu... man ir cits jautājums...

K.J.U.Šēve.

Un runājot par šīm te regulām. Regulām var būt vispārēja iedarbība un arī tām var būt tieša iedarbība. Tās var būt arī tieši piemērojamas. Bet, lai tās būtu tieši piemērojamas un lai būtu tiešā iedarbība, tad ir jābūt ļoti precīzi definētām tiesībām un beznosacījumu tiesībām šajā regulā. Bet šajā regulā nekur netiek minēts un tā nenosaka šādas mantošanas tiesības. Un, kā jau es minēju, atbildot uz pirmo jautājumu, no regulas mantošanas tiesības neizriet.

A. Laviņš.

Jā... Runājot par personas subjektīvajām tiesībām šajā kontekstā, ka Latvijas Lauku attīstības plānā bija paredzēta mantošanas tiesība, taču šajā tiesas sēdē jau izskan tas, ka šādas mantošanas iespējas nebija paredzētas regulā, Eiropas Savienības Komisija ir... te bija teikts, ka savus pienākumus ir diezgan virspusēji, varētu teikt, veikusi... un tas gan ir pieņēmums... Un balstoties un skatoties uz šo kontekstu, jautājums jums: vai jūs saskatāt juridisku nozīmi apstāklim tam, ka šā pasākuma finansējums ir dalīts. Astoņdesmit procenti ir Eiropas Savienības finansējums un divdesmit procenti ir Latvijas finansējums. Un šajā kontekstā Latvija, ievērojot savu sociālo kontekstu, kā jau mēs esam pieskārušies sākumā, ka Latvijā parasti visa ģimene strādā, ir paredzējusi šo mantošanas iespēju. Šī proporcija finansējumam... vai, jūsuprāt, spēlē kādu lomu vai nespēlē?

K.J.U.Šēve.

Es domāju, ka šajā gadījumā tas nespēlē nekādu lomu. Tur ģimenes nerēķināja vai nebalstīja savus aprēķinus uz sadalījumu divdesmit un astoņdesmit procenti. Ģimene noteikti šajā starpā apsprieda un rēķinājās ar šo summu simtprocentu apmērā. Un savukārt es domāju arī, ka mazākie lauksaimnieki ne īpaši labi arī pārzina Eiropas

Savienības lauksaimniecības politiku un tie apsvērumi un jautājumi, kas viņiem bija svarīgi — cik naudas es dabūšu mēneša beigās un kas notiks, ja es nomiršu. Un es domāju, ka šie apsvērumi bija svarīgi un bija svarīgi arī tas, ka viņi uzticējās Latvijas valsts likuma tiesiskumam.

Es domāju, ka būtu jāņem arī vērā tie konkrētie apstākļi, kādā veidā lēmumi tika pieņemti. Proti, kāda veida informāciju Latvija bija sagatavojusi šiem lauksaimniekiem. Vai viņi tika informēti, ka viņi, piemēram, saņems mēnesī tūkstots eiro un ka ģimene pēc tam varēs šo atbalstu mantot. Tā kā kā pamats tālākiem šādiem apsvērumiem būtu varbūt jāņem vērā konkrēti, ko Latvija darīja šajā situācijā.

A. Laviņš.

Paldies. No manas puses jautājumu vairs nav. Lūdzu, kolēģe Ineta Ziemele uzdos jautājumus.

I. Ziemele.

Paldies. Viens precizējošs jautājums. Sakāt, lūdzu, vai, jūsuprāt, atbilst Eiropas Savienības tiesību sistēmas raksturojošiem principiem tādiem kā vienotība, prioritāte šāda konstrukcija, kā mums pašreiz veidojas lietā, ka subjektīvās tiesības rodas uz nacionālā regulējuma pamata, kurš acīmredzami ir pretrunā Eiropas Savienības regulai?

K.J.U.Šēve.

Nezinu, vai es pilnībā sapratu jautājumu... Bet ir tā, ka Latvijai ir jāpanāk savu likumu atbilstība Eiropas Savienības tiesībām potenciāli, bet to es nevaru pateikt, kā tas ir izdarāms. Bet, sadarbojoties ar Eiropas Komisiju, iespējams, ka to var modificēt, lai ņemtu vērā arī sociālos elementus, arī šādu iespēju, bet tam ir jābūt saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām.

I. Ziemele.

Vēl precizēšu. Protams, ka Latvijai ir jāsapņo konkrētā situācija ar Eiropas Savienības regulu, par to nav vispār strīdi. Jautājums ir par to, vai tā tad ir iespējams, ka situācijā, kur mēs konstatējam, ka Eiropas Komisija vai nu ir kļūdījusies vai bijusi neuzmanīga... vai vispār ir iespējams Eiropas Savienības tiesību kontekstā, ka cilvēkam Latvijā tā tad šajā mantošanas kontekstā rodas šīs tiesības. Vai tas vispār ir iespējams? Arī periodā līdz 2011. gada 19. oktobrim.

K.J.U.Šēve.

Es teiktu, ka jā, bet uz Latvijas likumu pamata, bet ne tieši uz regulas pamata.

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Daiga Rezevska uzdos jautājumu.

D. Rezevska.

Man ir tāds jautājums arī precizējošs. Man būs divi jautājumi. Pirmais ir īss un precizējošs. Vai jūs tātd uzskatāt, kā es to sapratu arī no jūsu stāstījuma, ka Eiropas Savienības tiesībās arī pastāv šis publisko tiesību princips, ka ir atļauts tikai tas, kas ir atļauts. Respektīvi, aizliegts ir viss, kas nav atļauts.

J.K.U.Šēve.

Jā, es teiktu, ka uz Eiropas Savienības tiesībām arī attiecas tie paši principi — gan tiesiskuma, gan konstitucionalitātes. Un jāteic, ka Eiropas Komisijai ir jāpieņem tas, ka tā ir izdarījusi kļūdu un tās rezultātā ir radusies tiesiskā paļāvība. Bet Komisijai ir jālabo savs kļūdainais lēmums. Savukārt Eiropas Savienības tiesībās arī pastāv tiesiskās paļāvības princips, bet ir nedaudz citi nosacījumi attiecībā, teiksim, uz valsts atbalstu un dažādiem citiem šādiem pasākumiem. Tur tiek ņemti vērā specifiski apsvērumi. Bet arī tajās Eiropas Savienības Tiesas lietās, ko es minēju, tur bija iesaistīti lieli uzņēmumi un ir jāņem vērā šādos gadījumos arī samērības princips. Un mēs varam pieņemt, ka šajā gadījumā šīs ģimenes un šie lauksaimnieki un uzņēmumi bija mazas vienības. Un diezin vai tās spēja saprast pilnībā to piedāvājumu un to situāciju salīdzinājumā ar tādiem lieliem uzņēmumiem, par kuriem bija manis minētās Eiropas Savienības Tiesas lietas.

D. Rezevska.

Paldies. Un otrs jautājums. Sakiet, kā jūs skatāties, ja uz pieminētajiem šiem pamatprincipiem, uz kuriem vispār balstās Eiropas Savienība un Eiropas Savienības tiesības... ka tas, ka Eiropas Savienības tiesību normas un Latvijas tiesību normas veido vienotu sistēmu, ka tas, ka Eiropas Savienības tiesību normas darbojas uz pārākuma principa pamata. Cik liela nozīme ir saistībai, ja mēs skatāmies no šo principu skatupunkta... jūs domājat ir šim Eiropas Komisijas saskaņojumam... Vai šis saskaņojums apņem dalībvalstīm pienākumu saskaņā ar dibināšanas līgumiem, saskaņā ar Eiropas Savienības tiesas judikatūru, dalībvalstu pienākumu pieņemt izdot tikai tādas tiesību normas, kuras ir saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām?

K.J.U.Šēve.

Es nedomāju, ka tur bija tādas īpašas problēmas šajā gadījumā, jo regula nenoteica pienākumu noteikt šīs mantošanas tiesības... regula runāja tikai par gados vecākiem lauksaimniekiem, ne par ģimenēm. Un reizēm gan regulas virzās ļoti lielā mērā uz direktīvu pusi un tām ir nepieciešami kaut kādi paskaidrojumi par ieviešanu,

bet šajā gadījumā tā tas nebija. Un par Latvijas ierobežotību... nu, Latvija šajā shēmā saņēma astoņdesmit procentus no Eiropas Savienības fondiem.

Un Latvijai būtu bijusi brīvība, un es domāju, ka joprojām ir, noteikt mantošanas tiesības attiecībā uz divdesmit procentiem, kas nāca no Latvijas valsts, jo regula attiecas tikai uz tiem astoņdesmit procentiem, kas nāca no Eiropas Savienības fondiem.

A. Laviņš.

Labi. Turpināsim ar jautājumiem. Kolēģis Kaspars Balodis uzdos jautājumus. Lūdzu!

K. Balodis.

Man arī būtu jautājums par šo mantinieku subjektīvo tiesību turpināšanos. Sakiet, kā jūs vērtējat to, ka Eiropas Komisija savu, kā jūs sakāt, kļūdu apzinājās 2011. gada oktobrī, bet Latvija pabalstu maksāšanu mantiniekiem pārtrauca tikai 2015. gada aprīlī. Vai jūs uzskatāt, ka arī šajā starplaikā uz Latvijas nacionālo tiesību bāzes tiem pabalsta saņēmēju mantiniekiem tomēr varēja pastāvēt subjektīvās tiesības?

K.J.U. Ševe.

Tad jautājums varētu būt par izšķirošo brīdi. Un tas varētu būt tas brīdis, kad gados vecie lauksaimnieki nolēma pieņemt šo atbalstu. Un līdz 2011. gada 19. oktobrim viņi varēja uzticēties un paļauties uz Latvijas normu likumību. Tātad ir jautājums, kad parakstīja šo līgumu par atbalsta saņemšanu. Savukārt, ja es pareizi esmu sapratis, pēc 2011. gada jaunu līgumu vairs nebija, kaut arī Latvijas likums neatbilda. Bet saņēmēji varēja paļauties uz šo likumību. Bet te varētu būt jautājums – kas tad maksās šo simts procentus lauksaimniekiem? Teorētiski varētu būt tā, ka Eiropas Komisija nosaka, ka Latvija samaksās simtprocentīgi visu lauksaimniekiem un savukārt to daļu, ko tā ir saņēmusi no Eiropas Savienības, tai ir jāatmaksā.

Mazliet vēl paskaidrojot tā sīkāk... Es nevaru paļauties pilnībā, ka atbalsta saņēmēji varētu arī to paturēt, bet tomēr mums ir jāņem vērā, ka tās ir ļoti mazas vienības, par ko mēs runājam un citos gadījumos ir bijis jautājums par valsts atbalstu, par lieliem uzņēmumiem, kur šim valsts atbalstam ir bijusi arī kaut kāda kropļojoša iedarbība. Tā kā mēs varam pieņemt, ka varbūt Eiropas tiesa skatītos uz to, ka šīs bija nelielas vienības, nelielas naudas summas un arī uz to, ka saņēmējiem varēja rasties paļāvība.

K. Balodis.

Paldies.

A. Laviņš.

Šēves kungs, paldies jums par sniegtajām atbildēm. Vēl ir Ministru kabineta pārstāve. Vai jums būs jautājumi pieaicinātajai personai?

G. Aizstraute.

Nebūs.

A. Laviņš.

Sirsniņgs paldies jums par sniegto viedokli.

Ingūna Beķeres kundze, jums arī paldies par tulkojumu. Pateicos.

Turpinām ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Vārds viedokļa sniegšanai Ministru kabineta pārstāvim Eiropas Savienības Tiesā no 2011. gada līdz 2016. gadam Ingusam Kalniņam. Lūdzu!

I. Kalniņš.

Augsti godātā tiesa!

No sākuma es atbildēju uz vienu jautājumu saistībā uz mantošanas klauzulas atbilstību regulai, un tad otrajā daļā es runāju par Komisijas apstiprinājuma tiesiskajām sekām.

Tātad attiecībā uz pirmo jautājumu par to, vai tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas paredz mantot priekšlaicīgu atbalstu, ir saderīgs ar regulu. No šīsdienas diskusijām varētu spriest, ka tur jau viss ir skaidrs, ar pirmo acu uzmetienu uz regulu var redzēt, ka tur nav ierakstīts mantojums un arī kā tad to izkontrolēt. Tātad ar neapbruņotu aci var pateikt, ka it kā neatbilst. Bet es mēģināju šodien vērst jūsu uzmanību uz tiem iespējamajiem argumentiem, kāpēc gan tas varētu tomēr atbilst regulai. Iespējams, ka Komisija no sākuma nebija tik kļūdaina, kā to varbūt varētu iedomāties šobrīd.

Tāpēc, manuprāt, tiesiskais regulējums, kas paredz mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, var būt saderīgs ar regulu 1257/1999, taču, lai šī saderība būtu iespējama, dalībvalstij ir jānodrošina, ka tiek ievēroti ļoti daudzi kritēriji, kurus faktiski varētu arī ļoti grūti nodrošināt to uzraudzību.

Lai pamatotu šo tēzi, vispirms es aplūkošu regulas mērķus vispārīgi un tad, konkretizējot jau uz pensijas mantošanu, un tad es apskatīšu rīcības brīvības apjomu, kas ir piešķirts dalībvalstīm.

Tātad regulas mērķis — priekšlaicīga pensionēšanās kā ekonomisks stimuls. Kā mēs varam redzēt no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras, un šeit es vairāk atsauksos uz lietu C-401/11 un ar to saistītajiem ģenerālvokāta secinājumiem, priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta mērķis ir saimniecisks pamudinājums,

ekonomisks stimul, ar kuru gados vecākie lauksaimnieki ir jānudina pavisam izbeigt savu lauksaimniecisko darbību agrāk, nekā viņi to būtu darījuši parastajos apstākļos, vai vispār to nedarītu. Var pieņemt, ka parastos apstākļos lauksaimnieks neizbeigtu savu darbību, pirms viņam vai viņai būs tiesības uz citiem ienākumiem pensijas veidā.

Vēl jo vairāk. Priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta mērķis, ko tā norādījis arī ģenerālvokāts šajā pašā lietā, ir nodrošināt pietiekamu stimulu lauksaimniekiem, kuru valsts piešķirtās vecuma pensijas ir pieticīgas un kuras citādi būtu turpinājušas savu lauksaimniecisko darbību arī pēc vecuma pensijas saņemšanas. Un, manuprāt, galvenais iemesls, kas liktu vecākiem lauksaimniekiem vispār izlemt turpināt vai neturpināt lauksaimniecisko darbību, ir finansiālais ieguvums. Ja šī finansiālā ieguvuma nav, tad arī priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mērķis vispār nevar tikt īstenots, jo neviens nepieteiktos. Līdz ar to neiespējami sasniegt regulas mērķi, kas iztirzāta arī šī paša sprieduma 401-11, proti, veicināt gados vecāku lauksaimnieku nomaiņu uz jauniem lauksaimniekiem, uzlabot dzīvotspēju, lauksaimniecisko produktivitāti. Taisnība. Jāatzīst, ka no vienas puses priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts nav sociālā nodrošinājuma pabalsts un tā mērķis nav nodrošināt vecuma pensijas papildinājumu sociālu iemeslu dēļ.

Tā pirmais primārais mērķis arī nav nodrošināt papildienākumus vecākiem lauksaimniekiem. Taču, no otras puses, tas ir lauksaimniecības politikas rīks, kas spēj radīt pietiekami ekonomisku stimulu veciem lauksaimniekiem izbeigt savu lauksaimniecisko darbību. Bez pietiekami ekonomiska stimula un saimnieciska pamudinājuma priekšlaicīga pensionēšanās nemaz nevarētu būt par rīku regulas mērķa sasniegšanai.

Attiecībā uz dalībvalstu rīcības brīvību. Nosacījumus mēs varam redzēt gan regulas no 10. līdz 12. pantam, gan citos regulas pantos, tā teikt, tādus mietņus, kas dalībvalstij obligāti jāievēro, lai tās sniegtie atbalsti saskanētu ar regulu. Un vispārīgie nosacījumi ir tādi, ka dalībvalstij jāievēro regulas 12. pants, kurš, pirmkārt, pasaka, cik tad ir tā nauda, uz ko vispār var lauksaimnieks pretendēt šāda atbalsta saņemšanas laikā. Tātad tā ir konkrēta summa, kuru dalībvalsts ir tiesīga attiecīgi izmaksāt.

Tāpat dalībvalsts drīkst sniegt papildu atbalstu. Tam jāatbilst virknei atbalsta nosacījumu, kas ir minēti regulas 4. sadaļā, kā arī godīgas konkurences noteikumiem, valsts atbalsts un tā tālāk.

Un visbeidzot. Regulas 37. panta 4. punkts nosaka, ka dalībvalsts var noteikt papildu nosacījumus vai lielākus ierobežojumus. Taču arī tiem ir jāatbilst regulas mērķiem un prasībām.

Papildus visam tam... tas tiesiskais ietvars ir, ka dalībvalstij ir jānodrošina, ka tiek ievērotas tiesiskās sekas, ja persona saņem šo atbalstu. Proti, jānodrošina saskaņā ar regulas 31. panta trešo punktu, ka lauksaimniekiem, kas jau izmanto šo priekšlaicīgo pensiju, viņiem nepiešķir atbalstu lauksaimniecībā izmantojamās zemes

apmežošanai. Savukārt, saskaņā ar regulu 817 no 2004. gada 8. punkta: ja saimniecības nodevējs saņem atbalstu, taču turpina veikt nekomerciālu lauksaimniecisko darbību, tam nav tiesību saņemt citu atbalstu saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku.

Papildus visam tam kā nosacījums ir arī no lietas C-401-11 35. punkta, ka nedrīkst pārlieku būt liela kompensācija, proti, ja dalībvalsts maksā vienlaikus gan vecuma pensiju, gan priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu pilnā apmērā, tad to ES Tiesa varētu vērtēt kā pārlieku lielu kompensācijas apmēru. Tāpēc viņa ir jāakumulē. Līdz ar to sanāk, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts personai, kurai tiek izmaksāta vecuma pensija, drīkst maksāt tikai tādā apmērā, cik vecuma pensija nenosedz to summu, kas tiek maksāta kā priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts. Ja pensija ir simts, bet pirms tam ir saņemts divi simti, tad valstij ir jāmaksā divi simti.

Līdz ar to, manuprāt, regula paredz konkrētus nosacījumus, kas dalībvalstij ir obligāti jāizpilda, vienlaikus neierobežojot kaut kādu rīcības brīvību gan ieviest papildus pasākumus, gan arī ierobežot esošos pasākumus, lai sasniegtu regulas mērķi.

Un, ņemot vērā subsidiaritātes un proporcionalitātes principu, regula, manuprāt, neaizliedz... principiāli viņā nav ietverts aizliegums dalībvalstīm izmantot papildus ekonomiskos stimulus, lai motivētu vecos lauksaimniekus pieteikties uz priekšlaicīgu pensionēšanās atbalstu. Galvenais nosacījums — lai tiek ievēroti visi uzskaitītie nosacījumi. Un šie ekonomiskie stimuli būtu izstrādāti atbilstoši konkrētiem ekonomiskiem un sociāliem apstākļiem konkrētajā dalībvalstī, jo tikai pati dalībvalsts var vērtēt, kādi stimuli darbotos un kādi nē, un kādi pārliecinātu vecos lauksaimniekus izbeigt komerciālo saimniecisko darbību konkrētajā valstī un kādi nē.

Tātad, vai mantošana var būt saderīga ar regulu. Manuprāt, priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana var būt vērtējama kā būtisks ekonomisks stimulants vecajiem lauksaimniekiem izvēlēties izbeigt savu darbību, tā vietā saņemot konkrētu ekonomisku ieguvumu, kurš turklāt pāries arī uz viņu mantiniekiem. Dalībvalstij būtu pienākums pamatot mantošanas šo klauzulas nepieciešamību un sagaidāmo ieguvumu regulas mērķa sasniegšanā. Piemēram, ja mēs vērtējam Latvijas situāciju, tad var redzēt, ka apmēram 60,8 procenti no lauksaimniekiem, kas ir nodarbināti, kas vada saimniecības... 60 procenti no viņiem ir vecāki par 50 gadiem. Un, ņemot vērā lielo nodarbinātību lauksaimniecībā Latvijā, iespējams, ka valsts arī varētu pamatot, kāpēc tieši šādos apstākļos īpašs motivācijas rīks būtu nepieciešams, lai sasniegtu regulas mērķi. Pretējā gadījumā šo situāciju Latvijā neizdotos izmainīt ātri un efektīvi.

Tālāk. Turpinot jau konkrēti, kā tas varētu izskatīties saistībā ar mantošanu... regulas 11. panta piektajā daļā ir noteikts, ka visus 11. pantā uzskaitītos priekšlaicīgās pensionēšanās nosacījumus piemēro visa šā atbalsta saņemšanas laikā. Sanāk, ka tiesības... kāpēc persona varēs saņemt šo atbalstu un tiesības saņēmajam visi šie tiesību iemesli ir spēkā visus tos gadus, kamēr vien tiek saņemts atbalsts. Tātad, ja

netiek izpildīts kāds no šī atbalsta priekšnosacījumiem visa atbalsta piešķiršanas laikā, tad atbalstu nevar piešķirt un tas izriet no lietas 454/11-Pusts 35. punkta.

Un, abstrahējoties no mantošanas, ja aplūkojam regulas 11. panta nosacījumus, lai saņemtu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, tad tos var izdalīt divās kategorijās: tātad faktiskie nosacījumi un terminētie nosacījumi. Faktiskie nosacījumi ir konkrēti nosacījumi, kuriem ir jābūt izpildītiem brīdī, kad persona piesakās atbalstam. Piemēram, saimniecības devējam ir jābūt ne jaunākam kā 55 gadi un desmit gadu pieredzei lauksaimniecībā. Saimniecības pārņēmējam jādemonstrē kompetence. Savukārt terminētie nosacījumi ir tādi, kas jāpilda visu pabalsta saņemšanas laiku. Piemēram, saimniecības nodevējam – nedrīkst uzsākt jaunu komerciālu darbību, saimniecības pārņēmējam – jāuzlabo pārņemtās saimniecības dzīvotspēja, jāveic lauksaimnieciskā darbība vismaz pieci gadi. Tātad, ja atbalsta saņemšanas laikā atklātos, ka netiktu izpildīts kāds no faktiskajiem nosacījumiem, pēkšņi izrādītos, ka personai ir nevis desmit gadu darba pieredze, bet deviņu ar pusi gadu pieredze lauksaimniecībā, vai arī iestātos kāds terminētais nosacījuma pārkāpums, piemēram, pārtrauc lauksaimniecisko darbību jau pēc gada, nevis pēc pieciem, tad saskaņā ar regulu netiek izpildīti atbalsta saņemšanas nosacījumi un atbalstu nav tiesības saņemt vispār.

Un šajā kontekstā es saskatu divas iespējamās pieejas mantošanas jautājumā. Tātad šauru un plašāku.

Šaurā pieeja būtu tāda, ka regula nepieļauj saņemt atbalstu nevienam citam, kā tikai konkrētajam saimniecības atdevējam, jo tikai saimniecības atdevējs spēj izpildīt visus šos faktiskos nosacījumus. Līdz ar to šādu atbalstu nevar mantot, jo mantinieki objektīvi nevar izpildīt nevienu no faktiskajiem nosacījumiem. Turklāt dalībvalstīm var būt administratīvi sarežģīti kontrolēt, vai mantinieki paralēli neiegūst arī citus lauksaimniecības atbalstus, kas citkārt nepienāktos saimniecības atdevējam. Principā šaurāko pieeju ir visvieglāk saskatīt šajā regulā, bet, no otras puses, ja pacenšas, tad var arī saskatīt, ka mantošana ierakstītos kaut kādā veidā šajā regulā. Un tas ir tikai tad, ja mēs paskatāmies plašumā.

Un plašāka pieeja būtu tāda, ka regulas 11. pants tiktu interpretēts tā, ka visi šie šajā pantā uzskaitītie faktiskie priekšlaicīgās pensionēšanās nosacījumi ir uzskatāmi par izpildītiem, ja vien netiek konstatēts, ka saimniecības atdevējs jau sākotnēji neatbilst šiem kritērijiem. Līdz ar to šādu atbalstu varētu mantot, ja mantiniekiem nemaz nevajadzētu atbilst faktiskajiem kritērijiem. Pietiek, ka saimniecības atdevējs tiem teorētiski joprojām atbilst, bet mantinieki turpina pildīt terminētos nosacījumus tādā apmērā, kā tos būtu bijis jāpilda nelaiķim. Vienīgais, šādā gadījumā mantinieks nedrīkstētu būt vienlaicīgi arī konkrētās saimniecības pārņēmējs, kas veic komerciālo lauksaimniecību, kas nonāk pretrunā.

Un papildus šiem kritērijiem dalībvalstij būtu jānodrošina arī, lai mantošana nepārkāptu pārlieku lielās kompensācijas apmēru kritēriju, ko es jau minēju iepriekš.

Līdz ar to, lai mantošanas klauzula atbilstu regulai, dalībvalstīm jānodrošina ir atbilstība vispārējiem kritērijiem, un papildus jāizstrādā detalizēti kritēriji, kā praktiski nodrošināt mantošanas ieviešanu, lai tā atbilstu regulai. Es saprotu, ka Latvijā tas nav ticis darīts.

Te es vēlos vēl minēt sasaisti ar regulu, kas bija pirms šīs regulas, par ko mēs runājam un tie varētu būt tādi pensionēšanās atbalsta ziedu laiki, jo šī regula 2000/79/92 faktiski ieviesa pensionēšanos Eiropas Savienības sistēmā un arī mūsu regulā 1257, ko mēs apskatām, ir cieša atsauce uz šo regulu 23. apsvērumu punktā, kur pasaka, ka mēs šeit vēlamies izstrādāt regulējumu, ņemot vērā pieredzi, kas mums bija iepriekšējās regulas pieņemšanā. Un ko te mums saka iepriekšējā regula? Iepriekšējā regula mums saka, ka galvenais mērķis priekšlaicīgai mantošanai... primārais mērķis... bija nodrošināt ienākumus vecākiem lauksaimniekiem, kas izlemj pārtraukt lauksaimniecību. Un tikai otrs mērķis bija mainīt lauksaimniecību uz tādiem lauksaimniekiem, kas var uzlabot situāciju. Līdzīgi kā esošajā regulā, tika noteikts summas limits maksimālais. Un dalībvalstis var pašas lemt, kā viņas to izmaksā — vienreizējs maksājums, ikgadēja kompensācija, papildinājumi vecuma pensijai un tā tālāk. Turklāt valsts varēja arī maksāt ilgāk nekā desmit gadus un maksāt cilvēkiem... izdomāt, līdz cik ilgam vecumam, pat vairāk nekā 70 gadiem... Galvenais nosacījums bija, lai netiek pārtērēta summa.

Un vēl jo vairāk. 7. pants šajā regulā pateica, ka dalībvalstīm ir jāpieņem visi nepieciešamie tiesību akti, lai nodrošinātu, ka šāda veida atbalsts ir vispār pietiekami pievilcīgs, salīdzinot ar jebkuru citu priekšlaicīgas pensionēšanās shēmu, kas šajā jomā ir bijusi.

Un ja mēs salīdzinām esošo regulu ar to iepriekšējo, tad regulas teksts vairs nav tik detalizēts un dalībvalstu rīcības brīvība ir kļuvusi ierobežotāka. Piemēram, ir konkretizēts, cik ilgi drīkst saņemt atbalstu konkrētu un kāds ir maksimālais vecums.

Manuprāt, vērtējot apskatāmo regulu, salīdzinot ar iepriekšējo, mums būtu arī jāieskatās uz 1992. gada regulas tekstu un piemērošanas praksi toreiz un pieredzi. Man nav informācijas, vai kāda valsts jau toreiz nodrošināja mantošanu vai nē, jo šī visa pieeja un interpretācija, kas toreiz vēl bija svaiga, bija radījusi pamatu apskatāmajai regulai. Un man rodas iespaids, ka vismaz ar iepriekšējo regulu ir bijusi pilnīgi brīvas rokas dalībvalstīm paredzēt šādu mantošanas iespēju, kamēr esošais regulas teksts ir jau konstantāks tāds, kurš jau konkretizē. Varbūt daudz ko nepasaka, bet, ka tas nepasaka, tas nenožīmē, ka tas automātiski izslēdz.

Tādējādi secinājums līdz ar to, lai atbildētu uz jautājumu, vai regula pieļauj priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu, mums ir jāsaprot, vai mēs to vēlamies vispār saskatīt, jo, ja raugamies ar šodienas acīm, kad jau ir parādījusies

priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta neefektivitāte un tas vairs nav iekļauts jaunajā regulā, kas ir šodien spēkā, tad tā visa mantošana šķistu šajā kontekstā vispār lieka un neefektīva.

Bet ja mēs raugāmies ar tām acīm, entuziasma pilnajām, kuras mums bija 1999. gadā, tad iespējams, ka mēs varētu saskatīt mantošanas pasākumu noderību regulas mērķa sasniegšanai, jo it īpaši, ka tā ir atsauce ielikta regulā 1257, ko mēs šodien apskatām.

Līdz ar to es secinu, ka regulējums, kas paredz mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, var būt saderīgs ar regulu 1257, ja vien dalībvalstis nodrošina visus nosacījumus, kas ir minēti šajā regulā.

Tagad, augsti godātā tiesa, es vēlētos pārslēgties uz otro jautājumu, proti, par to, vai Eiropas Savienības apstiprinājumam... Lauku atbalsta plāna apstiprinājumam ir kaut kādas juridiskas sekas, kāda ietekme.

Jā, manuprāt, ir lauku attīstības plāna apstiprināšanai Eiropas Komisijā ir nozīme. Komisija apstiprina plānu, apstiprina plāna pasākumu atbilstību regulai un faktiski pasaka, ka tā atbilst regulai, secīgi, dalībvalsts var tiesiski paļauties, ka pasākumi, kurus tās ievieš, atbilst regulai un komisijas interpretācijai par regulu. Dalībvalstis vienmēr var apstrīdēt komisijas interpretāciju arī Eiropas Savienības Tiesā. Bet tas nebija nepieciešams.

Sekojoši tiek izstrādāts dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas izriet no komisijas apstiprinātā plāna, lai ieviestu 1257 regulas ieviešamos pasākumus. Tiesiskais regulējums, kas ievieš regulu, jau konkretizē dalībvalstu pilsoņu tiesības un pienākumus, lai pretendētu uz attiecīgo atbalstu.

Teorētiski pastāv iespēja, ka komisijas apstiprinātais lauku attīstības plāns neatbilst regulai kādā no punktiem. Taču tad dalībvalsts var paļauties, ka komisija, ja tā pēkšņi konstatē šādu neatbilstību, pamatojoties uz tiesiskās noteiktības principu, neīstenos pret dalībvalsti nekādas sankcijas ar atpakaļejošu datumu. Arī dalībvalsts var pārskatīt savus atbalsta pasākumus atbilstoši regulas 39. panta 3. punktam, tādējādi atbalsta shēmas programma var mainīties, taču šīs shēmas pielāgojumiem ir jāatbilst regulas mērķiem un saskaņā ar lietu C-2407 dalībvalstij ir jāievēro tiesiskās pašāvības princips. Tas nozīmē, ka atteikšanās no mantošanas klauzulas, tas ietilpst dalībvalsts rīcības kompetencē un brīvībā. Taču līdzšinējā judikatūra tiesā norādījusi, ka šāda rīcības brīvība neattiecas uz saņēmēja kategorijām, par kurām jau ir pieņemts konkrēts lēmums piešķirt šādu atbalstu. Līdz ar to dalībvalstij būtu jāturpina saistības, kas izriet no iepriekš noslēgtajiem līgumiem, bet tās var neuzsākt jaunas saistības.

Kādas ir komisijas paziņojuma, ka mantošanas klauzula neatbilst regulai, tiesiskās sekas? Pastāv teorētiska iespējamība, ka komisijai arī nav taisnība, proti, ka mantošana neatbilst regulai. To tad var vērtēt Eiropas Savienības tiesa. Šķiet, ka neviena dalībvalsts neiebilda šādai komisijas interpretācijai, bet fakts, ka komisija to

saka, automātiski nenozīmē, ka tā tas ir. Tas, uz ko var paļauties dalībvalstis šādā gadījumā, ir, ka komisija neveiks uzrēķinus par atbalsta izmaksu mantiniekiem, kas izriet no saistībām, kas noslēgtas līdz 2011. gada 19. oktobrim, tātad līdz brīdim, kad komisija paziņoja par savu interpretāciju. Katrā ziņā komisija skaidri diferencē saistības, kas uzņemtas pirms 19. oktobra 2011. gadā un nevis maksājumus, kas tiek maksāti no šīm saistībām pēc 19. oktobra 2011. gada. Maksāt, manuprāt, drīkst turpināt, ja vien saistības bija uzņemtas pirms 19. oktobra 2011. gada.

Šeit ir mulšinoša komisijas vēstule Latvijai. Ņemot vērā komisijas juridisko pamatojumu tās vēstulē Latvijai, kur tā atsaucas tikai uz regulu 1698, nevis uz to, ko šobrīd mēs skatāmies, tādējādi attiecinot... varētu secināt, ka tādējādi komisija attiecina savu vērtējumu uz saistībām, kas uzņemtas jau pēc 2007. gada, jo regula 1257 atceļ attiecībā uz saistībām līdz 2007. gadam, savukārt komisija atsaucas uz to regulu, kura attiecas uz saistībām pēc 2007. gada 1. janvāra un tātad varētu secināt, ka Latvija it kā ir turpinājusi īstenot tiesības uz mantojuma saistībām, kas tika uzņemtas pēc 2007. gada janvāra. Vēl jo vairāk. Tā kā komisija savā vēstulē īpaši uzsver 2011. gada 19. oktobri kā datumu, pēc kura visām dalībvalstīm būtu bijis jābūt skaidram, ka mantošanas tiesībās realizētie maksājumi pēc šī datuma nebūs attiecināmi, proti, dalībvalstīm pašām būs no sava maka jāmaksā un sodi jāsedz, var prezumēt, ka Latvija, iespējams, ir veikusi arī maksājumus arī par saistībām, kas tika noslēgtas pat pēc 2011. gada 19. oktobra. Tur diemžēl informācija nav skaidra.

Neskarot valsts tiesības pārskatīt savus atbalsta pasākumus, tiesiskās palāvēības princips tomēr nosaka, ka valstij ir saistoši turpināt izmaksāt atbalstu visām tām saistībām, kas ir uzņemtas pirms tā atcēla šādu atbalstu vispār. Tas, ka Komisija 2011. gada 19. oktobrī identificēja kā sliksni kaut kādu, tad šis ir datums, līdz kuram ES finansējums ir attiecināms. Pēc šī datuma valsts izmaksātais atbalsts būtu jāsedz no pašas finansējuma un, iespējams, jāgaida kādas soda sankcijas. Bet jebkurā gadījumā gala vārdu varētu pateikt kāda cita tiesa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Kolēģi, vai būs jautājumi? Lūdzu, kolēģe Sanita Osipova uzdos jautājumu.

S. Osipova.

Bija ļoti interesanti noklausīties jūsu viedoklī, jo iepriekš šo regulu es tā nebiju izlasījusi un es gribētu tāpēc papildus noskaidrot no jums. Jūs teicāt, ka regula neaizliedz valstīm izmantot papildus ekonomiskos stimulus. Sakiet, lūdzu, kuras regulas normas to ļauj valstīm?

I. Kalniņš.

Mans secinājums vairāk izriet no apsvēruma, ka nav neviena regulas norma, kas aizliedz to darīt. Ir noteikti konkrēti... vizuāli iztēlojoties... kaut kādi stabi, kas ir obligāti jāapiet, bet valstij ir dota rīcības brīvība, kur tā redz mērķi, regulas mērķi, kas ir jāsasniedz, nepārkāpjot šos te stabus, šos te pamatnoteikumus, virzīties uz to mērķi. Un regula paredz, pieņemsim, pie valsts atbalsta jau pēc definīcijas, ka valsts drīkst izmaksāt kā valsts atbalstu lauksaimniecībai, taču tam ir jāatbilst konkrētiem kritērijiem. Tāpēc mans pieņēmums ir, ka šī rīcības brīvība pastāv, ja vien tie pamatfundamenta elementi netiek pārkāpti. Tātad ir atļauts, ja nav skaidri aizliegts.

S. Osipova.

Turpinot šo pašu. Kā tad tomēr Eiropas Komisija vēlāk secināja, ka tas īsti nav bijis atļauts un ierobežoja šo mantošanu, ja jau pastāvēja šī rīcības brīvība? Tad kāpēc tālāk tomēr secināja, ka tāda gluži nav bijusi?

I. Kalniņš.

Manā izpratnē... Protams, var to norakstīt uz kļūdu, ka nebija izlasījuši. Vairākām valstīm bija tādi nosacījumi, bet, manuprāt, vienkārši laika gaitā, ja mēs skatāmies no astoņdesmito gadu beigām līdz mūsdienām, šis pasākums pats par sevi neattaisnojās. Ja var lasīt pēdējos periodus par iepriekšējiem periodiem lauksaimniecībā, tiem septiņu gadu periodiem, kādas bijušas ietekmes un sekas, tad ļoti daudz priekšlikumi bijuši atteikti no šāda veida palīdzības, jo vienkārši nerasniedza mērķi. Sākumposmā bija cerība, tāpēc es uzsveru to entuziasmu, ka šis darbosies un dalībvalstīm dodam instrumentus, dariet... Beigās Komisija saprata, ka tas nedarbojas un, iespējams, tas bija iemesls, kāpēc viņa sašaurināja savu interpretāciju un pateica, ka tas vairs neattieksies tik tālu.

S. Osipova.

Vai es pareizi saprotu, ka līdz 2011. gadam ir šī plašā interpretācija un redzot, ka tā programma nesniedz gaidītos rezultātus, šie līdzekļi nav īstie, tad 2011. gadā tiek sašaurināta un ka tā ir politikas maiņa.

I. Kalniņš.

Jā. Tā ir.

S. Osipova.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Kolēģi?... Labi. Vai Ministru kabineta pārstāvei būs jautājumi? Piedošanu, vēl Gunārs Kusiņš uzdos jautājumus.

G. Kusiņš.

Gribēju precizēt jūsu viedokli. Cik es sapratu, jūs teicāt, ka pastāvētu tāds kritēriju kopums, kas būtu valstij jāizpilda, lai mēģinātu pamatot šo mantošanas iespēju... Vai es pareizi no jums sapratu, ka šos kritērijus valsts vai valdība nav izpildījusi, nav veikusi.

I. Kalniņš.

Jā, jo šobrīd tā atceltā norma, par ko mēs runājam šodien, vienkārši saturēja ļoti vispārīgu terminu, ka var mantot. Nesaturēja nosacījumus, kas nodrošinātu atbilstību regulai, piemēram, tos nosacījumus, ko es uzskaitīju savā viedoklī.

G. Kusiņš.

Tātad šo nosacījumu neesamība jau pašā sākumā padarīja šos kabineta noteikumus par neatbilstošiem regulai?

I. Kalniņš.

Jā. tā var teikt.

G. Kusiņš.

Un tad man ir papildus jautājums. Sakiet, lūdzu, šeit mēs saskaramies ar tādu tiesību politisku izšķiršanos un lietderības jautājumiem... no vienas puses un, protams, naudas izmaksāšana no budžeta, kurai ir neieciešams likumīgs pamatojums, no otras puses. Sakiet, lūdzu, vai jūs saskatāt tādas konstrukcijas iespējamību, ka, atsaucoties uz regulu, valsts izmaksā šos divdesmit procentus pēc saviem ieskatiem, pat ja šo astoņdesmit procentu izmaksāšana no Eiropas Savienības budžeta tad būtu nelikumīga.

I. Kalniņš.

Tā, vai jūs runājat par termiņu pēc 2011. gada vai vispār?

G. Kusiņš.

Vispār. Šis pabalsts tiek izmaksāts daļēji no Latvijas budžeta un daļēji no Eiropas Savienības budžeta līdzekļiem.

I. Kalniņš.

Tātad... Ja godīgi, tad neviens arī nav pateicis, ka šī mantošana neatbilst regulai ar juridisku aktu. Komisija ir tikai minējusi interpretāciju, kas ir minēta minūtēs un kam, protams, ir interpretējoši saistošs raksturs, bet nav juridisks lēmums, kuru dalībvalsts būtu tiesiska apstrīdēt, lai vispār konstatētu, ka ir neatbilstība. Šis lēmums... fakts... tad vispār ļautu mums tālāk domāt, no kura brīža ir vai nav. Tā kā mums nav tā ziņa, tad mēs varam tikai iedomāties.

G. Kusiņš.

Ja es pareizi saprotu jūsu viedokli, tad vēl aizvien pastāv pieņēmums, ka noteikumi atbilst vai noteikumi neatbilst? Mēs esam vēl pieņēmumu stadijā?

I. Kalniņš.

Es saprotu, ka Ministru kabineta nostāja ir tāda, ka neatbilst, bet teorētiski mēs esam vēl pieņēmumu stadijā un Latvija tīri teorētiski varētu būt spējīga maksāt, turpināt maksāt, bet nu tad būtu jābūt gatavai iet uz tiesu un aizstāvēt to savu viedokli, kāpēc tas atbilstu regulai.

G. Kusiņš.

Nu bet šāds skaidrs atbildes variants no regulas, jūsuprāt, neizriet? Mēs neesam tādā situācijā, ka Eiropas Savienības akts ir skaidrs.

I. Kalniņš.

Es uzskatu, ka, ņemot vērā visus apstākļus, kas ir mūsu lietā, ja nebūtu komisijas šīs visas vēstules, interpretācijas, tad varētu teikt, ka daudz maz skaidrs ir, bet tas, ka komisija ir apstiprinājusi plānu sākumā un tas, ka pēkšņi mainīja interpretāciju, rada šaubas par to, vai tiešām sākotnēji nebija šis cēlais mērķis visiem kopā... tā kā visi apzinājās, ka ir tā mantošana, ka tas varētu būt risinājums... un beigās tikai pārdomāja...

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvei... vai būs jautājumi?

G. Aizstrauta.

Nē, nebūs.

A. Laviņš.

Nebūs.

Es teikšu paldies par sniegto viedokli un arī atzinīgus vārdus gribu teikt par atsaucību, jo es saprotu, ka ir mērots diezgan tāls ceļš, lai būtu šodien tiesas sēdē un sniegtu savu viedokli. Paldies jums.

Šai brīdī tiek izsludināts pārtraukums stundu piecpadsmit. Tātad tiekamies atpakaļ plkst. 13.45 un turpināsim tiesas sēdi.

Pārtraukums.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi.

Turpinām arī uzklaut pieaicinātās personas.

Un kā nākamam vārdu dosim Lauku atbalsta dienestam... Kas pārstāv Lauku atbalsta dienestu? Lūdzu, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai!

I. Tarvāne.

Paldies, cienījamā tiesa!

Cienot jūsu laiku un dodot iespēju arī pārējām pieaicinātajām personām, varbūt visām, šodien izteikties, tad es neatkārtosu jau to viedokli, ko Lauku atbalsta dienests ir sniedzis savos rakstveida paskaidrojumos, bet, savukārt, varbūt vērsīšu jūsu uzmanību uz tiem aspektiem, par kuriem mēs savā paskaidrojumā nebijām snieguši viedokli.

Tātad, pirmām kārtām, Lauku atbalsta dienesta ieskatā šī mantošanas iespējamība nebija saskaņā ar regulas prasībām.

Regula 1257, konkrēti panti, un regula 817, arī konkrēti panti, nosaka noteiktus kritērijus, pie kuriem šo finansējumu priekšlaicīgās pensionēšanās ietvaros varēja izmaksāt. Savukārt gribu vērst tiesas uzmanību arī uz regulas 1257 37. pantu, kurā ir norādīta dalībvalsts rīcība, iespēja, nosakot papildus nosacījumus un lielākus ierobežojumus šim maksājumu saņēmēju lokam. Tādējādi dienesta ieskatā atbalsta saņēmēju loku paplašināt nevarēja, bet Latvija varēja, tieši otrādi, viņu sašaurināt, nosakot vairākus ierobežojošākus kritērijus.

Runājot par to, vai lauku attīstības plāna saskaņojumam no komisijas puses ir kāda nozīme regulas interpretācijā, dienesta ieskatā – nē, jo Lauku attīstības programma deva pamatu Latvijai uzsākt maksājumus un uzsākt deklarēt tos Eiropas Komisijai. Tas nozīmē, ka Latvija varēja pieprasīt no Eiropas Komisijas no tā brīža, kad Lauku attīstības plāns bija saskaņots, atmaksāt šos astoņdesmit procentus no

proporcijas, ko mēs iepriekš jau dzirdējām. Tādā veidā faktiski Latvija arī paļāvās un Lauku atbalsta dienests kā maksājumu aģentūra paļāvās uz to, ka šie maksājumi ir attiecināmi uz komisijas budžetu un arī tos saņēma no komisijas budžeta.

Savukārt, ja runājam par to, vai 2011. gada 19. oktobra Lauku attīstības komitejas sanāksmē paustajam viedoklim par to, ka priekšlaicīgā pensija nebija mantojama, ir kāda nozīme lietā, Lauku atbalsta dienesta ieskatā — jā, lai gan sanāksmes dokumentos 10. punktā tiek runāts konkrēti par perioda 7-13 regulējumu un tā ir cita regula — 1698 no 2005. gada, tomēr, ja mēs salīdzinām šo abu regulu, gan 1698 2005., gan 1257 no 1999. gada, pamatnosacījumi, pie kādiem varēja saņemt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, nav mainīti. Līdz ar to pēc analogijas mēs uzskatām, ka šis sanāksmē paustais viedoklis būtu ņemams vērā arī uz periodu 4-6.

Runājot par tiem aspektiem, par kuriem jau iepriekš tiesa pieskārsās, tad gribu vērst tiesas uzmanību uz tiesisko paļāvību. Gan Lauku attīstības programmā, gan arī līgumā, ko saimniecības atdevējs, saimniecības pārņēmējs un Lauku atbalsta dienests slēdza tika paredzēta iespēja, konkrēti līguma 4.2. apakšpunktā, pārskatīt atbalsta apmēru, sākot ar 2007. gadu. Līdz ar to netika dots apsolījums no valsts puses, ka šis atbalsta apmērs ir nemainīgs.

Runājot par veicinošiem apstākļiem, kas varēja veicināt cilvēkus piedalīties un iesaistīties šajā shēmā, gribu norādīt, ka vidējais pensijas apmērs gadā šiem programmas dalībniekiem bija 6000 gadā. Tā ir pietiekami liela summa, lai cilvēkus iesaistītu šajā te programmā, jo, ja salīdzinām ikmēneša maksājumus, bija vairāk kā 400 eiro. Pret vecuma minimālo pensiju tā ir liela summa.

Savukārt par proporciju, kas tika agrāk jau no runātājiem pieminēta, šie astoņdesmit procenti un divdesmit procenti. Gribu norādīt, ka tam mūsu ieskatā arī lietā nav nozīme, jo, ja pasākuma šie te nosacījumi paredz valsts un Eiropas daļu, tad visiem — gan valsts, gan Eiropas daļai — ir jāatbilst pasākuma nosacījumiem. Tāda procentuāla dalīšana nebūtu iespējama, ja izdevumi tiek attiecināti uz šī te programmas rēķina.

A. Laviņš.

Paldies.

Lauku atbalsta dienests ir viena no administratīvā trīspusējā līguma dalībniecēm. Šajā līgumā ir punkts arī attiecībā uz to, ka šis atbalsts atbalsta saņēmēja nāves gadījumā tiks mantots. Šis līgums ir noslēgts 2006. gadā attiecībā uz tām personām, kuras ir iesniegušas pieteikumu Administratīvajā tiesā un Administratīvā tiesa ir vērsusies Satversmes tiesā. Nu šobrīd jūs paužat to pozīciju, ka regula neparedz mantošanas iespēju. Tajā laikā, kad tika slēgts līgums, dienests neinformēja valdību par to, ka šāda rīcība neatbilst Eiropas Savienības normatīvu prasībām?

I. Tarvāne.

Jāatzīmē, ka Lauku atbalsta dienests ir maksājumu administrējošā iestāde un saskaņā ar savām funkcijām primāri tā darbojas pieņemot šos te pieteikumus, vērtējot kritēriju izpildi un veicot maksājumu izmaksas. Primāri mēs darbojamies saskaņā ar Latvijas Republikā pastāvošo šo te normatīvo regulējumu. Un, ņemot vērā, ka 1002. noteikumi Lauku attīstības programmā paredzēja šādu iespēju, uz tā pamata šī norma tika iekļauta arī līgumā. Lauku atbalsta dienests pirmo informāciju par to, ka tas varētu būt... ka šī mantošanas iespēja varētu nebūt saskaņā ar regulu un komisija ir paudusi savu viedokli, saņēma 2015. gadā. Līdz tam Lauku atbalsta dienests nav persona, kas pārstāv un piedalās Eiropas Komisijā un nav persona, kas piedalās šajās te lauksaimniecības komitejās. Līdz mums tāda informācija nebija. Mēs paļāvāmies, ka Lauku attīstības plāns un programma ir saskaņota un nacionālais regulējums to paredz.

A. Laviņš.

Neapšaubījāt, ja... ka viss ir pārbaudīts un jums atliek īstenot šī normatīvā akta, apstrīdētā normatīvā akta, prasības.

Iepriekšējais runātājs norādīja uz tādām divām pieejām, ja tā var teikt — šaurāku un plašāku pieeju tam, kā varētu mūsu attiecīgā regula tikt interpretēta. Jūs pārstāvat iestādi, kas tieši nodarbojas ar... ir tiešā tādā saiknē ar cilvēkiem, kas piesakās šajās atbalsta programmās un jūs droši vien varat tā dziļāk izvērtēt to, ko iepriekšējais runātājs teica, ka šī mantošanas iespēja... Latvijas valdība tajā laikā, kad tika pieņemts un tika izstrādāts Lauku attīstības plāns, varēja... es lietošu to varēja... jo es nezinu valdības pozīciju... varēja uztvert kā veicinošu instrumentu. Jo, ja salīdzinām to pozīciju, kādā atrodas saimniecības vadītājs un viņa ģimene, kas nodarbojas ar lauksaimniecību, lai no tā gūtu peļņu un tādā veidā ģimene sev rastu pietiekamus iztikas līdzekļus... Ja salīdzinām to situāciju, ka vienā gadījumā mantošanas iespēja ir paredzēta un, kā jūs teicāt, gadā varētu būt vidēji tie seši tūkstoši un, ja atbalsts ir, kā mēs redzam no lietā esošā līguma, atbalsts bija līdz 2022. gadam... tad kopumā tā summa ir redzama un ģimene, pieņemot lēmumu, varētu izvērtēt, vai saimniecību nodot citas, iespējams kompetentākas lauksaimniecības jomā, personas rokās, vai tomēr pašiem saimniekot, jo zināmus ienākumus viņi saņem no komerciālās darbības. Vai arī... redziet... otrā pusē būtu situācija, ka mantošanas iespēja nav paredzēta un runa ir par to tikai, ka pats lauksaimnieks, kurš atdod saimniecību, saņems šo naudas atbalsta summu un ģimenei līdz ar to ir tāda izšķiršanās iespēja, vai piekrist tam vai nepiekrist. Un to, uz ko vērsa uzmanību mums iepriekšējais runātājs — uz šīs regulas 10. pantu un trīs norādītajiem mērķiem un atsaucās uz otro — veicināt šādu, gados vecāko, lauksaimnieku nomaiņu ar lauksaimniekiem, kuri spētu jaudīgāk strādāt ar šo saimniecību... veicināt. Un kolēģis

uzsvēra, ka tas Latvijas valdības ieskatā varētu būt kā veicinošs instruments. Jūs, strādājot ar cilvēkiem, šādas lietas pārrunājot vai kontaktējoties ar cilvēkiem, esat saskārušies? Vai tam cilvēki ir piešķīruši nozīmi vai nav piešķīruši nozīmi mantošanas iespējamībai, slēdzot šos līgumus?

I. Tarvāne.

Nevar noliegt, ka šis aspekts, ka bija pieļaujama šī pensijas mantošana, atsevišķos gadījumos arī bija tas, uz kā cilvēki izšķīrās tomēr šīs saimniecības nodot trešajām personām. Bet gribu atzīmēt, ka saimniecību nodošana vai atsavināšana nenotika bez maksas. Saimniecības varēja arī pārdot šo īpašumu. Un to arī ļoti daudzos gadījumos šie priekšlaicīgās pensijas programmas dalībnieki darīja. Tātad viņi saņēma jau samaksu par savu īpašumu un šo samaksu jau tādējādi varēja izmantot arī ģimenes vajadzībām, ne tikai savām vajadzībām. Protams, ka bija noteikti arī tādi gadījumi, ka tieši šis faktors pamudināja cilvēkus iesaistīties šajā te pasākumā.

A. Laviņš.

Kolēģi... vai būs jautājumi Lauku atbalsta dienesta pārstāvei? Lūdzu, tiesnesis Gunārs Kusiņš uzdos jautājumu.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, tīri no statistikas viedokļa... Jūs teicāt, ka bija tādi gadījumi, ka pārdeva. Es saprotu, ka pārdeva kaut kādām trešajām personām, kas noteikti nav mantinieki, kas nevarētu būt mantinieki. Sakiet, lūdzu, tad tā proporcija... apmēram cik daudz... puse pārdeva ne mantiniekiem... nosacīti sakot... Puse tāda vai savādāka ir šī proporcija?

I. Tarvāne.

Šobrīd, atbildot uz šo jautājumu, es vēlos norādīt, ka lielākā daļa tomēr saimniecības tika atdotas ar ģimeni saistītām personām, ne pārdotas.

G. Kusiņš.

Un otrs jautājums. Jūs teicāt, ka jūs to informāciju saņēmāt 2015. gadā. Vai jūs varētu nedaudz precizēt tos apstākļus, kāpēc tas tā... un pie kādiem apstākļiem?

I. Tarvāne.

Jā... 2014. gadā Valsts kontrole veica revīziju par šī pasākuma lietderību. Lauku atbalsta dienests ir maksājuma aģentūra, tādējādi Valsts kontrole viesojās arī pie mums, mēs devām datus, sniedzām informāciju par tiem gadījumiem, kad šī

priekšlaicīgās pensionēšanās pasākuma ietvaros tika izmaksāti atbalsti. Valsts kontroles revīzijas ziņojumā tika norādīts, ka šis pasākums ir nelietderīgs. Nenes to atdevi, kādam tas tika plānots. Savukārt ieteikumos tika uzdots par pienākumu ministrijā kā nozares veidotājai, politikas nozares veidotājai, izvērtēt šī pasākuma turpmāko darbību. Tajā brīdī, kad notika šis izvērtējums, cik pasākums ir vai nav lietderīgs, mēs saņēmām informāciju, ka ir bijusi tāda 2011. gada sanāksme, kurā ir pausts viedoklis par šīs te jaunā perioda 7-13 regulā neiespējamo šo te mantojamību esamību.

G. Kusiņš.

Un tad jūs saņēmāt informāciju pēc tās Valsts kontroles ziņojuma...? Tad, kad jūs paši prasījāt vai tur kādā apspriedē....? Es vienkārši gribu saprast. Jo, cik var saprast no Ministru kabineta pārstāves, tad valdības rīcībā šī informācija jau bija no 2011. gada. Es saprotu, ka... tad kāpēc četri gadi...

I. Tarvāne.

Pēc Valsts kontroles revīzijas ziņojuma tika izvērtēta šī ieteikuma ieviešana, tika izvērtēts, kā tālāk un turpmāk rīkoties ar šo pasākumu. Šajās diskusijās tika sniegta Lauku atbalsta dienestam informācija par to, ka šī mantojamība, iespējams, nav saskaņā ar regulu. Līdz tam laikam mums tādu indikāciju nebija.

G. Kusiņš.

Un jums šo informāciju sniedza kas?

I. Tarvāne.

Zemkopības ministrijā tās sarunas norisinājās kopīgi. Mēs kā informācijas sniedzēji, ministrija — kā uzdevuma uzdevējs par to, cik lietderīgs vai nelietderīgs ir pasākums, cik saimniecības attīstās, ar kādiem attīstības rādītājiem viņas šobrīd ir esošas vai neesošas vairs un cik tā proporcija... cik ir pieaugums un tādas lietas.

G. Kusiņš.

Un tad Zemkopības ministrija jums norādīja, ka tas ir arī iespējams pretlikumīgi?

I. Tarvāne.

Jā. Tieši tā.

G. Kusiņš.

Paldies. Man vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Sanita Osipova uzdos jautājumus.

S. Osipova.

Turpinot kolēģa Kusiņa jautājumu. Es gribu saprast precīzāk. Tātad lielākoties Latvijā izveidojās situācija, ka potenciālajiem mantiniekiem, kas pēc tam kļuva par mantiniekiem, palika īpašumā zeme plus tiesības veikt saimniecisko darbību plus vēl kaut kādu laiku tika maksāta šī pensija.

I. Tarvāne.

Šādi gadījumi ir konstatēti piecpadsmit. Tie ir minēti Ministru kabineta atbildes rakstā šajā paustajā viedoklī, ka no piecdesmit sešiem mantojuma gadījumiem piecpadsmit gadījumos saimniecību ir saņēmis arī tas cilvēks, kurš šobrīd saņem pensiju.

S. Osipova.

Paldies.

A. Laviņš.

Lai ievirzītu, iespējams, pareizākā gultnē... Es gribu turpināt šo jautājumu un vaicāt, vai šis gadījums attiecas arī uz izskatāmo gadījumu?

I. Tarvāne.

Nē, šis konkrētais... mana konkrētā atbilde uz uzdoto jautājumu... tie faktiskie apstākļi nav piemērojami konkrētajam gadījumam.

A. Laviņš.

Lūdzu, Gunārs Kusiņš turpinās ar jautājumiem.

G. Kusiņš.

Jā. Man būtu jautājums par šī pasākuma lietderību, ja mēs vērtējam tā... arī lietderības gaismā... Sakiet, lūdzu, ja mēs vadāmies no tās situācijas, ko jūs teicāt, ka pārsvarā tie bija mantinieki, kas šinī gadījumā...

I. Tarvāne.

Potenciāli jā, ģimenes locekļi.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai varēja būt tāda situācija, ka ja šis saimniecības atdevējs ir atdevis savam vienīgajam mantiniekam un pēc tam tas vienīgais mantinieks saņem arī to pensiju par to, ka viņš ir saņēmis mantojumā no tāda cilvēka, kas viņam viņu ir atdevis. Vai jūs uzskatāt, ka tas atbilst tam regulas mērķim, lai šie cilvēki atteiktos no lauksaimnieciskās darbības? Jo iznāk, ka vienīgais mantinieks saņem to saimniecību un pēc tam saņem vēl kā vienīgais mantinieks to pensiju no tā cilvēka, kas ir miris. Vai tas ir regulas mērķis?

I. Tarvāne.

Ja mēs skatāmies par regulas mērķiem, tas, protams, nav saskaņojams ar regulas mērķiem. Bet, ja mēs skatāmies no tāda maksājumu administrēšanas viedokļa, tad, iesniedzot pieteikumu šim pasākumam un nododot saimniecību pat savam vienīgajam bērnam, mēs nevaram prezumēt, ka viņš būs arī vienīgais mantinieks, kas tur iestāsies. Līdz ar to tādas situācijas tika pieļautas.

G. Kusiņš.

Prezumēšanas stadijā vēl jā... Bet tad, kad viņš saņem šo pensiju? Vai tad... tad tā kā varētu konstatēt, ka viņš ir vienīgais un vienīgais pensijas saņēmējs.

I. Tarvāne.

Tad, ja mēs skatāmies uz Lauku attīstības plānā paredzēto normu, tad norma nosaka, ka šo pensiju turpina maksāt mantiniekam, kas ir apstiprināts mantojuma tiesībās saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Mums nebija pamata tajā brīdī uzskatīt, ka tas nebūtu saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, jo mantojuma apliecībā viņam šī summa tiek minēta.

G. Kusiņš.

Tā tad vienkārši mehāniski... Ja tā summa ir minēta, cilvēks ir minēts, jūs no administrēšanas viedokļa, kā jūs teicāt, vienkārši administrējāt naudu, neizvērtējot, vai tas atbilst regulas tādai interpretācijai.

I. Tarvāne.

Pret regulu tajā brīdī... pret regulas mērķi šie gadījumi netika vērtēti.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinās ar jautājumiem kolēģe Ineta Ziemele.

I. Ziemele.

Paldies. Viens tikai tāds precizējošs jautājums. Jūs pašā sākumā faktiski nācāt ar tādu visprecīzāko pozīciju, ka Lauku atbalsta dienesta viedoklis ir, ka apstrīdētais Ministru kabineta regulējums tātad ir pretrunā Eiropas Savienības regulai. Jums šī pozīcija ir ļoti skaidra, ja? Sakāt, lūdzu, es gribētu saprast... kas bija tie faktori, kurā brīdī jūs šo skaidro pozīciju ieņēmtāt? Vai tas bija tajās sarunās ar Zemkopības ministriju? Tas tagad izkristalizējās? Vai jūs jau to kaut kad agrāk sapratāt?

I. Tarvāne.

Līdz 2015. gadam mēs šim jautājumam tādu uzmanību nepievērsām, jo nebija tāda skaidra redzējuma par to, ka tā mantošana nebūtu pieļaujama, jo Eiropas Komisija turpināja veikt Latvijai šīs atmaksas astoņdesmit procentu apmērā...

I. Ziemele.

Līdz 2015. gadam?

I. Tarvāne.

Jā, līdz 2015. gadam. Turpināja veikt atmaksas...

I. Ziemele.

Neskatoties uz 2011. gada....

I. Tarvāne.

Jā, neskatoties uz 2011. gadu, Latvija deklarēja izdevumus Eiropas Komisijai un Eiropas Komisija viņus arī atskaitīja. Līdz ar to Lauku atbalsta dienestam šī pozīcija izkristalizējās tajā brīdī, kad mēs saņēmām informāciju, ka Lauksaimniecības šajā komitejā ir skatīts jautājums par jaunās regulas piemērojamību. Regulas 713 piemērojamību. Un mēs to pēc analogijas attiecinājām arī uz iepriekšējo periodu, jo, kā liecina mūsu pieredze mūsu darbības jomā, Eiropas Komisija vienmēr ir ļoti strikta. Visiem maksājumiem ir jābūt pilnīgi pareiziem, saskaņotiem ar regulu. Pie tā mēs arī pieturējāmies un tad arī izkristalizējās mūsu viedoklis, ka mantošana nav pieļaujama.

I. Ziemele.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Tā... Vēl viens papildu jautājums kolēģim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man radās papildu jautājums turpinot to, ko kolēģe Ineta Ziemeles kundze uzdeva. Vai tad, kad jūs nosūtījāt šos maksājumu pieprasījumus Eiropas Komisijai līdz 2015. gadam, vai no šī maksājuma pieprasījuma ir skaidrs, vai jūs pieprasāt naudu saimniecības atdevējam vai mantiniekam?

I. Tarvāne.

Nē. Tādā līmenī...

G. Kusiņš.

Tā tad nevarēja būt informācijas no tās formas, kā jūs pieprasāt naudu.

I. Tarvāne.

Jā. Formas ir atskaišu formas, Komisijas saskaņotas un no šīm atskaišu formām nevar izdarīt secinājumu, vai atbalsta saņēmējs ir mantinieks vai saimniecības atdevējs.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Tā... labi. Vai Ministru kabineta pārstāvei būs jautājumi?

G. Aizstrauta.

Nebūs.

A. Laviņš.

Labi, teikšu paldies Lauku atbalsta dienesta pārstāvei par sniegto viedokli, sniegtajām atbildēm. Pateicos.

Vārds viedokļa sniegšanai ir Tiesībsarga biroja pārstāvei. Lūdzu!

G. Gailīte.

Labdien, godātā tiesa!

Papildus jau tiesībsarga sniegtajam viedoklim, kas tika sniegts rakstveidā vasaras vidū, vēlos uzsvērt to, ka šī lieta tiesībsarga ieskatā būtu iespējama vērtēt gan neatkarīgi no Eiropas Savienības tiesību aktiem, vai arī, ja tiesai pastāv šaubas par

Eiropas Savienības tiesību aktiem, tad vēršies ar prejudiciālo jautājumu Eiropas Savienības tiesā.

Sīkāk par šiem apsvērumiem es paturpināšu.

Attiecībā uz pirmo tiesībsarga viedokli, vērā būtu ņemams tas apstāklis, ka Ministru kabinets no 2011. gada oktobra līdz pat 2015. gada aprīlim, kad Ministru kabineta noteikumos tika veikti grozījumi un izslēgts šis regulējums par iespēju mantot atbalstu, ir pagājis ilgs laika periods, un tas ļauj secināt, ka Ministru kabinets ir atzinis šo te atbalstu maksāšanu par iespējamu turpināt un tikai pēc Valsts kontroles revīzijas ziņojuma ir vērtējis to, vai šis atbalsts ir efektīvs un izslēdzis šo te regulējumu par mantošanas iespējamību.

Valsts kontrole savā ziņojumā attiecīgi atzina šo te mantošanas regulējumu par neefektīvu, vienlaikus arī atzina, ka mantošanas regulējums nav ietverts sociālās apdrošināšanas pensiju sistēmā. Un līdz ar to arī uzdeva Ministru kabinetam izvērtēt, vai šī te atbalsta mantošana ir turpināma vai nē.

Attiecībā uz tiesiskās palāvības principu jāatzīmē, ka tiesiskās palāvības princips neizslēdz valsts iespēju mainīt tiesisko regulējumu, ja pastāv konkrēti apstākļi. Piemēram, šī te atbalsta neefektivitāte. Tomēr tiesiskās palāvības princips prasa, lai valsts, mainot normatīvo regulējumu, ievērotu saprātīgu līdzsvaru starp personas palāvību un tām interesēm, kuru nodrošināšanas labad regulējums tiek mainīts.

Kā zināms, trīspusējos līgumos starp atbalsta saņēmēju, saimniecības atdevēju, saimniecības saņēmēju un Lauku atbalsta dienestu ir iekļauta atruna, ka attiecīgi šis te līgums tiek pārtraukts, ja pastāv nepārvaramas varas apstākļi, tostarp arī normatīvā regulējuma maiņa gan valsts līmenī, gan Eiropas Savienības līmenī. Taču līdz ar to tiesībsargs uzskatīja, ka personai tiesiskā palāvība kā tāda nevarēja rasties, jo līgumā bija šī te atruna.

Tomēr šis te... šīs apstrīdētās normas izvērtēšanā ir jāņem vērā, ka tā ir īpašumtiesību nozarē un līdz ar to arī būtu jāvērtē, kā var attiecīgi ierobežot īpašumtiesības. Tas ir... Satversmes 105. pants paredz, ka īpašumtiesības var ierobežot saskaņā ar likumu. Tātad ir īpašumtiesību ierobežojumiem... uzliekot šos te ierobežojumus ir jāpārbauda, vai ierobežojums ir attaisnojams, vai tas ir noteikts ar likumu, šajā gadījumā ir noteikts ar Ministru kabineta noteikumiem — tātad uz likuma pamata, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas ir samērīgs.

Lietā nepastāv strīds, vai apstrīdētā norma — Ministru kabineta noteikumi Nr. 187 — būtu noteikta uz likuma pamata. Tāpatās nav šaubas, ka šis te ierobežojums ir sabiedrības interešu aizsardzībai, novēršot neefektīvu un nelietderīgu Eiropas Savienības un Latvijas finanšu līdzekļu izlietošanu.

Taču tiesībsarga ieskatā ar apstrīdēto normu uzliktais ierobežojums nav samērīgs attiecībā uz tām personām, kuras vienlaikus nav saimniecības pārņēmēji un

atbalsta mantinieki. Proti, uz tām personām, attiecībā uz kurām... attiecībā uz tām personām, kuras kā mantinieki nekādā veidā vairs nevar gūt labumu no saimniecības. Tiesībsarga ieskatā būtu attiecībā uz šīm te personām jāparedz saudzējošāks pārejas periods vai kādi kompensējoši tiesību aizsardzības mehānismi.

Attiecībā uz to, ja tomēr Satversmes tiesai pastāv šaubas, vai sākotnējie noteikumi, kas ir noteikumi Nr. 102, ar kuriem ir apstiprināts šis te Lauku atbalsta plāns, atbilst regulām 1257 1999. gada un 817 no 2004. gada, šie jautājumi tiesībsarga ieskatā būtu jājautā Eiropas Savienības Tiesai, lūdzot prejudiciālu nolēmumu.

Tāpat arī Eiropas Savienības Tiesai varētu tikt uzdots jautājums par Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru tika apstiprināts šis te Lauku atbalsta plāns, kā arī 2011. gada 19. oktobra sanāksmes secinājums.

Tas no tiesībsarga viedokļa viss.

A. Laviņš.

Paldies. Jūs, sniedzot atzinumu, norādījāt uz to, ka būtu izvērtējams šis atbilstības 105. pantam teksts, vai ir pieņemts ar likumu, vai ir leģitīms mērķis un tā tālāk. Vai no tā var secināt, ka tiesībsargs uzskata, ka gan atbalsta saņēmējam, gan arī viņa nāves gadījumā atbalsta mantiniekiem Latvijas normatīvie akti — uz tā pamata noslēgtais trīspusējais publisko tiesību līgums — šīm personām ir radījis subjektīvās tiesības?

G. Gailīte.

Jā. Bet attiecīgi varbūt ne visos gadījumos, bet tieši tajos gadījumos, kad šis te atbalsta saņēmēja mantinieks atbilst vairāk vai mazāk tiem kritērijiem, kas ir attiecībā arī uz pašu atbalsta saņēmēju. Proti, tiesībsarga ieskatā subjektīvās tiesības uz mantojumu nebūtu tām personām, kuras ir pārņēmušas saimniecību.

A. Laviņš.

No tiesībsarga viedokļa, vai aplūkojamā regula 1257 ir pietiekami skaidra, lai izdarītu secinājumu par to, vai mantošanas iespēja bija paredzama vai nebija iespējas nacionālajai valdībai to paredzēt Lauku attīstības plānā?

G. Gailīte.

Jā. Tiesībsarga viedoklis ir tāds, ka regula ir pietiekami skaidra. Par to liecina regulas 10. - 12. pants, kur ir noteikti tieši kritēriji attiecībā uz šo te atbalsta saņēmēju, proti, noteikts vecums – vecāks par 55 gadiem. Šim te atbalsta saņēmējam ir jāatstāj sava saimnieciskā darbība plus vēl tas, ka atbalsta saņemšanas laikā šo te atbalstu samazina par atbalsta saņēmēja vecuma pensiju. Tātad šie jau ir tie kritēriji, kas ir

konkrēti vērsti uz šo te atbalsta saņēmēju un līdz ar to arī nekāda veida paplašināšana no tiesībsarga ieskata nebūtu bijusi pieļaujama jau sākotnēji.

A. Laviņš.

Labi. Ja ir izdarīts secinājums par to, ka attiecīgā regula ir pietiekami skaidra un atbalsta saņēmēja nāves gadījumā mantošanas iespējas nevarēja tikt paredzētas, tad uz kāda pamata jūs izdarāt secinājumus par to, ka noteiktām personām tomēr varēja rasties subjektīvās tiesības, kuras šobrīd apstrīdētai akts, kā jūs sakāt, ierobežo un šā ierobežojuma konstitucionalitāte ir jāizvērtē atbilstoši tradicionālajai metodoloģijai?

G. Gailīte.

Attiecīgi Ministru kabinets, iekļaujot noteikumus Nr. 1002, ir iekļāvis šo te mantošanas iespēju jau pamatojoties uz regulas. Tātad Ministru kabinets ir pieļāvis, ka tāda mantošana ir iespējama. Līdz ar to arī Ministru kabinetam... Latvijas valstij kopumā ir jāuzņemas, iespējams, atbildība un šo te mantošanu jāturpina attiecībā uz konkrēto personu loku... Nu, kā jau es minēju, attiecībā uz tām personām, kurām nav paredzēti nekādi aizsardzības mehānismi, viņām vairs nav ne saimniecības, nevar gūt no tās labumus, kā arī šis te atbalsts ar mantošanas institūta izslēgšanu ir atņemts.

A. Laviņš.

Kolēģi... Vai būs jautājumi? Jā, lūdzu, sāksim šoreiz no šī flanga... kolēģis Gunārs Kusiņš uzdos jautājumus.

G. Kusiņš.

Jā. Sakiet, lūdzu... paturpinot jūsu... par sniegto viedokli. Vai jūs varētu pastāstīt tuvāk savu pozīciju. Vai jūs uzskatāt par iespējamu nodalīt valsts atbildību no Ministru kabineta pieņemtā akta likumības izvērtējuma? Valsts ir atbildīga... Un tad mēs uzskatām, ka, ja valsts ir atbildīga, tad ir labs arī tas Ministru kabineta noteikumu teksts jebkāds? Valsts apsolījums uzreiz rada tā kā tā akta likumību?

G. Gailīte.

Ministru kabinets jau attiecīgi sākumā pieņemot 2004. gadā... šo te mantošanas iespēju radīja. Līdz ar to, arī to grozot un pieņemot jaunu normatīvo regulējumu, tam ir jāatbilst visiem šiem te kritērijiem, kādu valsts, attiecīgi grozot to tiesisko regulējumu, kā valsts groza šo te regulējumu... skatās, vai ir leģitīms mērķis, vai sasniedz mērķi, vai ir samērīgi.

G. Kusiņš.

Jā, te es precizēšu jautājumu. Mans jautājums nebija par šiem te grozījumiem un grozījumu izvērtēšanas shēma. Mans jautājums ir par to sākotnējo Ministru kabineta noteikumu tekstu, kas paredz šādu mantošanas iespēju. Vai te nevajadzētu raudzīties, vai tas atbilst, vai tas neatbilst un savukārt, ja tas neatbilst, vai tad mēs varam grozījumus vērtēt pēc klasiskās shēmas, ja sākotnēji noteiktā lieta neatbilst regulai?

G. Gailīte.

Tā kā tiesībsargs darbojas cilvēktiesību jomā un viņa uzdevums ir aizsargāt indivīda intereses, tad arī šis te tiesībsarga viedoklis tika balstīts uz to, lai pēc iespējas vairāk aizsargātu indivīda intereses. Attiecībā uz sākotnējo regulējumu. Kā jau es minēju, ja pastāv šaubas, vai sākotnējie Ministru kabineta noteikumi... vai ar Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātais Lauku atbalsta plāns neatbilst regulai, tiesībsarga ieskatā ir jāprasa viedoklis Eiropas Savienības Tiesai.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai esošie, Latvijā pastāvošie mehānismi par valsts nodarītajiem zaudējumiem nevarētu tikt izmantoti šīs lietas atrisināšanai šiem cilvēkiem, teiksim tā, tādā pieņemamā veidā un apjomā?

G. Gailīte.

No šāda aspekta tiesībsargs nav vērtējis. Līdz ar to es dotajā brīdī nevarēju komentēt.

G. Kusiņš.

Paldies. Vairs nav jautājumu.

A. Laviņš.

Ar jautājumiem turpinās kolēģe Daiga Rezevska. Lūdzu!

D. Rezevska.

Paldies. Sakiet, tad vēlreiz varētu noprecizēt. Tiesībsargs nevar sniegt konkrētu viedokli par to, vai šie sākotnējie Ministru kabineta noteikumi, apstiprinātais Lauku attīstības plāns, atbilst vai neatbilst regulai?

G. Gailīte.

Jā. Nevar.

D. Rezevska.

Tā tad jūs tā domājat...

G. Gailīte.

Šis Tiesībsarga viedoklis ir tāds. Ja pastāv šaubas par šo te Lauku atbalsta plāna atbilstību regulai... tā tad par regulas interpretāciju... ir jāvērsas Eiropas Savienības Tiesā.

D. Rezevska.

Labi. Un teiksim, ja mēs tagad nedaudz paprojiējam to situāciju tālāk... Man tiešām ļoti interesētu tiesībsarga viedoklis tādā gadījumā, ja izrādītos, ka šie Ministru kabineta noteikumi — Lauku attīstības plāns — neatbilst regulai. Kādā veidā tad tiesībsargs vērtētu šo tiesisko paļāvību? Un vai tiesībsargs, vērtējot tiesisko paļāvību, ņem vērā šo vispārējo tiesību principu — tiesiskās paļāvības — būtisku satura elementu, ka prettiesiska darbība nerada paļāvību...

G. Gailīte.

Tieši tā. Ja Eiropas Savienības Tiesa pateiktu, ka jā, ka tas sākotnēji apstiprinātais Lauku atbalsta plāns ir bijis prettiesisks, diemžēl jā, tad tiesiskā paļāvība nevarētu rasties šīm te personām. Tas ir arī attiecīgi nostiprināts trīspusējā līgumā... attiecīgi, ka līguma darbība izbeidzas, ja ir Eiropas Savienības attiecīgi lēmumi.

D. Rezevska.

Paldies.

A. Laviņš.

Kolēģiem vairāk jautājumu nebūs? Vai Ministru kabineta pārstāvei būs jautājumi?

G. Aizstrauta.

Nē, nebūs.

A. Laviņš.

Tad teikšu jums paldies par sniegto viedokli.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas.

Vārds Ministru kabineta pārstāvei Eiropas Savienības Tiesā Irēnai Kucinai. lūdzu!

I. Kucina.

Labdien, augsti godātā tiesa!

Vispirms jau gribētu atzīmēt, ka šeit savu nostāju paudīšu kā Ministru kabineta pārstāvis. Līdz ar to droši vien nebūs pārsteigums, ka pozīcija būs līdzīga valdības pozīcijai.

Mēģināšu runu strukturēt tā, kā biju gatavojusies. Varbūt, ja pasaku kaut ko nedaudz atkārtojoties, tad lūdzu savu piedošanu, bet mēģināšu atbildēt arī uz tiem jautājumiem, kas bija attiecīgi atsūtīti, lai precizētu attiecīgo nostāju.

Protams, jāapstiprina, ka, lai gan regulas kā Eiropas Savienības tiesību instruments ir vispārpiemērojamas, tās uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojamas visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Bet tomēr ir dažu regulas noteikumu ieviešanai dalībvalstīm tomēr jāveic šie te ieviešanas pasākumi, par ko mēs arī šodien runājam.

Un, protams, arī Eiropas Savienības Tiesa savā judikatūrā ir atzīmējusi, ka šiem ieviešanas pasākumiem ir savs mērķis un šie ieviešanas pasākumi viennozīmīgi ir jāvērtē no Eiropas Savienības tiesību akta struktūras jeb shēmas, un protams, arīdzan šiem te mērķiem.

Analizējot tālāk... un šodien arī daudz tika diskutēts, kāds ir regulas, konkrēti regulas 1257/99, mērķis, cik plaši šo mērķi mēs varam interpretēt vai cik plaši šo mērķi varēja interpretēt vai piemērot jau Ministru kabineta noteikumiem Zemkopības ministrija, izstrādājot attiecīgās normas un kā mēs šo mērķi redzam.

Mēģināju analizēt un paskatīties Eiropas Savienības Tiesas praksi. Jāatzīmē, ka tā nav gana plaša, diemžēl mums daudz atbildes nebūs tādas, kas būtu ļoti skaidras un, teiksim, dotu mums visiem precīzu atbildi. Ir divas lietas, ko sanāca apskatīties. Viena lieta ir C... uz ko jau arī atsaucās Inguss Kalniņš, C-401/11 un Polijas apelācijas sūdzība ir bijusi lietā C-210/15. Un šajās lietās meklējot atbildi, kāds ir regulas mērķis, ko mēs redzam.

Un šajā gadījumā spriedumi, manuprāt, arīdzan dod skaidru atbildi un jo īpaši šo skaidro atbildi apstiprina arīdzan ģenerāladvokāts Nilo Jeskenens, secinājumos lietā C-401/11, paužot viedokli, ka priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts nav paredzēts, lai nodrošinātu vecuma pensijas papildinājumu sociālu iemeslu dēļ. Tāpat arī tā tiešais mērķis nav nodrošināt papildu ienākumus vecākiem lauksaimniekiem. Šīs sekas piemīt regulai Nr. 1257/1999, kas ir kā līdzeklis, lai sasniegtu primāro priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta sistēmas mērķi — radīt ekonomisku stimulu vecākiem lauksaimniekiem agrāk pārtraukt savu darbību apstākļos, kādos viņi parasti to nedarītu.

Manuprāt, šeit ir skaidri dots regulas tvērumš jeb skaidrojums attiecībā uz to, kāds tad īsti mērķis bijis.

Tālāk, analizējot, kādi šie valsts pasākumi ir pieļauti, ko regula skaidri pieļauj... proti, attiecīgi valstīm, ļaujot ieviest, papildus īstenojot savu rīcības brīvību, un iespējams arī mēģināšu atbildēt uz jautājumu, vai regula ļauj jeb atstāj dalībvalsts ziņā noteiktu iespēju arī mantot priekšlaicīgās pensionēšanās.

Nedaudz paanalizējot, ja atļausiet, konkrētu regulas normu, ja runājam par 10. pantu. Uz 10. pantu arī šodien atsaucās tiesa un arīdzan vērtējam pašu 11. pantu.

Pieņemsim, ko mēs redzam no 10. panta. 10. panta otrā daļa. Atbalsts priekšlaicīgai aiziešanai pensijā var ietvert pasākumus, kas paredz ienākumus saimniecības strādniekiem. Līdz ar to, ko mēs redzam no šīs normas? Ka būtībā šādus papildu ienākumus saimniecības strādniekiem var ietvert vai arī neietvert. Lūk, šeit būtu īstenojama... kā mēs redzam konkrēti un skaidri... kur būtu īstenojama rīcības brīvība no valsts puses.

Nākamais... ja paanalizējam, pieņemsim, 11. panta 3. daļu. Tātad 11. panta 3. daļa paredz, ka lauksaimnieks nav jaunāks par 55 gadiem, bet nav sasniedzis parasto pensijas vecumu, proti, noteikt, kas ir pensijas vecums, ir dalībvalstu ziņā. Un šeit atkal ir bijis jautājums Eiropas Savienības Tiesā, un Eiropas Savienības Tiesa lietā... tajā pašā, ko jau minēju... C-401/11 26. punktā ir pateikusi: šajos apstākļos, lai arī noteiktu parasto pensiju vecumu regulas 11. panta 1. punktā 2. ievilkuma izpratnē patiešām ir dalībvalstu kompetencē, jo Savienības tiesībās šis jautājums nav saskaņots.

Ja mēs mēģinām analizēt katru normu un, domājot par to, kas ir šīs valsts rīcības brīvība vai kuri ir tie pasākumi, es domāju, ka var nonākt pie secinājuma, ko mēs arī redzam ar šiem te piemēriem, attiecībā uz jautājumu par to, vai dalībvalsts ziņā bija atstāta iespēja paredzēt šo iespēju mantot, attiecīgi par ko mēs šodien arīdzan runājam.

Izejot no regulas normu analīzes, es tomēr sliecos piekrist un arī, kā to jau ir paudusi arī valdības pārstāve, ka tomēr jā... regulas piemērošanā valstij ir rīcības brīvība pieņemt piemērošanas pasākumus. Uz dažiem no tiem es arī esmu norādījusi. Taču iespēja mantot priekšlaicīgās pensionēšanās regulā skaidri nav paredzēta. Kā rezultātā atbalsta maksāšanas saņemšanas nosacījumu paplašināšana pretēji regulas mērķim, nav pieļaujama un tādā veidā valsts tomēr pārkāpj savas rīcības brīvību.

Jautājums, kas ir arī izskanējis un kas bija precizējošs jautājums man attiecībā uz Eiropas Komisijas rīcību un Eiropas Komisijas lēmumiem.

Šeit gan uzreiz gribētu vērst uzmanību arī uz to, kas jau ir norādīts un savā runā jau arī Inguss Kalniņš atzīmēja par to, kāds ir Eiropas Komisijas mērķis, kāpēc šāds Eiropas Komisijas saskaņojums ir nepieciešams. Jāatzīmē, jā, mēs šeit runājam par lauksaimniecības jomu, bet arī citās regulās, ar ko strādā, teiksim, Tieslietu ministrija, ko mēs arī tā saucot, ieviešam, citiem vārdiem, vai pieņemam atsevišķu regulējumu, ieviešot šīs regulas nacionālajā līmenī, ir saskaņojums ar Eiropas

Komisiju nepieciešams. Un savā ziņā šis Eiropas Komisijas saskaņojums ir signāls mums, valstij, ka attiecīgs pasākums vai attiecīgā norma, ko valsts nacionāli vēlas ieviest, ir atbilstoša Eiropas Savienības regulai, mērķim, normām. Un šeit arī šī pati regula, par ko mēs runājam, 1257/1999, konkrēti 44. pantā mums norāda, ka Eiropas Komisija izvērtē pieteiktos plānus... un šeit ir pats būtiskākais... lai noteiktu to atbilstību šai regulai. Tas ir svarīgākais. Līdz ar to Eiropas Komisija gan 2004. gadā, gan arī par to datumu, par ko mēs šodien runājam, 2011. gads, ir vērtējusi regulas atbilstību... tāpat valsts pasākumu atbilstību regulas normām. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka Eiropas Savienības likumdevējs bija piešķīris tādas kā uzraudzības tiesības Eiropas Komisijai izvērtēt attiecīga plāna pasākumu atbilstību nu jau regulas normām. Un šeit mēs nonākam pie kā? Pie tā, ka Eiropas Komisija... jāatzīmē, gribētos varbūt... te mēs arī runājam par to, ka tā varētu būt kļūda, neuzmanība no Eiropas Komisijas puses, man gribētos teikt, ka tā nebija viennozīmīgi interpretācija. Varbūt tā arī politikas maiņa. Diemžēl mēs to nezinām un es arī... manā rīcībā nav tādas informācijas, kas apliecinātu, kāpēc Eiropas Komisija, saskaņojot 2004. gadā, ja nekļūdos, aprīlī, pirmo pasākumu plānu, novērtēja kā atbilstošu Eiropas Savienības regulai, kur Eiropas Komisijai šādas pilnvaras tika piešķirtas, savukārt jau vēlākā laika periodā, vērtējot arīdzan tādu pašu pasākumu plānu, kas ir bijis piedāvāts no valsts puses, atzinusi par neatbilstošu regulas normām. Diemžēl mēs to nezinām. Varam minēt. Mums nav tādu konkrētu... manā rīcībā vismaz nav tādas konkrētas Eiropas Savienības Komisijas pozīcijas.

Tas, kas te izskanēja šodien, arī varbūt jau tālāk attīstot... Neviens no pieaicinātajām personām nav atzīmējis iespēju, izņemot tiesībsargu, iespēju vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar prejudiciālu jautājumu.

Jāatzīmē tas, ka viennozīmīgi godātā tiesa jau noteikti zina, kādos gadījumos to var darīt. Un tie ir divi gadījumi: vai nu atbilde ir skaidri jau paredzēta Eiropas Savienības judikatūrā vai nu atbilde uz jautājumiem ir pietiekoši skaidra.

Šodien no pieaicinātajām personām tomēr mēs redzam, ka jautājums par to, vai Ministru kabineta noteikumi atbilst regulas normām... diemžēl atbildi skaidru mēs neesam saņēmuši, vismaz es no lietas dalībniekiem neesmu dzirdējusi, bet no savas puses, atbalstot un pārstāvēt Ministru kabinetu, varu teikt, ka manā skatījumā, ka šāda norma, kas ir Ministru kabineta noteikumos, ir pretrunā Eiropas Savienības regulai un tās mērķim. Jo mērķu analīzē es jau arī mēģināju no savas puses izklāstīt, apskatot atsevišķus dažādus regulējumus, kā Eiropas Savienības likumdevēji ļauj nacionāli valstij ieviest šos te pasākumus. Un šo pasākumu ieviešanai ir dotas norādes, kā valsts var šos pasākumus ieviest.

Attiecībā uz mantošanas jautājumu šīs norādes regulā nav bijušas.

Paldies.

A. Laviņš.

Kolēģi, vai būs jautājumi? Kolēģe Daiga Rezevska uzdos jautājumus. Lūdzu!

D. Rezevska.

Jā. Es ļoti gribētu jūsu viedokli dzirdēt tieši arī sakarā ar jūsu ieņemamo amatu kā vistuvākā persona Eiropas Savienības jautājumos... Sakiet, lūdzu, kā jūs vērtējat šos Eiropas Komisijas lēmumus. Tātad, to pirmo, saskaņošanas lēmumu 2004. gada. Un tad šo 2011. gada lēmumu tieši šo juridisko dabu. Man pat vairāk interesētu tas 2011. gada akts. Kā jūs to vērtējat? Un varbūt jūs varētu paskaidrot arī vairāk to, ko minēja iepriekšējās pieaicinātās personas par šo analogijas esamību.

I. Kucina.

Es laikam atsauksos uz Eiropas Savienības Tiesas praksi, kā Eiropas Savienības Tiesa analizē Eiropas Komisijas saskaņojumu dabu.

Tātad Eiropas Savienības Tiesa savā praksē ir protams norādījusi uz tām tiesiskajām sekām, kuras rada nacionālā regulējuma apstiprināšana Eiropas Komisijā. Un attiecīgā tiesiskā regulējuma projekts pēc apstiprināšanas Eiropas Komisijā ir uzskatāms par galīgu un tādējādi attiecīgā dalībvalsts to var pieņemt. Tātad šis te saskaņojums, protams, dalībvalstij rada zināmu... nu, jāsaka arī, ka tiesiski noteiktu par to, ka tās rīcība ir atbilstoša. Jo, ja mēs zīmējam shēmu, tas nozīmē, ka sākotnēji dalībvalsts izstrādes procesā, ieviešot... nu, diemžēl jāsaka arī par regulām... ieviešot regulu... ieviešot nacionālajā tiesību sistēmā, īstenojot savu rīcības brīvību, paredzot šo pasākumu, dalībvalsts ir viena pati. Un dalībvalsts pati izvērtē šos pasākumus. Diemžēl man arī nav atbildes uz to, kāpēc šāds nosacījums ir bijis iekļauts. Nav šī vēsturiskā atmiņa... institucionālā atmiņa nav bijusi... Ir daudz un dažādas idejas, kāpēc šādu pasākumu valsts ir paredzējusi. Mēģinājām arī saprast, vai ir arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs šāds pasākums. Jā, cik man zināms, Lietuvā ir, bet ar nedaudz savādāku pieeju. Teiksim, Igaunijā nebija ieviests.

Un kā ieviest regulas, tas jau ir nacionālas valsts ziņā un, protams, nevienā brīdī, ja valsts šaubās par to, kā viņa ievieš regulu, netiek aizliegts pajautāt Eiropas Komisijai. Teiksim, no Tieslietu ministrijas puses, kad mēs strādājam ar atsevišķu tādu jūtīgu regulu ieviešanu, mēs mēdzam, tā teikt, *prima facie* pajautāt. Tas neliedz, ja mums rodas šaubas, ka mēs varam ieviest pasākumu, kas būtu pretrunā ar Eiropas Savienības tiesībām. Tajā brīdī tas netika darīts, bet nākamais solis bija, ka ir uzraugs, ka ir šī Eiropas Komisija, kas uzrauga. Un tieši regula arī paredz, ka Eiropas Komisija vērtē atbilstību regulai. Vērtē atbilstību regulai.

Tālāk šis izvērtējums ir bijis un, kā jau arī Eiropas Savienības Tiesa ir minējusi, tas ir devis valstij pieņēmumu, ka atbilstība Eiropas Savienības tiesībām

tā tad attiecīgai regulai pastāv. Pēc kāda laika šī atbilstība tiek pārvērtēta un ir cits atzinums. Pavisam pretējs atzinums.

Tas, ka ir divi pretēji atzinumi Eiropas Komisijā, es vērtētu to kā... jā, ar politikas maiņu visdrīzāk, ar kursa maiņu dažādu apsvērumu dēļ, kas notika arī Eiropas Savienībā. Bet šeit diemžēl tiek aizmirsts regulas mērķis. Kāds ir bijis regulas mērķis? Un vai šis Eiropas Komisijas kurss, tā teikt, pareizais, kas bija iņemts 2004. gadā, un kas tālāk 2011. gadā tika pārvērtēts, atbilst regulas mērķim. Manuprāt, nē.

D. Rezevska.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Ineta Ziemele turpinās ar jautājumiem.

I. Ziemele.

Jā, paldies.

Sakāt, lūdzu, pie jūsu analīzes, kas arī ir visnotaļ interesanta, līdz ar to atgriezoties pie mūsu konkrētajām personām, kas ir vērsušās Administratīvajā tiesā... vai šīm personām varēja tad rasties šī tiesiskā paļāvība uz konkrēto mantošanu? Un tad jūsu analīzē... uz kā bāzes šī te tiesiskā paļāvība rodas, līgums trīspusējais... Ministru kabineta noteikumi, regula...

I. Kucina.

Es gribētu arīdzan atsaukties uz Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, pieņemot to pozīciju, ka neatbilst Eiropas Savienības regulas mērķim. Tā tad Eiropas Savienības Tiesas judikatūra ir apstiprināta atziņa, ka Eiropas Savienības tiesiskajam regulējumam attiecīgi neatbilstoša dalībvalstu prakse nevar radīt tiesisko paļāvību privātpersonai, kas gūst labumu no šīs situācijas.

I. Ziemele.

Tā tad tiesiskā paļāvība nevarēja rasties.

I. Kucina.

Jā, tieši tā.

I. Ziemele.

No kura brīža?

I. Kucina.

No 2004. gada.

I. Ziemele.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai vēl ir jautājumi? Ministru kabineta pārstāvei... Vai būs jautājumi?

G. Aizstrauta.

Nebūs.

A. Laviņš.

Teikšu paldies par sniegto viedokli un atbildēm.

Virzāmieš uz priekšu.

Mums vārds tiek dots Anitai Zikmanei, kas ir Eiropas Savienības tiesību zinātāja, eksperte.

A. Zikmane.

Paldies.

Ņemot vērā, ka man atsevišķi konkrēti jautājumi, gatavojoties šai tiesas sēdei, netika uzdoti, tad es mēģināšu pārskatīt to, kas izriet no manis iepriekš secinātā un varbūt pieskarties pāris jautājumiem, kuri izkristalizējās šīsdienas diskusijā un par kuriem varbūt ir vērts paskatīties mazliet detalizētāk, ko tad Eiropas Savienības Tiesa ir teikusi savās judikatūras atziņās.

Un tāpēc es iesāksu mazliet ar to, kā es saskatu un kādi jautājumi man radās, iepazīstoties ar pasākumu plānā paredzētajām aktivitātēm un pēc tam par Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ietilpstošo jautājumu skatījumu, ja tai, teiksim, nāktos iespējams vērtēt līdzīgu regulējumu vai līdzīgu situāciju, kāda ir izveidojusies Latvijā.

Un, proti. Runājot par maksājumu plānā paredzētajiem maksājumiem, es tos vērtēju kā papildu maksājumus valsts vecuma pensijai, jo tā tas ir noteikts gan regulā, gan tā tas arī izriet no Ministru kabineta noteikumiem. Tajā pat laikā tikai Latvijas Ministru kabineta noteikumu regulējums padarīja šos saņemamos maksājumus mantojamus. Tie kā tādi mantojumi pēc Latvijas likuma īsti nebija. Un par to laikam pat īsti domstarpības nav.

Un tāpēc, vērtējot šos Ministru kabineta noteikumus, man radās tādi jautājumi, kuru es uzdevu sev un varbūt gribētu varbūt arī atstāt tos atklātus vai zināšanai izteikt arī tiesai. Proti, vai tad, kad notika šī mantošana, vai tika mantota bruto vai neto summa? Proti, kā es jau minēju, tad maksājums ir kā papildinājums valsts vecuma

pensijai. Tas nozīmē, ka tas cilvēks, lauksaimnieks, kurš saņēma vecuma pensiju, no viņam pienākošā maksājuma viņa vecuma pensija tika atskaitīta. Savukārt tad, kad viņa vietā iestājās mantinieks, ir jautājums, vai viņš saņēma visu šo sākotnēji aprēķināto summu vai no tās arī tika izdarīti kādi atskaitījumi.

Tad man radās jautājums, vai viņa mantinieki maksāja kādu mantojuma nodokli? Proti, tad, kad viņi stājās mantojuma tiesībās, jo viņiem tā kā būtu jāaprēķina kāda summa un tad viņiem jāsamaksā nodoklis un tas viņiem dod tiesības tālāk uz šo te mantojuma masā ietilpstošo mantu.

Un tanī gadījumā, ja viņi ir pieņēmuši šo mantojumu un mantojuma apliecībā tas ir ierakstīts, vai to varēja mantot arī tālāk. Proti, vai tas tad tālāk gāja kā tiešām viņu īpašuma sastāvdaļa.

Es šos jautājumus atstāju atklātus, jo, nu... teiksim... droši vien, ka uz tiem zina atbildes tikai tie, kas reāli darbojas šajā jomā, proti, kuri redz šos līgumus un redz, kā notiek mantojuma tālāka nodošana.

Tajā pašā laikā ir arī jautājums, kāpēc nebija nekādu individuālu nosacījumu, kādiem ir jāatbilst mantiniekiem, kuri ir tiesīgi mantot. Tas ir tas, par ko mēs šodien runājam. Kādēļ Ministru kabineta noteikumos šī sadaļa ir tik, teiksim tā, maz regulēta un paredz tikai un vienīgi šo tiesību mantot bez jebkādas tālākas specifikācijas.

Šajā kontekstā un no tā, kas tiesas sēdē ir izskanējis, es tā kā... es gribētu izdarīt secinājumu, ka regulā... mēs runājam par 1257/1999 regulu un tās ieviešošo regulu 817... mēs redzam, ka tajā skaidras norādes par vai pret tātad šāda te mantošanas institūta ieviešanai nacionālajā līmenī, nav. Manuprāt, no Eiropas Savienības Tiesas spriedumos izteiktajām atziņām mēs varam izdarīt pieņēmumu, ka šāds regulējums arī nebija paredzams. Un tas izriet no tā, ka gan pats regulas regulējums, tā teikt, mērķtiecīgi norāda uz lauksaimnieku kā tādu, un arī Eiropas Savienības Tiesas spriedumos, kuri tika piesaukti, ir, teiksim, dotas norādes, ka mēs runājam par lauksaimnieku. Tātad par personu, kura pārtrauc šo savu saimniecisko darbību lauksaimniecībā.

Tajā pašā laikā mēs arī no Eiropas Savienības tiesībām un no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras redzam, ka ir citas jomas, kurās šī mantošana ir bijusi, ir detalizēti vai mazāk detalizēti regulēta un arī Eiropas Savienības Tiesai ir lūgts izteikties, kā saprast, kā piemērot. Tātad arī šādas jomas varēja būt un, teiksim, nebija izslēgts, ka Eiropas līmenī tas tiek paredzēts un attiecīgi arī nacionālajā līmenī tas tālāk tiek ieviests ar kādiem pasākumiem, kas ir nepieciešami regulu piemērošanai.

Tas, kādā veidā vispār Eiropas Savienības tiesībās skatās uz šādiem papildu maksājumiem, kuri neizriet tieši no personas īpašuma tiesību konteksta, mēs redzam un varam atrast divos spriedumos un tajos abos ir norādīts, ka papildu maksājumi nebūtu uzskatāmi par īpašumtiesību elementu, proti, ka tie neveido tiesības uz īpašumu.

Es katram gadījumam tos arī droši vien piesaukšu, lai to varētu pēc tam paskatīties un arī norādīt, proti, runa ir par Eiropas Savienības Tiesas 1994. gada 24. marta spriedumu lietā C-2/92 un 1991. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-44/89. Un šeit Eiropas Savienības Tiesa tieši norāda, ka no kopējās tirgus organizācijas nebūtu izsecināms tas, ka ir kādi komerciāli labumi, kas tieši neizriet no šo te lauksaimnieku darbošanās savā nozarē, kas viņiem dotu tiesības uz īpašuma aizsardzību. Un tas, teiksim, ļauj secināt vai izdarīt pieņēmumu, kāda būtu iespējamā Eiropas Savienības Tiesas reakcija attiecībā uz jautājumu par to, vai tas ir vai nav īpašumtiesību aspekts, kas ir jāvērtē.

Kas vēl ir būtiski attiecībā uz regulu piemērošanas pasākumu pieņemšanu nacionālajā līmenī, ir vienmēr bijis šis te dalībvalsts rīcības brīvības esamība vai neesamība, izvēloties kādus pasākumus. Un šajā gadījumā Eiropas Savienības Tiesa ļoti konsekventi, ir ļoti rūpīgi pievērsusies regulu regulējumam un faktiskai situācijai, lai katra konkrētā regulējuma gadījumā pārbaudītu, vai ir bijusi atstāta kāda rīcības brīvība dalībvalstij un kādā aspektā tā varēja tikt īstenota vai, teiksim, kādā veidā tas nebija pieļaujams.

Katrā gadījumā neatkarīgi no tā, kas ir bijis regulā un kā, teiksim, būtu jāvērtē šī tiesiskās paļāvības neesamība, ja nacionālais regulējums ir pretējs regulai, vienmēr ir jāvērtē arī faktiskā situācija, kādā regula tika piemērota. Un šajā ziņā Eiropas Savienības Tiesa ir arī.. viņai ir nācies vērtēt situācijas, kur regulu piemērošanas prakse ir bijusi nepareiza, kas ir radījusi indivīdiem tiesības paļauties uz to, ka viņu rīcība ir pareiza, no kurām situācijām, manuprāt, ir saskatāmi elementi ar līdzību ar mūsu situāciju, ka Ministru kabineta noteikumi, kur tātad nav strīdu, ka ir pieņemti pareizajā kārtībā, izsludināti, zināmi un tā tālāk un arī Lauku atbalsta dienesta prakse... un arī Eiropas Komisijas rīcība pati par sevi ir devusi iespēju vai devusi pamatu indivīdam paļauties, ka viņa rīcībā nav nekādu, teiksim, neatbilstības elementu.

Un šajā sakarā Eiropas Savienības Tiesa ir tātad norādījusi, ka pastāv gadījumi, ka indivīda rīcībā nav saskatāms... teiksim, tā... viņa nevarēja pārliecināties, ka nacionālajā līmenī izpildītie pasākumi neatbilstu Eiropas Savienības tiesībām. Arī šāds pieņēmums ir, teiksim, vērtēts.

Tajā pašā laikā Eiropas Savienības Tiesa norāda, ka, īstenojot jebkuru rīcības brīvību, valsts iestādēm ir pienākums ievērot arī Eiropas Savienības tiesību vispārējos principus. Un šeit man liekas ir vietā norādīt pat... ja mēs pieņemam, ka nacionālais ieviešanas pasākums, proti, tiesības mantot, tika noteikts Ministru kabineta noteikumos, kuri iepriekš ir saskaņoti ar Eiropas Komisiju un kā izriet no šodien tiesas sēdē izskanējušā, tad arī Eiropas Komisija nav prasījusi novērst kādu neatbilstību. Proti, tā neprasa pārskatīt visus esošos noslēgtos līgumus, ar kuriem tiek turpinātas izmaksas, bet tikai un vienīgi ir norādījusi, ka pēc noteikta datuma nav

tiesības uzņemt jaunas saistības, proti, nākotnē pēc jau 2007.-2013. gada paredzētā programmēšanas pasākuma.

Tādējādi viss tas liek domāt, ka dalībvalsts rīcības brīvība, lai arī kā vērtētu attiecībā pret regulu, ir izveidojusi zināmu kārtību, no kuras atteikšanās gadījumā ir jāvērtē tiesiskās sekas. Un proti, Eiropas Savienības Tiesa 2014. gada 16. janvāra rīkojumā lietā C-24/13 ir norādījusi, ka dalībvalstīm tiek prasīts regulējuma pieņemšanas gadījumā nodrošināt arī Eiropas Savienības pamattiesību hartas un vispārējo Eiropas Savienības tiesību principu ievērošanu. Un šo principu vidū tiek īpaši izcelts šajā konkrētajā lietā tiesiskās drošības princips, kas noteic, ka tiesiskajam regulējumam, kas rada privātpersonām nelabvēlīgas sekas, jābūt skaidram un precīzam un tā piemērošanai tādai, ko attiecīgās personas var paredzēt. Un tiesa atkārtoti savu judikatūru, ka indivīds nevar paļauties uz to, ka tiesību akti pilnīgi noteikti netiks mainīti, bet vienīgi apstrīdēt šādu grozījumu piemērošanas noteikumus. Un šī tiesiskās drošības principa ievērošanas pamatā tāpat ir arī pienākums, lai likumdevējs ņemtu vērā uzņēmēju īpašo stāvokli un vajadzības gadījumā paredzētu pielāgošanas noteikumus jaunu tiesību normu piemērošanai, proti, tāpat nu vispārējais mūsu attieksmes princips pret negatīvu seku radīšanu regulējumā.

Tā. Un tāpat savukārt, lai nonāktu pie jautājuma par indivīdam iespējami nelabvēlīgajām sekām, ir jāatkārto Eiropas Savienības Tiesas judikatūra attiecībā uz tiesību normu interpretāciju, kas nenoliedzami ir Eiropas Savienības Tiesas kompetencē, bet varbūt šajā gadījumā būtiskākas varētu būt Eiropas Savienības Tiesas judikatūras atziņas, ka arī jautājumā par Eiropas Savienības tiesību normu piemērošanu, proti, no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras izriet, ka, tā kā Eiropas Savienības Tiesa interpretē konkrētu normu, tas attiecas no normas piemērošanas sākuma brīža. Mūsu gadījumā, ja mēs runātu par regulas normas interpretāciju jautātu šodien, jebkurā gadījumā šī interpretācija attiektos arī mūsu gadījumā uz 2004. gada situāciju. Un Eiropas Savienības Tiesa tajā pašā laikā ir arī norādījusi, ka tikai tai ir tiesības šo interpretāciju laikā ierobežot vai mainīt, vai grozīt ar noteiktiem nosacījumiem, lai ņemtu vērā jau nodibinātās tiesiskās attiecības un, iespējams, paredzētu kādus pasākumus, jo Eiropas Savienības Tiesa atzīst, ka dalībvalstu rīcība kontekstā ar Eiropas Savienības institūciju rīcību var būt radījusi situāciju, kurā indivīdam ir nepieciešams īpašs regulējums uz viņa jau nodibinātajām, pēc tiesiskās paļāvības un izpratnes, attiecībām.

Lūk, tā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pareizi sapratām, ka tā ir tikai Eiropas Savienības Tiesa, kas varētu noteikt, no kura brīža, ja, piemēram, secinājums ir par to, ka tāds regulējums par

mantošanu, par atbalsta mantošanas iespēju, nav atbilstošs regulai, tad tikai Eiropas Savienības Tiesa būtu tā, kas varētu, ievērojot indivīda konkrēto situāciju, pateikt, no kura brīža tā interpretācija, kas ir labvēlīga... kas ņemt vērā indivīda situāciju, varētu tikt piemērota? Nacionālās tiesas... ne konstitucionālā tiesa, ne nacionālā tiesa, respektīvi, ievērojot tātad regulas tekstu un secinot, ka regulas teksts ir pietiekami skaidrs, nevar šo jautājumu pati atrisināt, jūsuprāt?

A. Zikmane.

Saistošu interpretāciju regulas piemērošanā var sniegt tikai un vienīgi Eiropas Savienības Tiesa. Savukārt piemērot pašu regulas normu var arī nacionālā tiesa un tas ir tās pienākums. Ja nacionālā tiesa, izdarot šo te secinājumu virkni, var nonākt pie individuālās lietas izskatīšanas, tad tas ir tās pienākums nevērsties Eiropas Savienības Tiesā, ja tai ir skaidra atbilde no regulas un tai ir tikai nepieciešams to piemērot attiecīgajā situācijā, kura tai ir jāizskata. Es teiktu, ka tas ir atkarīgs no tā, kā tiesnesis, tiesa vērtē regulējumu, kas tai ir jāpiemēro. Vai ir šaubas par interpretāciju, tad ir jāvērsas Eiropas Savienības Tiesā, ja nav šaubas par interpretāciju un ir tikai jāpiemēro, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, tiesību principus, kas gan ir nostiprināti atsevišķi, gan arī kas ir ietverti Eiropas Savienības Pamattiesību Hartā, jo šajā aspektā būs jāpiemēro Pamattiesību harta, tad var to izdarīt arī pamatojoties uz tiesību normām.

A. Laviņš.

Kolēģi... vai būs jautājumi? Lūdzu, Ineta Ziemeles uzdos jautājumus.

I. Ziemeles.

Jā, paldies

Tikai aptuveni divi precizējoši jautājumi. Vai es pareizi sapratu... sakāt, lūdzu, jūsu analīzē tātad šī mantošana būtu papildu maksājums... ietilptu tādā koncepcijā kā papildu maksājums... ja es pareizi sapratu?

A. Zikmane.

Jā, tas ir papildu maksājums.

I. Ziemeles.

Tas ir papildu maksājums... kuru no īpašumtiesību viedokļa mēs nevarētu skatīt... tā faktiski ir privilēģija.

A. Zikmane.

Jā... tas būtu laikam pareizais... tā kā Eiropas Savienības Tiesa to ir akcentējusi, ka šis te papildus labums ir...

I. Ziemeļe.

Paldies. Tad es pareizi sapratu.

Tad man ir nākamais jautājums un šos te divus tad es gribu salikt kopā. Vai es jūs pareizi sapratu... Tātad jūs lasāt Eiropas Savienības Tiesas judikatūru atsevišķos gadījumos tādējādi, ka Tiesa varētu būt pateikusi, ka zināma faktiskā situācija... vienalga, vai viņa radusies likumīgi vai nelikumīgi... ka zināma faktiskā situācija varētu radīt tiesisko palāvību. Tā jūs teicāt.

A. Zikmane.

Jā. Un te es noteikti gribu atsaukties uz konkrētu Demmer lietā spriedumu, tas ir, C-684/13, kurā tieši saistībā ar papildu maksājumiem lauksaimniecībā Dānijas iestāžu prakse bija nepareiza. Cilvēks bija pamatoti izpildījis visus Dānijas... šis te Dānijas iestāžu prasības un viņam pēc tam veica pārrēķinu un bija jautājums, cik tiesisks ir šis te pārrēķins, ja viņš ir veicis visas savas darbības, atbilstoši tajā laikā viņam zināmajai praksei. Un šeit ir, es teiktu, viens no retajiem gadījumiem, kuru es vismaz es atradu, kur šī te tiesiskās palāvības principa neesamība uz Eiropas Savienības tiesībām pretēju nacionālu regulējumu, kas ir vispār, tā teikt, atzītais princips, šeit tika zināmā veidā ierobežots, jo viņi norāda, ja ir bijusi konsekventi dalībvalstij prakse, kurai šī te persona ir tā kā sekojusi, un kurā viņa nevarēja pati acīmredzami atklāt nepareizību, neatbilstību, proti, ka šis te nav tāds pilnīgi skaidrs, ka Eiropas Savienības tiesībās ir pateikts, ka nedrīkst un nacionālajās tiesībās kāds to tomēr ir darījis, tad šis te indivīda iegūtās tiesības tomēr var tikt vērtētas un pārvērtētas un šeit katrā gadījumā Eiropas Savienības Tiesa norāda nacionālajai tiesai, kurai pēc tam būs beigās jāpieņem lēmums, ka viņai ir jāveic šis te rūpīgais izvērtējums.

I. Ziemeļe.

Tad jūs piekritīsiet, ka pārrēķina lieta pēc definīcijas ir daudz šaurāks un specifiskāks jautājums kā konkrētā situācija Latvijā?

A. Zikmane.

Nu, katram šī lieta būs atsevišķa un katram indivīdam...

I. Ziemeļe.

Nē, pārrēķini kā tādi...

A. Zikmane.

Tur bija platību rēķināšana, kādā veidā ir jārēķina platības un šajā gadījumā kas ietilpst un kas neietilpst to platību daļā, kuras viņš varēja izmantot kā pamatojumu atbalsta saņemšanai. Tur arī bija runa par atbalstu, par noteiktiem kritērijiem.

I. Ziemele.

Labi. Atgriezoties pie šīs te faktiskās situācijas. Cik ilgstošai tai faktiskajai situācijai ir jābūt... vai cik konsekventai... Tur ir kaut kādi kritēriji?

A. Zikmane.

Jā, te ir runa... neteiksim, ka par kritēriju... šeit ir runa vairāk par to, ka laiks nav tik būtisks, cik ilgi tas ir bijis vai arī vispār kā tāda prakse ir bijusi... bet jautājums ir patiešām tajā aspektā, vai indivīdam bija pienākums redzēt, ka viņam nerodas šī te tiesība. Ja mēs to, tā teikt, mēģinām attēlot pret mūsu situāciju, vai tam, kurš parakstīja administratīvo līgumu, bija jābūt tik skaidram Eiropas Savienības tiesību regulējumam, ka viņam jau bija skaidrs, ka īstenībā viņa parakstītajā līgumā ietvertā klauzula par mantošanas tiesību nevar tikt tiesiski iedarbināta.

I. Ziemele.

Vai šis ir savienojams ar koncepciju par privilēģiju? Kā privilēģiju var paredzēt vai neparedzēt?

A. Zikmane.

Šo te maksājumu?... Nē, tas bija kontekstā ar to, ka tas nerada īpašumtiesību, proti, prasīt, ka tas ir mans īpašums... šī te privilēģija. Man ir īpašums uz kvotām, kuras man kādreiz tā kā bija piešķiras un tā tad man viņas būs nākotnē. Šeit ir runa, ka cilvēks ir... manā skatījumā cilvēks ir slēdzis šo administratīvo līgumu, visticamāk tomēr rēķinot savu ienākumu, ne tikai varbūt savā ienākumā, jo tur viņa ir jārēķina pret savu vecuma pensiju tālāk, bet varbūt arī ir rēķinājies ar ienākumu savā mājsaimniecībā un mājsaimniecība šajā gadījumā ir tas, ko es sākumā pieminēju, ka nebija nekādu šo te pakārtoto pārvērtēšanas kritēriju pie mantošanas klauzulas iedarbināšanas. Tas ir tas, kas iztrūkst. Bet nu šeit tad ir šis te sociāli atbildīgās valsts jautājums, ka mēs to tālāk iedarbinām.

I. Ziemele.

Mans pēdējais jautājums... Ja es pieņemu, ka tas, ko jūs izkristalizējāt kā tādu iespējamu principu, ka faktiskā situācija noteiktos apstākļos varētu radīt tiesisko palāvību, kā jūs tad izsvērtu šos divus principus... nu, ja ir divi, protams, ar mazu

atkāpīti... tad vienu, kurš ir vispārīgs un kuru mēs zinām Eiropas Savienības tiesībās, ka prettiesisks situācija nerada tiesisko paļāvību, un tas ir gadu desmitiem nostiprināts princips Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā un tagad šo te konkrēto, kas no dāņu lietas izriet... Kā jūs šeit svērtu šos principus? Vienā... teiksim, tomēr kopumā, ne tikai Latvijā kā tiesiskā valstī, bet arī Eiropas Savienībā, kas uzskata, ka tā ir tiesiska, tiesisks veidojums.

A. Zikmane.

Teiksim, tā. Tas nosacīti viens otru nevis izslēdz, bet papildina, jo ir šis vispārējais princips, kas nosaka, ka nevar radīt. Savukārt faktiskie apstākļi var būt tādi, kas prasa rīcību arī ar tādām uz tiesiskās paļāvības principa balstītām noslēgtām attiecībām, ka tās tiek vai nu turpinātas vai izbeigtas jau ņemot vērā kādus vēl individuālā vērtējuma kritērijus. Un, ja mēs atgriezīamies vēlreiz pie šī te paša dāņu lauksaimnieka, tad arī te bija runa par lauksaimniecība labticības ņemšanu vērā un ka tās mērķis ir nodrošināt tiesiskās paļāvības principa aizsardzību un šai labticībai tādos gadījumos ir jāpastāv pieteikuma iesniegšanas brīdī un konkrētajam atbalstam ir jā saglabājas vēl četrus gadus pēc tam, kad atbalsts ir pārskaitīts. Tātad, proti, te ir speciāls regulējums, speciālas regulas un attiecīgi arī Eiropas Savienības Tiesa, ņemot vērā šo regulējumu, ir spējusi definēt, kurā brīdī ir jāpastāv šai te labticībai un kā tai ir jā rezultējas lauksaimnieka rīcībā. Eiropas Savienības Tiesas spriedumos parasti apakšā būs ļoti konkrēti gadījumi un, teiksim, to vispārīgo secinājumu izdarīšana var būt arī kļūdaina, ja to nedara pati Eiropas Savienības Tiesa.

I. Ziemeļe.

Paldies

A. Laviņš.

Kolēģi... vai būs jautājumi? Lūdzu, kolēģis Gunārs Kusiņš uzdos jautājumus.

G. Kusiņš.

Papildinot šo jūsu domu... Sakiet, lūdzu, vai tā Ministru kabineta šobrīd veiktā rīcība, ka tas tika atņemts šiem mantiniekiem, atbilstu tiem kritērijiem, ka tas tiek atņemts uzreiz tik ātri?

A. Zikmane.

Tik ātri... Nu, tā kā bez nekādas pārejas vai vismaz izvērtējuma izvērtējuma?

G. Kusiņš.

Tieši tā.

A. Zikmane.

Es sliecos domāt, ka šajā gadījumā Eiropas Savienības tiesību aspektā... teiksim, tā... ja var mazliet spekulēt ar to, kāda attieksme varētu būt Eiropas Savienības Tiesai pret šādu jautājumu vai regulējumu... Tad šīs te nodibinātās attiecības tika nodibinātas, balstoties uz regulējumu, kurš gan bija nacionālajā līmenī spēkā, gan arī kuru Eiropas Savienības līmenī komisija bija akceptējusi un arī ar savām darbībām nebija, teiksim, prasījusi izbeigt. Un tas, man liekas, ir ļoti būtisks aspekts, jo tālāk jau tā ir bijusi dalībvalsts, Latvijas šajā gadījumā, rīcības brīvība pilnīgi un galīgi atteikties no šo maksājumu veikšanas mantiniekiem. Tas nav bijis Eiropas Savienības tiesību imperatīva prasība vai Eiropas Savienības institūciju rīcības rezultāts. Jo, arī kā mēs redzam arī anotācijā Ministru kabineta noteikumiem par grozījumiem, nav atsauces uz iespējamu normas neatbilstību Eiropas Savienības tiesībām. To mēs redzam tagad no atbildes raksta, ko ir sniedzis Ministru kabinets jau Satversmes tiesai par šo te neatbilstību. Un tāpēc es teiktu, ka šajā gadījumā... mans personīgais viedoklis, ka Latvija kā dalībvalsts ir izmantojusi savu rīcības brīvību atteikties no kāda saskaņota pasākuma un tālāk jau tie ir vispārējie principi, cik tālu tos iespējams pamatot kā vienus vai otru pasākumus, kuri būtībā maina noslēgtās attiecības.

G. Kusiņš.

Es mēģināšu konkretizēt šo jautājumu. Jūs saskatāt, ka tās ir divas atšķirīgas tiesiskās paļāvības? Viena tiesiskā paļāvība, ko es saprotu, jūs mēģināt interpretēt... spekulējot... kāda varētu būt Eiropas Savienības Tiesai. Un otra tiesiskā paļāvība, kas būtu... jeb citas brilles, kas jāuzvelk, lai vērtētu Ministru kabineta pieņemtos grozījumus.

A. Zikmane.

Jā.

G. Kusiņš.

Divas dažādas tiesiskās paļāvības...

A. Zikmane.

Jo ir jāvērtē, vai nu, teiksim, jautājums ir par nacionālā regulējuma atbilstību Eiropas Savienības tiesību normām un tālāk par tā piemērošanu un tām tiesiskajām attiecībām, kādas ir izveidojušās. Tas būs par šīs te regulas interpretācijas laikā jautājumu, ko Eiropas Savienības Tiesa ir vienīgā tiesīgā izlemt. Savukārt jautājums par to, cik tālu nacionālā valsts, Latvijas valsts, ir veikusi darbības, atsakoties no

kādiem maksājumiem, kurus neviens cits nav apstrīdējis, kā tikai tas ir Latvijas valsts šobrīd vienpusējas rīcības akts, tad nu tas ir vērtējams no nacionālo tiesību viedokļa. Bet, protams, ņemot vērā arī iespējamo pamatu Eiropas Savienības tiesībās. Nu, tas ir jebkurā gadījumā...

G. Kusiņš.

Labi. Paldies

A. Laviņš.

Labi. Vai Ministru kabineta pārstāvei būs jautājumi?

G. Aiztrauta.

Nē, paldies, nebūs.

A. Laviņš.

Sirsniņš paldies jums par sniegto viedokli.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas.

Vārds arī Eiropas Savienības tiesību ekspertei Solvitai Harbacevičas kundzei.

Lūdzu!

S. Harbaceviča.

Labdien, cienījamā tiesa!

Man šķiet, ka es būšu ļoti īsa tajā, ko es teikšu. Jo, atklāti sakot, kad es nācu šodien uz šejieni, man likās, ka es būšu absolūtā mazākumā, bet tad, kad es noklausījos to, ko teica Kalniņa kungs, man likās, ka o, ka es varu parakstīties praktiski zem katras no tām tēzēm. Tādēļ ļoti īsi.

Es gribētu teikt, un šis, protams, ir mans subjektīvais viedoklis... Teiksim, tā... Mēs esam situācijā, kurā mēs skatāmies uz līgumu, uz līgumu, kurš ir noslēgts uz kaut kādas juridiskās bāzes, uz juridiskā pamata. Ja mēs skatāmies uz to laika posmu, kurā tas ir slēgts, no Eiropas Savienības tiesību viedokļa tās ir divas regulas, tas ir 1257/99 un 817/2004. Tie ir šie konkrētie normatīvie akti — Eiropas Savienības tiesību bāze. No tā izejot tāpat 2004. gada 30. jūlijā Eiropas Komisija apstiprina šo te Lauku attīstības plānu 2004.-2006. gadam. Šajā plānā tāpat ir paredzēti skaidri... nezinu, kurā rindīnā un nezinu, cik maziem burtiem... bet jebkurā gadījumā šī te iespēja paredzēt mantošanu... viņa tur ir iekšā. Līgums, par kuru mēs runājam, ir noslēgts 2006. gadā. Tātad šis līgums ir starp Latvijas valsts iestādi, tāpat Lauku atbalsta dienestu un šo te saimniecības nodevēju un saimniecības saņēmēju. Es pieņemu, ka lēmumu pieņēma balstoties... par šīs saimniecības nodošanu šis cilvēks, kas to izdarīja, pieņēma, balstoties uz apstākļu kopumu, arī uz to, ka, teiksim, ka bija zināma šī iespēja mantot.

Es pieņemu arī, ka, teiksim, tā atbildīgi apsverot visus šos apstākļus negūtais ienākums, piemēram, arī attiecas uz ģimeni un teiksim, uz visiem, kas šajā saimniecībā darbojas. Un, kā mēs redzam arī šo mehānismu... tas tiešām bija ģimenes uzņēmums, ģimenes situācija, kur vienkārši vienu daļu nodalīja, otra palika ģimenei.

Tad mēs varam iedomāties arī, piemēram, ja mēs runājam par šo saistību raksturu, kas nav mans centrālais arguments, bet es varētu iedomāties arī, teiksim piemēram, ciešāku ar katru konkrēto cilvēku saistītus maksājumus, nekā šo te kompensāciju. Nu, piemēram, invaliditātes pensija, kas viennozīmīgi ir, teiksim tā, ļoti, ļoti personīga. Par šīs te konkrētās maksājumu daļas raksturu tur vēl varētu ļoti, ļoti diskutēt, manuprāt.

Tātad ir šie trīs laika posmi. Kalniņa kungs runāja it kā par stabiņiem. Es arī varētu runāt par citiem stabiņiem... Mums ir regulas, mums ir Eiropas Komisijas apstiprināts plāns, mums ir noslēgts līgums. Viss, teiksim tā, vienā laika posmā. Tad mums nāk jaunā regula. Jaunā regula tātad 1698/2005. Šī regula, ļoti iespējams, ka viņa vārdiski ir, teiksim, ārkārtīgi līdzīga vai pat identiska, es tiešām burtu pret burtu, komatu pret komatu īsti nesalīdzināju šajās normās, bet tas ir cits normatīvais akts. Lauku attīstības komitejas lēmums 9.11.2011. gadā — viņa lēma jau uz šīs te regulas bāzes. Viņa lēma par šīs te regulas interpretāciju. Un ko viņa galu galā pasaka, ja mēs paskatāmies to tekstu? Viņa pasaka, ka dažās dalībvalstīs bija iespējams, teiksim... mantot šo te pensiju. Tātad Latvija nebūtu vienīgā, kurai bija tāda sistēma, tur nav tālāk izvērts, cik dalībvalstīs, kādās dalībvalstīs, vai tās bija visas tā sauktās jaunās dalībvalstis... vienalga... Tātad mēs neesam vienīgie, kas vai nu kaut ko ir, teiksim tā, sapratuši tā vai ne tā, bet tātad tas ir plašāks jautājums. Un tad, ko nozīmē manā uztverē... ko nozīmē “bija iespējams mantot”? Vai tas attiecas... vai šīs “bija iespējams” attiecas uz iepriekšējo regulu jeb tas attiecas uz, teiksim, arī, piemēram, uz šo te periodu līdz... kad ir jau tā jaunā regula spēkā, bet tā interpretācija tiek dota vienkārši par laika periodu nevis par normatīvajiem aktiem. Tas arī īsti nav skaidrs no tā.

Kas ir skaidrs? Protams, ka viņa saka, ka nu neatbilst regulai 1698/2005. Es gribētu teikt, ka tā nav tā regula, uz kuras pamata, teiksim, tā noslēdza to līgumu tad, kad viņu noslēdza.

Formāli tātad par 1257/99 nav dota interpretācija. Dalībvalstīm, savukārt, ir jānodrošina, kas ir teikts... dalībvalstīm šajā te lēmumā... dalībvalstīm jānodrošina, ka visas shēmas, ieviešanas pasākumi no tā brīža atbilst jaunajai regulai. Atkal. Ko tas nozīmē? Vai tas nozīmē, ka visi jauni slēgtie līgumi atbilst tam? Tas būtu mans pieņēmums. Bet atkal tas ir tikai mans pieņēmums.

Tad, ja mēs skatāmies uz komisijas ģenerāldirektorāta vēstuli, kas ir tātad jau atkal, kā mēs minējām, dažus gadus vēlāk... 11. maijā 2015. gadā... Šī vēstule norāda uz to iepriekš aprakstīto līgumu un, teiksim tā, un runā par dalībvalsts tiesisko

paļāvību. Un te es atkal... es gribētu diferencēt tomēr tos divus dažādos... manā uztverē divus dažādos līmeņus, ko var diferencēt. Viena lieta ir, teiksim, tas, ko dalībvalsts saprot, kā viņa pareizi ievieš vai neievieš un ko viņa dara ar Eiropas Savienības tiesībām. Nākamais līmenis jau ir tas, ko uz šo implamentēto Eiropas Savienības tiesību bāzes, kas ir izgājusi cauri dalībvalsts tiesiskās institūcijas izpratnes prizmai, kādus secinājumus ir tiesības izdarīt indivīdiem — dalībvalstīm. Tātad dalībvalsts tiesiskā... viņa runā par dalībvalsts tiesisko paļāvību un saka, ka no tā lēmuma datuma dalībvalstī nevar pastāvēt tiesiskā paļāvība. No 2011. gada. Un tālāk pieprasa informāciju par no 2011. gada slēgtajiem līgumiem. Tātad ne par tiem vecajiem. Tur nav informācijas pieprasījuma.

Mēs būtu, protams, daudz labākā situācijā, ja mēs būtu... teiksim tā, ja Eiropas Savienības tiesa jau mums būtu ļoti skaidri nolikusi priekšā un paskaidrojusi, ko viņa saprot ar visu šo te pirmspensionēšanās shēmu. Te minēja divas lietas, kur tieši tas konteksts tika skatīts. Tātad šī C-401/11, kas bija principā par piekļuvi shēmai, kur Čehijā kāda sieviete lauksaimniece it kā nevarēja nodot savu īpašumu tāpēc, ka viņa jau bija sasniegusi savu pensionēšanās vecumu, bet tikai tāpēc, ka viņai bija noteikts bērnu skaits un tad pienācās viņai it kā šī te nacionālā pensija pienācās agrāk nekā vīriešiem. Starp citu, tur tika pateikts, ka dalībvalstīm nav pareizs tiesiskais regulējums.

Un tad otra lieta ir, piemēram, arī šī te Polijas minētā lieta C-210/15-P, tātad pārsūdzībā izskatīja lietu. Bet tur atkal bija tieši runāts par tām pensijām no tāda viedokļa, ka... vārdu sakot, ir nolemts, ka ir noslēgts līgums, teiksim, kāds ir apņēmis vairāk neveikt lauksaimniecisko darbību un tad pēc tam neseko nekāds... no valsts pārvaldes nav sistēmas, kas pārbauda, vai šīs darbības tiek veiktas un neveiktas. Tā kā no sistēmiskā viedokļa.

Tā kā šīs lietas it kā ir par to pašu tēmu, bet īsti viņas tomēr par to nav.

Un tad, teiksim, visa šī rezultātā es vienkārši secinu, ka mums nav viennozīmīgas atbildes “jā” vai “nē”, no kā es savukārt secinu, ka mums nav atbildes “nē”. Un visā šajā situācijā, pat ja mēs pieņemtu, ka varbūt kaut kādā situācijā Eiropas Savienības Tiesa teiktu, ka... tas atkal mans subjektīvais viedoklis... ka nē, nu īstenībā šo regulu vajadzēja saprast vienā noteiktā veidā tā, kā mēs to varbūt šīs līdzīgās normas saprastu tagad... Jebkurā gadījumā mums joprojām ir tā situācija, ka Eiropas Komisija ir pateikusi, ka tas apmēram ir *okay*, tas ir labi, kā jūs to darāt un tajā brīdī, kad tas noslēgtais līgums ir noslēgts, viņš ir noslēgts uz tādas tiesiskās bāzes.

Tā kā es gribētu teikt, ka jebkurā gadījumā tiem cilvēkiem, kas šo līgumu ir slēguši, manā viedoklī viņiem ir šī te tiesiskā paļāvība, ka viņi varēs mantot un nodot mantojumā šīs te tiesības.

Tas arī principā ļoti īsi ir tas, kas man ir sakāms. Un varbūt tie jautājumi, kas bija par Eiropas Savienības tiesību pārkumu, varbūt viņi šajā interpretācijā pat

nepēlē tik ļoti lielu nozīmi. Ja viņi spēlētu lielāk nozīmi tajā brīdī, tad būtu konflikts, bet es šo konfliktu īsti neredzu pie tāda izkārtojuma, kāds viņš ir.

A. Laviņš.

Paldies.

No jūsu teiktā var secināt, ka esiet ieskatījusies gan regulā 1257, gan arī regulā, kas ir pieņemta pēc tam un kas ir atcēlusi šo regulu.

S. Harbaceviča.

Uzmanīgāk tajā pirmajā, bet otrās teksts man ir līdzīgs, tā kā, ja mums ir konkrēts jautājums, tad mēs varam paskatīties kopīgi.

A. Laviņš.

Un ļoti interesanti izskanēja kolēģes Anitas Zikmanes viedoklī paustais, ka varētu būt juridiska nozīme tam apstāklim, kā šie cilvēki, kas nodeva savu saimniecību citām personām, kā viņi uzlūkoja šo regulas tekstu un vai viņi varētu saprast no regulas teksta, ka jautājums, kas viņu līgumā, trīspusēja līgumā ir ietverts par mantošanas iespēju, viņu mantiniekiem mantot, ka tas ir diezgan tāda acīmredzamā pretrunā ar regulas mērķi, ar regulas regulējumu kā tādu. Jūsprāt, lūkojoties uz šo regulas tekstu, vai ir sajūta... man šobrīd ir jālieto tāds termins... mēs esam juristi un droši vien sajūtas nebūtu īsti vietā... bet ja tāds aspekts tika akcentēts kā būtisks šīs lietas izlemšanā, es labprāt gribētu dzirdēt jūsu viedokli. Lūk, lūkojoties uz šīm divām regulām un mēģinot iedomāties to cilvēku vietā, vai tur var saskatīt to, ka tie cilvēkiem tur vajadzēja saprast.

S. Harbaceviča.

Nu, atklāti sakot, mēs dzirdējām, kā notika tā komunikācija — komisija, Zemkopības ministrija, Lauku atbalsta dienests. Nu kur tur pa vidu vēl zemnieki, kas dažus gadus atpakaļ ir nodevuši zemnieku saimniecības. Tas, ko es īsti nepaskatījos, jo man vienkārši tam nebija, man nav lietas materiālos, ko es skatījos, šī te trīspusējā līguma. Es nezinu, cik ļoti konkrēts ir tas pants par tām likumdošanas izmaiņām. Bet jebkurā gadījumā es.. teiksim, ja es būtu šādā situācijā, es uzskatītu, ka tā mana tiesiskā palāvība un tā mana izpratne ir veidojusies uz tā normatīvā akta bāzes, kas bija spēkā tajā brīdī, kad šis līgums tika slēgts. Un teiksim, ja tajā brīdī man teica, ka es varu nodot to mantojumā, tad es to arī varu nodot mantojumā. Ja tas pēc tam kaut kādā veidā mainās, nu, tad ir jautājums par to, kādā veidā man valsts to kompensē. Ja mēs tā atkal ļoti teorētiski modelējam situācijas... Nu, piemēram, ja mēs sāktu runāt ar Eiropas Komisiju un viņa teiktu, ka jums ir jādara tas un tas un tiek uzsākta pārkāpumu procedūra un mēģina kaut ko pieprasīt un tamlīdzīgi... es pieņemu, kam

pieskārās arī Šēves kungs, kaut ko var pieprasīt no valsts, bet ir jautājums, vai valsts kaut ko var pieprasīt no cilvēka. Un, manuprāt — nē. Manuprāt, jebkurā gadījumā tās tiesības, kas ir iegūtas tajā brīdī, tās ir spēkā un ja nē, tad tas ir jākompensē.

A. Laviņš.

Tā tad, jūsuprāt, ir diezgan skaidrs secinājums par to, ka šiem cilvēkiem un viņu mantiniekiem ir radušās subjektīvās tiesības, kuras viņi var aizstāvēt.

S. Harbaceviča.

Es tā teiktu, jā.

A. Laviņš.

Labi... kolēģi, varbūt ir citi jautājumi? Lūdzu, kolēģe Ineta Ziemeļe uzdos jautājumus.

I. Ziemeļe.

Es nedaudz paturpinot Laviņa kungu... Jūsu skatījumā tā tad nav vispār iedomājama situācija, ka pie šāda veida līguma slēgšanas... protams, līgums, kā mēs dzirdējām, arī ļoti konkrēti parādās, uz kā bāzes, ar kādiem noteikumiem... bet vispār nav iedomājama situācija, ka tomēr šis līgums tomēr nerada tiesisko paļāvību? Tā tad, mums ir līgums un šis ir tas tiesiskās paļāvības avots.

S. Harbaceviča.

Nē, bet es nevienā brīdī neteicu, ka viņš nerada. Manuprāt, viņš ļoti konkrēti rada tiesisko paļāvību. It sevišķi jau prioritāri tiem cilvēkiem, kas...

I. Ziemeļe.

Piemēram... respektīvi, es pārformulēšu jautājumu... Vienmēr rada? Tikko kā ir tāda veida līgums, tā vienmēr ir tiesiskā paļāvība?

S. Harbaceviča.

Atgriežoties pie tā, kas tika agrāk apspriests... nu, teiksim, tie piemēri, ko par tiesisko paļāvību par šo atbilstību Eiropas Savienības tiesību normām, par ko runāja Šēves kungs, tie bija no valsts atbalsta jomas. Man liekas, ka tur ir diezgan liela atšķirība starp to, piemēram, ko var... kādā situācijā var nonākt banka, kas krīzes rezultātā no savas valsts saņem valsts atbalstu, kas, piedodiet, atsevišķos gadījumos Eiropas Savienībā reāli pēdējos gadu laikā ir lielāki nekā Latvijas budžets... un teiksim, kādas iespējas ir viņiem izvērtēt un kāds ir standarts, analizējot, piemēram, situāciju, ko viņiem vajadzēja zināt un nezināt par valsts atbalsta regulējumu... un

kāda ir reālā situācija šeit, kad mēs esam situācijā, kur ir tā apmēram... ir valsts iestādes, kuras saka, ka viss ir kārtībā, ir Eiropas Komisija, kas saka, ka viss ir kārtībā un ir, teiksim, lauksaimniecībā strādājošs zemnieks, kas vienkārši uz šo apliecinājumu pamata pieņem lēmumu par savu zemnieku saimniecību un par savu zemi. Un, teiksim, ja mēs vieglprātīgi izturamies pret to, ko viņš nodod tajā situācijā, nu tad tā situācija ir mazliet tā kā... pirmdzimtība par lēcu virumu... Tas arī nav tā īsti morāli pareizi.

I. Ziemeļe.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Daiga Rezevska uzdos jautājumu.

D. Rezevska.

Tikai precizējošu jautājumu, atkal turpinot to iepriekšējo. Sakiet, lūdzu, tātad šajā situācijā, kuru jūs aprakstāt un kur jūs redzat, ka, jūsuprāt, tur veidotos tiesiskā paļāvība, tad jūs tur uzskatītu, ka tā tiesiskā paļāvība uz šādiem līguma noteikumiem pastāv mūžīgi.

S. Harbaceviča.

Nu, pirmkārt, šī situācija vispār nav mūžīga, jo viņa ir laikā ierobežota kaut vai ar to, ka viņa nevar saņemt vairāk par to, kas ir iedots tam konkrētajam cilvēkam. Ja nu tur ir bijis atkarībā no viņa vecuma... tad tur ir noteikts gadu skaits un principā tā shēma... tā summa jau ir zināmā mērā tāda definēta. Tas, ka nav izstrādāts... iespējams, nav izstrādātas, teiksim, sīkākas mantošanas normas, kur tās varbūt būtu bijušas vajadzīgas, par ko runāja Zikmanes kundze, nu tā, atklāti sakot, nav pat to konkrēto cilvēku problēma. Tā ir mūsu sistēmas nesakārtotība, ja tā tas ir.

D. Rezevska.

Tad es varbūt vēlreiz, precizējot to... Tātad, vai ir iespējams no jūsu viedokļa raugoties, tiesiskā paļāvība tādā veidā būtu izpildāma, ka tad, kad izrādītos, ka ir bijis šis līgums noslēgts uz prettiesiskas normas pamata, ka tiktu pārtrauktas šīs tiesiskās attiecības, bet neliktu šiem cilvēkiem neko atmaksāt. Vai tādā gadījumā tiesiskā paļāvība, jūsuprāt, būtu pietiekami aizsargāta?

S. Harbaceviča.

Manuprāt, nē, jo viņiem jau vēl kaut kas nākotnē pienācās un viņiem nebija pamata domāt par to, ka tas varētu būt bijis prettiesisks. Viņi rīkojās situācijā, kad formāli šie apliecinājumi bija gan no Eiropas Komisijas, gan no nacionālās valdības.

D. Rezevska.

Un tad tie līgumi turpinās uz prettiesiskas normas pamata ļoti ilgi...

S. Harbaceviča.

Nu, es nezinu... es tā pievērsoties... tā atkal ir teorētiska situācija... es esmu ļoti tālu no tā, lai nosvērtos un lai teiktu, ka tā norma bija prettiesiska un ka tā norma tajā attiecīgajā brīdī tiešām bija...

D. Rezevska.

Nu, tas tā nosacīti...

S. Harbaceviča.

Nu, jā, jā...

D. Rezevska.

Paldies.

A. Laviņš.

Kā bija pareizi uztverama jūsu norāde, ka jūs esat pozīcijā, ka tālu no secinājumiem par to, ka regula nebūt pēc sava iekšējā plāna nebija tāda, kas paredzēja vai deva rīcības brīvību nacionālajām valstīm paredzēt atbalsta saņēmēja mantiniekiem mantot atbalstu?

S. Harbaceviča.

Nē, tas, ko es domāju, ir ka mums tālu nav skaidrs, ka tas nav atļauts... Un, ja tas nav skaidri regulēts, mēs to esam ierakstījuši šajā te Lauku attīstības plānā un iedevuši Eiropas Komisijai un viņa to ir apstiprinājusi, tad, atklāti sakot, man liekas, ka tā ir tā interpretācija, no kā vajadzētu vadīties.

A. Laviņš.

Skaidrs.

Kolēģi... vai ir vēl citi jautājumi? Nav.

Paldies jums par sniegto viedokli.

Piedošanu... Ministru kabineta pārstāvei... Vai bija jautājumi?

G. Aizstrauga.

Nē, nebija. Paldies.

A. Laviņš.

Piedodiet, ka es jūs aizmirsu...

Tā... Un esam nonākuši pie tā, ka vārds ir viedokļa sniegšanai zvērinātai advokātei Deborai Pāvīlas kundzei. Arī Eiropas Savienības tiesību ekspertei.

D. Pāvila.

Jā, labdien, vēlreiz.

Augsti godātā tiesa!

Mans viedoklis ir tāds, ka Ministru kabinetam nav juridiska pamata un kompetences apgalvot, ka šī te priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana neatbilst regulai 1257/1999. Tieši šai konkrētai regulai. Kāpēc? Jo ir Komisijas 2004. gada 30. jūnija lēmums, kas apstiprina šo te Latvijas Lauku attīstības programmēšanas dokumentu, ieskaitot noteikumu par to, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts ir mantojams. Un, kā jau mēs šodien vairākkārt dzirdējām ar atsaucēm uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem, tad šāds apstiprinājums komisijas nozīmē to, ka visa šī programma ir likumīga. Katrā ziņā mēs to varam prezumēt, ka komisija ir apstiprinājusi, ka šī te programma ir likumīga. Un tas, kā jau arī mēs dzirdējām, izriet tieši no šīs regulas 1257/1999 42. panta otrā punkta, kas skaidri pasaka, ka tieši Eiropas Komisija ir tā, kurai ir kompetence izvērtēt šo te lauku attīstības programmēšanas dokumentu atbilstību regulas noteikumiem. Tātad tieši komisijai ir šī kompetence.

Tālāk uzsveru, ka komisijas 2004. gada lēmums nav ticis grozīts vai atcelts, vai kaut kā mainīts. Un faktiski arī regula pat īsti neparedz procedūru, kā komisija varētu šo te lēmumu mainīt.

Kas attiecas uz Lauku attīstības komitejas šo te sniegto skaidrojumu 2011. gada 19. oktobrī sanāksmē, tad manā ieskatā tam nav nozīmes šajā konkrētajā lietā, runājot par tieši regulu 1257/1999, jo kāpēc? Tāpēc, ka, pirmkārt, kā es jau teicu, tikai komisijai noteiktā procedūrā ir tiesības izvērtēt šo te Lauku atbalsta programmēšanas dokumentu atbilstību regulai, uzklusot komitejas viedokli. Bet gala lēmumu pieņem komisija. Bet vēl jo vairāk tāpēc, ka šī te komiteja, kura 2011. gada 11. oktobrī sniedza savu skaidrojumu, tika izveidota saskaņā ar vēlākiem normatīvajiem Eiropas Savienības tiesību aktiem un viņas kompetencē bija vērtēt regulu 1698/2005 nevis regulu 1257/1999, kā faktiski, cik es arī sapratu, šādu viedokli pauda arī Harbacevičas kundze.

Līdz ar to manā ieskatā, ja 2011. gada 19. oktobra skaidrojums ir vērā ņemams attiecībā uz šo te vēlāko regulu, 1698/2005, bet ne uz agrāko regulu, uz kuras pamata ir tātad... par ko mēs arī runājam un izvērtējam tātad šobrīd apstrīdēto normu, jo Ministru kabineta sniegtais pamatojums ir tieši tāds, ka legitīmais mērķis apstrīdētajai normai ir novērst neatbilstību regulai 1257/1999. Un, kā jau es teicu, attiecībā uz šo regulu, tad, manuprāt, izšķirošais fakts ir tas, ka ir spēkā komisijas 2004. gada lēmums, kas pasaka, ielasot, ka mantošana ir pieļaujama un atbilstoša regulai.

Ja mēs skatāmies uz, teiksim, pirmo jautājumu, kas tika uzdots, vai šī te regula 1257/1999 atļauj vai aizliedz šo te mantošanu, tad manā ieskatā šis jautājums nav skaidrs no Eiropas Savienības tiesību viedokļa. Es arī esmu iepazinusies ar lietām, kuras šeit tika pieminētas, Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem tieši par regulas 10. pantu. Jā, tur ir vairāk runāts par mērķiem, bet skaidra atbilde par to, vai mantošana ir atļauta vai nav atļauta, manā ieskatā nav atrodamā šajos te Eiropas Savienības Tiesas spriedumos. Līdz ar to tas mans secinājums būtu, ka nu nav *acte clair* šajā lietā šajā sakarā un tātad, protams, ka kompetenta sniegt saistošu interpretāciju regulas normām ir tieši Eiropas Savienības Tiesai.

Faktiski, ja šobrīd ir Satversmes tiesas ieskatā jautājums svarīgs par to, vai šī regula atļauj vai aizliedz mantošanu, tad pēc būtības tas būtu jautājums par to, vai Komisijas 2004. gada lēmums ir tiesisks vai nav tiesisks. Un atkal. Protams, ka šo jautājumu izlemt ir kompetence tikai un vienīgi Eiropas Savienības Tiesai.

Līdz ar to, ja Satversmes tiesas ieskatā tātad šis jautājums būtu būtisks, jautājums — vai regula 1257/1999 atļauj vai aizliedz mantošanu — faktiski mēs nonākam pie tā, ka būtu jāuzdod prejudiciālais jautājums Eiropas Savienības Tiesai vai nu Satversmes tiesas procesā vai nu Administratīvās rajona tiesas procesā.

Bet tātad es pilnīgi pievienojos Harbacevičas kundzes un arī Kalniņa kunga secinājumiem, ka tātad... un mans viedoklis, kā jau es teicu, ir tas, ka šis apgalvojums Ministru kabineta, ka mantošana neatbilst regulai 1257/1999, nav juridiski pamatots, jo tas ir pretrunā ar Eiropas Komisijas 2004. gada lēmumu. Šis 2004. gada lēmums nav ticis grozīts, nav ticis atcelts un manā ieskatā 2011. gada 19. oktobra skaidrojums to nekādi neietekmē, līdz ar to, protams, ka Latvijas valdība nevar grozīt Eiropas Komisijas lēmumu 2004. gada.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā... ja jūs sakāt, ka Eiropas Savienības pieņemtais lēmums 2004. gadā par Lauku attīstības plānu nav grozīts un tas ir spēkā, tad vai no tā izriet, ka personām subjektīvās tiesības, kas izriet no Ministru kabineta noteikumiem, no trīspusējā

līguma, ir bijušas spēkā līdz pat brīdim, kad Ministru kabinets ir atcēlis šo iespēju mantot?

D. Pāvila.

Es teiktu, ka personām šīs subjektīvās tiesības ir un man ir stipras šaubas, vai tās ir varējis atcelt Ministru kabinets. Šeit ir jautājums par to, vai tā apstrīdēta norma ir leģitīms mērķis vai nē, un ja Ministru kabineta arguments ir, ka leģitīmais mērķis ir novērst neatbilstību regulai 1257/1999, tad mans viedoklis ir, ka Ministru kabinetam nav šādas kompetences pateikt, ka ir neatbilstība regulai... šim te mantošanas noteikumam. Jo ar komisijas 2004. gada lēmumu ir pateikts, ka mantošanas noteikums atbilst regulai... manā ieskatā, protams.

A. Laviņš.

Jā... Kolēģi... kāds brīdis pārdomām ir vajadzīgs... Jā... paldies. Kolēģe Ineta Ziemele turpinās ar jautājumiem.

I. Ziemele.

Jūs pieļaujat domu, ka komisija, apstiprinot Latvijas šo te plānu, varētu būt, teiksim, kļūdījusies vai kaut ko nepamanījusi? Skatoties uz regulas tekstu un uz regulas mērķiem, protams... un mēs arī to varam pavērtēt.

D. Pāvila.

Jā, godātā tiesa. Tā būtu spekulācija, patiesību sakot, no manis. Kā jau es teicu, es iepazīnos ar esošo Eiropas Savienības Tiesas praksi attiecībā tieši uz regulas 1257/1999 piemērošanu tieši uz pensionēšanās šo te atbalstu. Tur es skaidru atbildi, kā jau es teicu, neatradu.

Vai komisija ir kļūdījusies vai nav kļūdījusies... nu, tā būtu spekulācija, jo man arī nav redzami, teiksim, komisijas darba dokumenti, cik būtisks, cik precīzs bija šis izvērtējums, vai tika uzdoti kādi jautājumi par konkrēto tēmu vai nē... Bet nu fakts ir tāds, ka Komisija ir sniegusi šo savu apstiprinājumu un, kā mēs dzirdējam šodien no atsaucēm uz vairākām Eiropas Savienības Tiesas lietām, es varu arī atsaukties uz C-199/06, kas ir 2008. gada spriedums, kurā Eiropas Savienības tiesa pasaka, ka tāpat, ja Komisija apstiprina atbalsta dokumentu, tad ir uzskatāms, ka viss šis dokuments atbilst Eiropas Savienības tiesībām un attiecīgi arī regulas 1257/1999 42. panta otro punktu, kas saka, ka tieši komisijas kompetencē ir izvērtēt atbalsta dokumentu atbilstību regulai un tāpat kopsakarā, tas nozīmē, ka, ja komisijas apstiprinājums ir sniegts, tas nozīmē, ka visa tā programma ir atbilstoša regulai. Tad tā tik tiešām būtu spekulācija par to, vai ir bijusi vai nav bijusi kļūda. Un, kā jau es teicu, manuprāt, to konstatēt pie šiem apstākļiem, kad nav skaidrs Eiropas Savienības tiesību normu

tvērums un interpretācija arī vēlāk Eiropas Savienības Tiesas praksē, tad faktiski konstatēt to, vai ir bijusi vai nav bijusi kļūda, manuprāt, var tikai Eiropas Savienības Tiesa, izvērtējot šī te Eiropas Komisijas lēmuma tiesiskumu, ja, piemēram, tiktu uzdots prejudiciālais jautājums šajā gadījumā.

I. Ziemeļe.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai pareizi es sapratu, ka jūs sakāt, ka, ja komisijas lēmums 2004. gada lēmums par lauku attīstības plāna apstiprināšanu nav atcelts, tad visā šajā laika posmā vai pareizi būtu saprast, ka nebūtu jāapšaubā šās regulas interpretācija tādā izpratnē, ka tur var būt paredzēta mantošanas iespēja? Jo tāda ir... vismaz attiecībā uz Latvijas situāciju tāda ir paredzēta.

D. Pāvila.

Nu, godātā tiesa! Teikt, vai būtu jāapšaubā vai nebūtu jāapšaubā... tas ir atkal tāds filozofisks jautājums. Ja, teiksim, šādas šaubas rodas, es pilnīgi piekrītu Kalniņa kungam, ka komisijas, teiksim, viedoklis nav absolūti galīgs un nepārsūdzams un neapstrīdams. Komisijas sniegtā tiesību normu interpretācija vai, pareizāk sakot, piemērošana šajā gadījumā, protams, ka ir pakļauta šaubām, var tikt pakļauta šaubām un to var pārbaudīt tieši Eiropas Savienības Tiesā, jo tikai Eiropas Savienības Tiesai šinī gadījumā būtu kompetence lemt par to, vai Komisijas lēmums bija tiesisks vai nebija tiesisks, 2004. gada lēmums. Tas ir iespējams, ka Komisijas lēmums ir kļūdainis. Bet tādā gadījumā to diemžēl nevar izlemt Latvijas valdība, bet to var izlemt tikai un vienīgi Eiropas Savienības Tiesa.

A. Laviņš.

Un būtībā Eiropas Savienības Tiesa varētu arī lemt, ka komisija ir kļūdījusies un šī interpretācija, ka mantošana, piemēram, nav bijusi varbūt no paša 2004. gada... tas ir Eiropas Savienības Tiesas kompetencē pilnīgi noteikti.

D. Pāvila.

Jā.

A. Laviņš.

Labi. Kolēģi... vēl kādi jautājumi? Lūdzu, kolēģis Kaspars Balodis uzdos jautājumu.

K. Balodis.

Man būtu tas jautājums, kas interesē daudzus un tika uzdots daudziem šodien pieaicinātajiem. Kā jūs uzskatāt, tad tās subjektīvās tiesības uz īpašumu saimniecību atdevēja mantiniekiem bija vai nebija?

D. Pāvila.

Godātā tiesa!

Es šajā gadījumā tiku pieaicināta tieši kā Eiropas Savienības tiesību speciāliste un zinātāja un es arī, gatavojoties tiesas sēdei, izvērtēju faktiski jautājumus tikai un vienīgi par Eiropas Savienības šo te komisijas lēmuma tiesisko dabu, 2011. gada 19. oktobra skaidrojuma ietekmi lietā un šādus jautājumus.

Par īpašumtiesībām... tas, manuprāt, iziet ārpus manas kompetences šajā gadījumā, jo es šeit uzstājos kā Eiropas Savienības tiesību eksperte, nevis konstitucionālo tiesību eksperte. Tāpēc nu tā būtu tāda varbūt ne pārāk labi sagatavota atbilde un es varbūt negribētu arī iespaidot tiesu ar savu viedokli, kas, manuprāt, šeit nebūtu vietā.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvei... vai būs jautājumi?

G. Aizstrauta.

Nē, nebūs. Paldies

A. Laviņš.

Jūs esat konsekventa, ja?...

Labi. Es no sirds pateicos, ka arī jūs savā ikdienas aizņemtībā atradāt laiku un piedalījāties šajā procesā. Paldies jums.

Tā... vēlreiz es varu pateikt paldies gan lietas dalībniekiem, gan pieaicinātajām personām par šīsdienas darbu.

Šobrīd tiek paziņots pārtraukums tiesas procesā līdz 8. februārim.

8. februārī plkst. 10.00 šajā tiesas sēdē turpināsim tiesas sēdi.

Paldies.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Marija Paula Pēce